

49
Diss.

3712

-20-

Ms. A. 9. 2. 31. 12. 1. 10

4° Diss. 3712/20

IOANNIS STEPHANI PÜTTERI
I. V. L.
LIBELLVS
DE
PRAEVENTIONE
ATQVE INDE NATA
PRAESCRIPTIONE FORI
TVM GENERATIM TVM IN SPECIE
QVOD AD
AVGVSTISSIMA
IMPERII TRIBVNALIA
ATTINET
CVM
PRAEFATIONE
IOANNIS GEORGII ESTORIS
IVRISCONSVLTI ET ANTECESSORIS.

MARBVRGI EX OFFICINA MÜLLERIANA.

(1744) 18 B
Ersatz exemplar

Valisioache 1639/1975

IOANNIS STEPHANI PÜTTER
LIBELLVS
DE
PRAESENTATIONE
ATQVE INDE NATA
PRAESCRIPTIONE FORI
TVM GENERATIM TVM IN SPECIE
AVGVSTISSIMA
IMPERII TRIBVNALIA

Bayerische
Staatsbibliothek
MÜNCHEN

IOANNIS GEORGII ESTORIS
PRAESENTATIONE
MARRERI EX OFFICINA MÜLLERIANA

LECTVRIS

S. P. D.

IOAN. GEORGIUS ESTOR.

DE
IVRISDICTIONIS SVPREMORVM
IMPERII TRIBVNALIVM ANTEOCCVPATIONE
SPICILEGIVM.

I.

DE AVCTORE EIVSQVE OPVSCVLO.

ROgatus quaedam praefari elegantiori opusculo, quod *de praeventione atque inde nata praescriptione fori, speciatim summorum imperii tribunalium*, agit, argumento sane, in quo multum est negotii laborisque, videor mihi recte iudicasse, si dicam, ornatissimum PÜTTERVM in re pergravi ita fuisse versatum, ut spem meam, ad quam primo deuolvebar, nunc me haud fefellisse, exploratum habeam. Enimuero non

tantum edolauit eruditus auctor hoc argumentum, sed etiam diligenter rem elaborauit, quam isti, quos practicos vocamus, sic pertractauerunt, vt infima summis paria fecerint, turbarent et miscuerint. Mirum profecto, auctorem, qui vix annos habet vnde viginti, rem confecisse, quam non nisi a iuris perito veterano, multoque usu praestante, expectauissem. Sed quod laudi eius sufficit, magno iuris sacerdoti IVSTO HENNINGIO BOEHMERO se probauit Halae, ibique IO. GOTTL. HEINECCIUM, meritis nulli secundum, coluit et fuit sectatus. Libros quoque meos et Ienae et hic loci, vt cum voluptate sua tum utilitate studii perfrueretur, diligentissime perquisiuit, quum mecum familiariter in vtraque academia fuit, dignis, cuius honori tribuerem, vt rerum factorumque honestissimorum elogio nosceretur.

II.

DE IURISDICTIONIS ANTEOCCUPATIONE GENERATIM.

His ita praemissis ingredior facere id, quod apud animum constitui, dicamque de iurisdictionis anteoccupatione, vulgo praeuen-

SPICILEGIUM DE PRAEVENTIONE. V

uentione. Multas hac de caussa controuersias habebat tribunal Saxonicum, quod Ienae est, cum regiminibus Saxoniae ducum, in primis eo, quod Altenburgi commoratur; quandoquidem curiae prouinciali Ienensi iurisdictio communis est, si pauca exceperis, cum regiminibus Ernestinae stirpis Saxonicae. Frequentes pariter contentiones habet camera imperii cum senatu imperii aulico de iurisdictiois anteoccupatione. Hic normam decidendi constituimus, quam sequamur, et origines augustorum regni tribunalium, et iuris communis praecepta. Ibi vero, Ienae nimirum, BENED. CARPZOVII, cuius ea aetate diuina atque inaudita auctoritas, sequuntur dogmata, quae vim constitutionis fuerat indepta, prout recte clarissimus PÜTTERVS §. 126. I. obseruauit.

Quod interea ad suprema regni tribunalia attinet, et hic eorum origines ad diiudicandas controuersias de iurisdictiois anteoccupatione pertinere, non sine ratione me dixisse, crediderim. Etenim, Friderico III. caesare regnante, senatus in imperatoris aula, vulgo iudicium caesaris aulicum, vel camera, to-

tum occiderat. Postea filius eiusdem et successor Maximilianus I. cameram imperii constituit, eique saluo principum iudicio, de quo peculiari opusculo nos egisse, meminimus, generalem attribuit iurisdictionem, adeo ut ei cum senatu imperii aulico, qui eo tempore nondum exsistebat, nulla esse posset contentio. Quum vero principum cessaret iudicium, atque litium in camera tales circuitiones et amfractus essent, qui controuersias procrastinarent, senatus imperatorius fuit constitutus, ibique nouae origines nouorum de iurisdictionis anteoccupatione litigiorum. Regulam vtrumque iudicium sequebatur formulam camerae praescriptam. Quod autem ad parium curiae iurisdictionem pertinebat, camera nunquam sibi sumsit, firmauitque hanc exceptionem Ferdinandus I. caesar in formula camerae anno 1605. praescripta, parte II. titulo VII. Quumque iudicium de iure primogeniturae, tamquam successionis feudalis specie, ferendum, item de principatu et comitatibus dirimenda, sequitur, ut senatus imperii aulicus, camerae iurisdictionem communem esse, recte neget. Quapropter camera in causa
Lippe

SPICILEGIUM DE PRAEVENTIONE. VII

Lippe Schaumburg contra Lippe Aluerdissen, ubi de diuidendo comitatu lis erat, de sua cessit sententia, si qua fides PAVLLO HENNINGO GERKEN p. 110. *otii Vienna Ratisbonensis*. Sin vero de illo quaeratur: an ratum ac firmum sit pactum successorium de principatu vel comitis regione? aliter iudicandum. De hac quaestione inter illustrissimum GEORGIVM FRIDERICVM Burggrauium Kirchbergensem, comitem Saynensem (quem optimum numen maxima gloriae possessione, a maioribus relicta, pariterque ab se aucta, diu adhuc frui sinat) et principem de Salm tanta contentione fuit decertatum, quanta nunquam antea. Ast cuncti regni ordines, rem ad cameram pertinere, existimauerunt. Legas, velim, *electa iuris publici* parte II. p. 21. et parte III. p. 7. seq. et quae hac de re monuit clarissimus PÜTTER §. 132. Idem dicendum, si lis exoritur, vtrum primogeniturae pactum, vel testamentum, quo id stabilitur, sit validum?

Pariter litem de huiusmodi causis cameram per amicabilem transactionem sopire posse, adfirmat ipse senatus regni aulicus, teste PAVLLO HENNINGO GERKEN p. 107. *otii Vienna-Ratisbonensis*. Quum-

Quumque controuersiae de teloniis ad iudicium parium curiae haudquaquam spectent, sequitur, vt etiam ratione eiusmodi litigiorum anteoccupationi locus sit. Et, si ego quid video, haec est mens sanctionis imperatoriae CAROLI VII. capite VIII. §. 21.

III.

DE NORMA DIIVDICANDI LITES
DE ANTEOCCVPATIONE
IURISDICTIONIS.

Qui de vna tantum regula in argumento hoc anteoccupationis cogitant, illi, meo quidem iudicio, rem acu non tangunt; sed multas difficultates, sibi obmotas, e medio tollere nequeunt. Fallor inique, aut certissimum est, probe primum distinguendum esse statum hodiernum iudicii cameralis a priori eius constitutione et auctoritate. Eadem mens sedit IO. DECKHERRO p. 163. num. 57. titulo XXV. *vindiciarum iuris cameralis*. Postea sanctio imperatoria CAROLI VII. capite XVI. §. 16. docet, duo suprema imperii tribunalia ratione communis iurisdictionis id cum cura obseruare debere, ne alterum quid agat, ex quo

SPICILEGIUM DE PRAEVENTIONE. VIII

quo adpareat, se cogniturum de eis, de quibus iam aliquid statuit alterum. Ergo doctrina iuris communis de traditione citationis unicam non esse regulam, ad quam decisiones de praeuentione augustorum imperii tribunalium dirigendae, vident omnes. Verum hae normae, hae regulae, hae praescriptiones status imperii Germanici sunt, de quibus iam dixi, et quibus metiri nos oportet decisiones. Ideo adsentiri nequeo IO. DECKHERRO, capite I. *processus informatiui* p. 47. aienti, tale decretum: *soll supplicant sich fernern supplicirens enthalten*, non ob stare, quo minus ad alium iudicem confugere possit actor. Quid enim tale decretum aliud, quam cognitio de causa? Hoc equidem facile largirer DECKHERRO, si camerae iurisdictio locum non haberet, actorem ad senatum imperii aulicum vertere sese adhuc posse, quoniam ratione iudicis incompetentis nulla iurisditionis anteoccupatio. Ast de hac quaestione siluit IO. DECKHERR.

Omnia igitur plana et euidentia cuilibet erunt, quantum ego quidem sentio, si duas visiones probe separemus, quarum prima haec
b
est:

est: *considera anteoccupationem ratione iudicis, quibus secum communis est iurisdictio:*

Secunda haec est enuntiatio: *expende istam anteoccupationem ratione actoris*, qui rei forum anteoccupauit citationis traditione legitima.

De prima constituit, vt dixi, sanctio imperatoria, vt anteoccupetur iurisdictio solo decreto, ab alterutro iudice facto. Secunda propositio iure nititur communi.

Manifestum est itaque, falli GVIL. RODINGVM libro III. titulo III. §. LXII. p. 493. *pandectarum cameralium*, quum absurdum putat, non audito aduersario per eiusmodi decreta causas terminari. Sane is foret bombalio, qui credit, iudicem prudentiam tam ineptam habiturum, vt inauditum sit condemnaturus. Esto autem, iudicem esse varonem, cur ideo alter iudex adeundus, cuius iurisdictio propter anteoccupationem plane conquieuit. Nonne prior iudex rogari potest, vt audiat adhuc inauditum?

Dolus interim bonus est, si quis veretur, ne aduersarius adpellet iudicem superiorem, vt hunc adeat, et ab hoc vel paucis, vel pluribus

SPICILEGIUM DE PRAEVENTIONE. XI

bus verbis roget, vt iudici inferiori mandet per litteras exsequutionem suae sententiae.

III.

AN DENEGATA ADPELLATIONE
ANTEOCCVPATIONI LOCVS?

De eo nulla lis nullumque dubium, quod iurisdictio anteoccupata sit, si reus a quodam regni tribunalium in ius fuerit vocatus, eique citatio rite fuit tradita, *R. H. O.* titulo II. §. VII. Id vero ambiguum censere quis possit: vtrum denegata adpellatione a camera, adpellans adire queat senatum imperatorium? Adfirmavitque hic anteoccupatam iurisdictionem in causa Beuern contra Beuern anno 1600. Etenim duorum regni tribunalium de eadem causa cognitio vix admittenda, *sanctio imperatoria* CAROLI VII. capite XVI. §. 16. Quam primum vero adpellatio denegatur, alterum iudicium iam diremit litem, quam in altero redintegrare haud licet. Vberius haec infra exposui sectione X.

V.

EX SPOLIO TVRBATIONE POSSESSORIO INFRACTA PACE PVBLICA RELIQVIS
RATIONE PETITORII EXCEPTIONEM
ANTEOCCVPATIONIS NON NASCI
DEMONSTRATVR.

Cohaerentiam caussarum exceptionem parere praeuentionis sunt, qui existimant. Constitutum hoc legitur in recessu imperii cl^ol^olxxxiii. §. LXVIII. et LXXX.

Quamobrem quum possessorium iudicium in causa Meclenburg contra heredes Barnevitzios a camera fuisset pertractatum, senatus imperii aulicus, de petitorio se recte iudicare posse, anno cl^olcccxiu. decreuit, de sententia *ordinationis cameralis* parte II. titulo XXI. §. II.

Quid vero si de petitorio coram camera lis coepta, num a senatu imperii aulico mandatum, quod vocant manutenentiae, dari potest? Neque sibi obstare anteoccupationem, ratus ille cl^olcccxi. in controuersia electoris Palatini contra Cornelii Münster, auctore PAVLLO HENN. GERKEN l. d. p. 119.

Immo si de possessorio fuerit disceptatum coram regni quodam tribunali, nihilo tamen secius, si causa fuerit feudalis, haec, posthabita anteoccupationis exceptione, a paribus curiae decidenda erat, vti factum anno cl^olcccxi. in causa de Bernsau contra *die cbur Caelnische hofcammer*.

Neque

Neque nullitatis querelâ facit, vt, subla-
ta nullitate, causâ principalis ob iurisdictionem
anteoccupatam pertractari queat ab eodem
regni iudicio. Idem statuendum de querela
nullitatis in causâ criminali. Immo si adpel-
latum fuerit summum regni tribunal propter
extraordinarium caput (*nebenpunct*), hoc casu
remittenda causâe principalis decisio, prout
decisum a senatu imperii aulico anno c1610cc-
VIII. in causâ *Baerts witben* et consortium con-
tra *Vrbachs curatores*, obseruante eodem l.
d. p. 121. Idque recte, auctore DAV. MEVIO
P. V. *decisione* CLV.

VI.

DE CITATIONE IURISDICTIONEM
NON SEMPER ANTEOCCUPANTE.

Peruulgatum decantant nobis praece-
ptum, quod citationis haec sint effecta, vt, tra-
dita illa reo, iurisdictione sit anteoccupata. Quum
enim v. g. Suecis datum fuit priuilegium ele-
ctionis fori capite X. §. XII. *instrumenti pacis*
Westphalicae, nemo facile dixerit, eum, qui
potentissimo Sueciae regi, tamquam Rugiae
principi, coram senatu imperii aulico actio-
nem

nem intendit, eique citationem tradidit, iurisdictionem anteoccupasse. Optio enim danda clementissimo regi: vtrum a camera, vel tribunali regni aulico in ius velit vocari? Nec actori litis pendentia eiusmodi obtentui esse potest, vt prius reum priuilegio suo, DAVID MEVIVS *consilio* LXXXIII. numero 46. et 64. Compara etiam *sanctionem imperatoriam* CAROLI VII, capite XVIII. §. 5.

VII.

RECUSATO ALTERVTRO DE SUPRE-
MIS REGNI TRIBUNALIBVS CESSAT ANTE-
OCCUPATIONIS EXCEPTIO.

ITEM DE REMISSIONE CAUSSARVM.

Non curo longam de quaestione fabulam: an suprema regni tribunalia recusari queant? quam praecise negauit GE. MELCH. DE LVDOLF p. 9. *de iure camerali commentationis systematicae*. De eo enim nullum dubium, hunc illumue senatorem tribunalis aulici et camerae imperatoriae recusari posse, *concept der C. G. O. P. I.* tit. 19. §. 5., IO. GE. DRESLER *de iudicium recusationibus* capite II. §. 7. p. 9.

De hoc potius disputant: num totum recusari possit collegium? Ast quid opus est verbis,

SPICILEGIUM DE PRAEVENTIONE. XV

bis, ubi rerum adfunt et testimonia et rationes. Legas quaeso §. XXXVI. *recessus imperii* clolxxxiii., §. LXXXVI. *recessus imperii* clolxxxiii. Res enim hoc casu per eos, quibus mandatur iurisdictio, vulgo commissarios, solet dirimi, *recessus imperii* clolcllii. §. CXXXII. Compara IO. CHRIST. LÜNIGII *staatsconsilia* parte I. consilio XXVIII. p. 107. seq. Vbi suspicionis indicia norma agendorum interdum dantur supremis regni tribunalibus. Hinc legatus Austriacus anno clolcxxxvi. in causa Hamburgensis ciuitatis aiebat: *wenn ihro Kayserliche majestæt mit und neben den reichsstænden nicht solte macht haben dem cammergerichte ordnung und maase zu geben, wæren sie wie gætter und nicht menschen*, MICH. CASPAR LONDORP parte V. *actorum publicorum* p. 341. seq. Quid? quod in causa *Kirchgarten* contra comitem ab Oettingen caesar anno clolclxiii., recusato senatu imperii aulico, acta ad cameram misit, adeoque, litispendentiam conquiescere, iussit, PAUL. HENN. GERKEN l. d. p. 113.

De hoc quidem constat inter omnes, quod ex iuris Romani sententia nec urbani nec
pro-

prouinciales magistratus recusari potuerint. Minus recte ideo reprehenduntur Bartolus alii-
que glossographi a IAC. CUIACIO, HVB. GIPHANIO et IAC. A COSTA. Nec iuuat hos L. 12. C. *de iudiciis*, nec nouella LXXXVI. capite II., quippe quae ex mente nouellae LIII. capite III. de iudice agit delegato. Frustra quoque obmouetur authenticae *si vero contigerit C. de iudiciis* auctoritas, prout demonstraui ANT. SCHVLTINGIVS *de recusatione iudicis* capite VI. §. 15. p. 66. seq. Sed ius canonicum quemlibet iudicem, quin et ordinarium recusari posse, statuit capit. 4. et 10. X. *de foro competenti*. Idem de toto dicendum esse collegio, docet SCHVLTINGIVS l. d. p. 69. seq. Lege can. 15. causa 3. quaest. 5.

Alia incidit dubitatio: num caesar inuitis actore et reo causam remittere possit ab altero iudicio supremo ad alterum? Ego quidem hoc negandum putem, quia nec iudicis nec principis est, cuidam litigatorum iudicem obtrudere. Sin haec remissio consentientibus fiat partibus, dubium non est, eiusmodi remissionem facere, vt desinat anteoccupationis exceptio. Exemplo rem, quam dixi, illustrat

SPICILEGIUM DE PRAEVENTIONE. XVI

strat rescriptum CAROLI V. caesaris anno cło-
lxxxxviii. datum, quod legitur apud GEORG.
MELCH. DE LVDOLF l. d. *auctario* XVIII. et cl.
PÜITTERVM §. 143. I. Vbi iudex inferior moram
et tarditatem liti adfert, nec dicto audiens est
supremo tribunali, causa ad hoc deuoluitur,
neque vlla exceptionis anteoccupationis ratio
habetur, *recessus deputationis* cłołc. §. XXVII.
recessus imperii cłołcliii. §. CLXIII.

VIII.

DE ANTEOCCVPATIONE IURIS- DICTIONIS DATAE EIS QVIBVS MANDATA IURISDICTIO VVLGO COMMISSARIIS.

Quae §. 2339. *der anfangsgründen des ge-
meinen und reichsprozesses* dixi, si paucis diluci-
dauero, rem conficient. Aliud est initium
muneris eorum, quibus controuersia fuit de-
mandata; aliud iterum anteoccupatio iurisdic-
tionis, quae fit ab eo, cui cum altero com-
munis est iurisdictio. De illo casu egi l. d.; de
hoc autem quaedam hic addere lubet. Quum
itaque per ea, quae sectione III. commenta-
tus sum, alterutrum illustrissimorum imperii
iudiciorum de alterius decretis cognoscere ne-
quit, sequitur, vt quam primum alterum tem-
pore

pore anteoccupavit alterum dando delegatos iudices, hoc sit anteoccupatum. Et quoniam anteoccupati iudicis iurisdictio per anteoccupationem conquiescit, facile adparet illius cessare iurisditionem. Quae omnium decantata iuris praecepta cogit FERD. CHRIST. HARPPRECHT *consultationum Tubingenfium* volumine III. conf. XXXXVIII. num. 87. p. 939.

VIII.

AN PER TESTIVM EXAMEN IVRIS-DICTIO CRIMINALIS ANTEOCCVPETVR?

Fingas, velim, duo iudices, vni eidemque principi subiectos, quibus tamen communis inter se est iurisdictio. Fac etiam delictum esse ab aliquo perpetratum, atque principem et ciuitatem imperii de iurisditionis criminalis anteoccupatione inter se disceptare: num casu utroque examen testium praebeat argumentum iurisditionis anteoccupatae? Quam quidem quaestionem ego adfirmandam putaue-
rim, hac tamen lege, si neuter reum in catenas coniecit, quia hoc casu non quidem realis ci-
tatio firmior est, quam alterius cognitio, sed quod remissio delinquentis non potest impe-
rari.

Quod

Quod autem ad eam attinet quaestio-
nem, qua duo iudices eidem subditi sunt prin-
cipi, communemque habent iurisdictionem,
ego quidem a me impetrare non possum, vt
mihi cum FERD. CHRIST. HARPPRECHTO l. d.
num. 76. p. 938. persuadeam, examen te-
stium esse tantum signum voluntatis de iuris-
dictione anteoccupanda, non ipsam ante-
occupationem. Multo minus mihi arridet
eiusdem dogma, quo num. 74. l. d. statuit,
inquisitione in criminalibus generali neuti-
quam anteoccupari iurisdictionem. Etenim
fat est, iudicem litteris accusatoriis, vulgo
comprehensoriis, persequutum esse reum, hinc
quoniam ad anteoccupationem ratione rei in
ciuilibus tantum opus est legitima citationis
traditione, nec rei deprehensio comparari pote-
rit cum citationis traditione. Minus igitur ad-
curate ii loqui videntur nobis, qui solam cita-
tionem iurisdictionem anteoccupare sibi per-
suaserunt, quorum nomina dedit idem num.
68. p. 937. ipsisque suum adiecit calculum.
Siquidem et ratione iudicis iurdictio ante-
occupatur per decretum causaeue cognitio-
nem.

Quid si vero iudex domicili reum in vincula coniecit, et dignam scelere ab illo poenam mulctamue non sumsit: vtrum iudex alter competens reum denuo ad supplicium trahere queat? Et crediderim hoc casu, restituta, qua ipsum emunxerat iudex alter, mulcta, reum poenam, scelere dignam, suscipere non debere. Quapropter neque cum THEODERICO capite X. *collegii criminalis* §. V. num. 51. inf., neque cum FERD. CHRIST. HARPPRECHTO l. d. num. 48. 49. p. 935. facere potui, quippe qui secus sentiunt. Sin alter iudex in foro originis, relegauerit reum, qui tamen virgis caedendus fuisset, absolum plane existimauerim, iudicem fori delicti fustibus reum adhuc admonere velle. Sunt etiam iurium periti, qui reum anteoccupatae iurisdictionis exceptione securum esse, iubent, quos enumerauit FERD. CHRIST. HARPPRECHT l. d. num. 45. p. 935. Sunt iterum alii, qui in alia omnia cum PROSPERO FARINACIO, BALDO, SEBASTIANO MEDICES, HIERONYMO DE MONTE apire maluerunt, ac reum aliam sufferre debere poenam putarunt.

Verum

SPICILEGIUM DE PRAEVENTIONE. XXI

Verum enim vero, quam primum alter iudex competens iurisdictionem anteoccupavit, statim alterius iurisdictione plane conquiescit, DAV. MEVIVS P. III. *decisione CXXXVII*, HERMANNVS VVLTEIVS *consilio Marburgensi XVI. num. 37. seq. num. 43. volumine I. et HARPPRECHTVS l. d. num. 14. p. 932.*

X.

DE ACVMINE VERSVTO ET SOL-
LERTI ADVOCATORVM VT SI CAMERA CAVS-
SAM A SE REICIT SENATVM IMPERII
AVLICVM ADEANT.

Quando augustum camerae tribunal, se actoris precibus aliquid dare posse, negat (vulgo denegat processus vel mandatum) aduocatorum callidum est inuentum, vt causam inchoatam derelinquant. Mentionem huius astus iam supra sectione III. intuli. Dilucidabo rem verbis, quae legi in actis Agathae Margarethae de Quernheim et nobilitatis imperii Rhenanae contra serenissimum principem Nassoicum Dillenburgensem et illustrissimum burggrauium Kirchbergensem: *da sie (die von Quernheim) selbst im mertz 1739. bey*

*Eurer Kayserlichen Majestæt und des reichs
cammergerichte erstlich pro citatione edictali;
nachher aber pro mandato de non grauando
nec turbando . . . angesuchet, und die Sache
durch ihren damaligen procuratorn D. W. derge-
stalt eilfertig betreiben lassen, daß der nota-
rius Kirschbaum, durantibus feriis, auf un-
gestümmes anhalten, ad aedes dnn. adfesso-
rum die exhibita heram tragen müssen, alldor-
ten aber wegen kundbaren ungrunds, der fal-
schen vorspiegelungen ohngeachtet, eine ab-
schlägige antwort erhalten. Weil aber auch
gewiß ist, etiam denegationem processuum
praeuentionem iurisdictionis inducere, an-
nebst die kayserliche cammer alle jetzo beyge-
brachte umstände auf erforderetes freundschaft-
liches berichtschreiben von Eurer Kayserlichen
Majest. höchstpreisslichen reichsbofrath nicht
abläugnen wird; so ist daraus ersichtlich,
daß die von Quernheim auch wieder um des-
willen höchst unerlaubter dingen von sotbaner
iurisdictione camerali abgesprungen, und die
unten bemeldte poen verdienet habe.*

Im Jahr 1739 den 12ten Junij
von Quernheim (selbst im Jahr 1739)
 XI.

XI.

NVM RATIONE OMNIUM CONTRO-
VERSIARVM ANTEOCCVPETVR CAMERAE IV-
RISDICTIONE VBI DE STATV NOBILIVM QVI
ORDINVM ADSPERNANTVR IMPERIVM.
CORAM EA LIS TRACTETVR?

Quosdam novi nobiles, qui, subiectos
potestati cuiusdam principis se esse, negant,
sed ab imperio ac caesaris ditione se esse con-
tendunt (vulgo immediatos). Actionem prin-
cipi nobiles iam anno c^lo c^lxxxii. coram ca-
mera imperii intenderunt, rogaruntque hanc,
vt ipsos a landfaffiatu liberos declararet. Lis
autem pendet indefinita. Ante aliquot an-
nos eiusmodi nobilis mulier hereditatem ne-
potis sui ex sorore petiit. In quaestionem
veniebat: vbi haec controuersia disceptanda?
Princeps suae iurisdictioni hanc litem vindi-
cabat. Verum mulier illa de principe ideo que-
rebatur apud senatum imperii aulicum. Obmo-
uebat princeps litispendentiae exceptionem,
aiebatque, rem ad cameram pertinere. Meo
quidem arbitrio haec res non fuit permiffa,
nec meum est, tantas componere lites. Qui in-
terea ea perpendit, quae supra sectione III. fui
com-

commentatus, ille, iniudicatam hanc quaestionem me non reliquisse, fatebitur.

Sed finem facio scribendi, rogoque humanissimum lectorem, ut ipsum perlegat PÜTTERIANVM opusculum et solide et eleganter elaboratum. Non enim duco id magnopere ornandum, quum illud suis fultum subsidiis in conspectu publico enitebit, et amplum clarissimi PÜTTERI fructuosumque eruditionis genus ob raram et laudabilem industriam amplificabit. Valete. Scribebam Marburgi die XX. Martii clolcccxxxiii.

CAPVT I.

DE PRAEVENTIONE GENERATIM.

§. I.

Saepe numero iuris dicendi potestatem ita inter iudices distributam esse, obferuamus, vt in eadem caussa, in eodem loco, immo in eadem persona diuerforum iudicum iurisdictio conueniat, et reus ob vnicam controuersiam in pluribus iudiciis fortatur forum; id quod nec probatione nec illustratione indiget, si vel vnicum, sed illustrissimum illud supremorum imperii tribunalium adferam exemplum.

§. II.

Enimuero, quum et reus in vna caussa duplici in duobus iudiciis lite, duplicique impensarum molestia fatigandus non sit, et ne fieri quidem possit, vt eadem lis coram diuersis simul tractetur iudicibus; sui quidem cuique dati sunt iuris dicendi limites, his autem paribus, eum, quem

Saepe plures iudices concurrunt.

Simul duobus iudicibus carenequeunt.

A

quem

*Hinc prior
praeferen-
dus.*

quem litigantes primum elegerunt, iudicem solum iudicare, videtur aequissimum. Quemadmodum enim occupantis melior solet esse conditio, quam ceterorum, L. 52. pr. D. de peculio, L. 3. D. quod cum eo, qui in aliena potest.; ita inter plures iudices eum praefendum censent leges, qui prior tempore occupavit iurisdictionem.

§. III.

*Quid sit
praeven-
tio?*

Praeuentio igitur est prior iurisdictionis concurrentis in certa quadam causa occupatio.

*Usus vo-
cis: prae-
uenire, in
legibus.*

I. Vocem: *praeuenire*, in ipsa hac significatione in vnica tantum L. 7. D. de iudic. inuenies. Eodem modo autem etiam in aliis rebus *praeuenire* et *occupare* idem denotant in L. 2. §. 8., L. 4. pr., L. 4. §. vlt., L. 15. pr. D. ad L. Iul. de adult., L. 2. §. 27. D. ad SC. Tertull., L. 1. §. vlt. D. de in rem verso, L. 28. D. de iure fisci, L. 2. C. de priuil. fisci. cet. vide BARNABAE BRISSONII praestantissimum opus *de verborum significatione* lib. XIII. ad vocem: *praeuenire*, p. 1652. Praeterea illud notandum est, vocem: *praeuentio*, licet Ictis vsitatissimam nec in adcuratissimo alias foro Romano siue *thesauro linguae Latinae* tom. III. nec in BASILII FABRI *thesauro eruditionis scholasticae* reperiri.

*Quis prae-
uenire et
praeueniri
dicatur?*

II. Praeuenire dicitur iudex, qui prior occupat iurisdictionem in causa quadam alias alteri etiam conuenientem. Praeueniri dicitur mox iudex alter, cuius iurdictio ab altero occupata est, mox litigans, qui, alium iudicem dum semel agnouit, ad alium adire nequit.

*Recensio
aliarum
praeuentio-
nis defini-
tionum.*

III. Quum autem iudicis potissimum partes respiciat praeuentio, eam definiens sequi non potui IOANNEM WOLFFGANGVM TEXTOREM, qui in *praxi iudiciaria* P. I. cap. III. n. 35. p. 21. praueutionem fori concurrentis anteriorem aditionem vocat. Contra nimis generalis mihi visa est alia, quam pragmaticorum plurimi tradunt, praueutionis definitio, quod sit actus iudicialis occupatio; vti habent DAVID MEVIVS Parte III. decis. 177. n. 2. p. 442., LVDOV. GÜNTHERVS

THERVS MARTINI in *commentario forensi* tit. XI. §. 2. n. 403. p. 630. et IOACH. CHRIST. COCH in *praxi fori Germanici* P. III. p. 344. Ego vero praeuentionem adcuratius iurisdictionis concurrentis priorem occupationem dici posse, credidi cum acutissimo atque in hac arte facile omnes superante HERM. VVLTEIO in tract. *de iudiciis* lib. I. cap. III. n. 197. p. 88.

III. Occupare autem quum generatim dicatur is, *Quis occupare dicatur?* qui in re quadam primum actum exercet, quem in eadem re antea fecit nemo; ille iurisdictionem praecupasse dicendus erit, qui in certa quadam causa actum primum iurisdictionis, quem ante in eadem nemo explicuit, exercet.

§. III.

Ipsa praeuentio bifariam consideratur: vel, ut eadem *Duplex* causa simul plurium iurisdictionis limitibus contineatur, *praeuentionis notio.* seu, uti loquuntur, plurium iudicum simul sit forum competens; qualis causa *mixti fori*, iudicesque proprie concurrere inter se dicuntur; vel, ut reus vni iudicio adeo adstringatur, ut, etiamsi dein alterius fori esse incipiat, nihilominus litem in priori iudicio debeat continuare.

I. Concurrentem igitur in definitione generali sensu intelleximus iurisdictionem eam, quae pluribus iudicibus est. Id vero quum vel statim ab initio, vel facto quodam postea demum superueniente, v. c. mutato rei domicilio, accadat; illud in specie concurrentem iurisdictionem efficit, hoc in L. 7. D. de iudic. continetur. conf. HERM. VVLTEIVS *de iudiciis* lib. I. cap. III. n. 198. p. 88. et lib. II. cap. VII. p. 419. n. 170. *Generalis significatio concurrentis iurisdictionis.*

§. V.

Facile inde patet, in duobus hisce constitui naturam *Principia* praeuentionis: 1.) ut plures adsint iudices concurrentes, *et ordo dicendorum.* 2.) ut alter prior tempore occupet iurisdictionem. Vnde omnia, quae de fecundissimo hoc praeuentionis argumento dici possunt, fere eo redeunt, ut primum de concurrente iurisdictione pauca praemittantur; dein tempus, ex

4 CAP. II. DE IURISDICTIONE CONCVRRENTE.

quo praeuentio initium capit, et actus illi, quibus occupatur iurisdictio, secundum diuersa, quibus utimur, iura inquirantur; postea conclusiones pragmaticae, quae innumerae vix exauriri possunt, dilucidantur; denique effectus praeuentionis inde deducantur; et, quando praeuentio in persecutione criminum incipiat, breui confideretur; demum postremo loco, quid de praeuentione inter Augustissima imperii Germanici tribunalia statuendum sit, separatim tractetur.

CAPVT II. DE IURISDICTIONE CONCVRRENTE.

§. VI.

*Quid sit
iurisdictio
concur-
rens?*

*Vsus vo-
cis: con-
currere.*

*Finis con-
currenti-
um iuris-
dictionum.*

Quando in eadem causa plurium iudicum eiusdem instantiae forum ita est competens, ut solus quisque ius dicere queat; horum iudicum iurisdictio concurrere dicitur.

I. Saepius quidem in legibus vox: *concurrere*, reperitur. Concurrere enim dicuntur actiones, obligationes, priuilegia, sponsalia, delicta, cetera. Iudices autem concurrere nusquam in legibus dici, animaduerti ex BARN. BRISSONII opere *de V. S.* lib. III. ad vocem: *concurrere*, p. 306. 307. Iurisconsultis etiam has loquutiones frequentes esse, obseruaui: confligere, collidere iurisdictiones; reum pluribus locis ob vnam causam forum sortiri, cet.

II. Optimum in eo finem concurrentium iurisdictionum latere reor, ut lites tanto facilius citiusque decendantur. Quum enim eo prouecta sit immensa litium moles, ut vnius iudicis humeris causarum suae solius iurisdictioni subditarum onus nimis graue sit; satius visum, duo pluresue iudices controuersis decidendis praeponere, atque litigantibus relinquere optionem, quem iudicem adire velint; adeo, ut copiae litium inter iudicantes pari quasi mensura distribuantur.

§. VII.

§. VII.

Non igitur concurrunt iurisdictiones, nisi duo pluresue *Iudices* iudices, iique singuli competentes et aequali omnino iurisdictione praediti adsint. *Competentem* autem vel *suum* eum iudicem vocari, in cuius iurisdictionis limitibus causa con- *competentes sint,* trouersa continetur, vix est, quod moneam, HERM. VVLTEIVS *de iudiciis* lib. I. cap. III. n. 197. p. 88. et ad L. I. C. *de iurisdic.* n. 15. p. 17. Sufficit hic incompetentem cum *neceffe est.* competenti iudice non concurrere. Alias enim omnes indistincte concurrerent magistratus.

§. VIII.

Quemadmodum vero limites iuris dicendi variis modis definiuntur, prout ex domicilio alius, alius ex re sita, *Concurrere* alius ex contractu, alius ex alia causa nanciscitur, vti *possunt ex* aiunt, forum competens; ita ex diuerso, vel ex eodem *diuerso vel* eodem fori genere concurrere possunt plures iudices. *eodem fori genere.*

I. Sic e. g. prius accidit, si alter est iudex eius loci, *Quod ex-* ubi reus domicilium habet, alter eius, ubi contraxit, *emplis illu-* alter, ubi res sita; Posterius, si in eodem loco plurimum iudicum domicilii forum est, et rei sitae. *stratur.*

II. Immo vel in vno iudice plures fori species quasi concurrere possunt, si quando partes ibi contraxerunt, ubi habitant, et ubi res sita. Hoc enim facto, *Etiam fo-* iudice pluractoris est electio, iurisdictionem ob contractum, an *ra in vno* ob domicilium, an ob rei situm, vti dicunt, fundare *iudice plu-* rere que- *ra concur-* velint. Eum autem fororum concursum longe a nostro abesse scopo, euidentius est. *unt.*

§. VIII.

Praeterea iurisdictiones concurrentes iudices requirit eiusdem instantiae. Instantia autem quum gradum fori competentis denotet, atque is iudiciorum seruetur ordo, ut *Iudices de-* inferiori primum, dein superiori, postea supremum *bent esse* adire litigantes oporteat; facile patet, non concurrere, *eiusdem in-* sed in ordine quodam constitui atque alternis superiores et inferiores esse diuersarum instantiarum iudices, HERM. VVLTEIVS *de iudiciis* lib. I. cap. III. n. 198. p. 88. Esi *stantiae.* enim superior iudex in eadem causa, quam inferior dis-

6 CAP. II. DE IURISDICTIONE CONCURRENTI.

ceptat, ius dicere queat; hoc tamen non licet prius, quam iudex inferior causam cognouerit, et ab eo litigantes ad superiorem prouocauerint. Vnde illi, qui, praeteritis inferioribus, statim superiorem iudicem accedit, recte opponitur exceptio, quam vocant, primae instantiae, quam in elegantissimo, quod laudes meas longe excedit, opusculo *de iure primi fori* egregie, vti solet, tractat illustris IOAN. GEORG. ESTOR, praeceptor et patronus, cui omnia fere debeo, ad cineres vsque numquam non colendus.

*Singularis
quaedam
excipitur
species.*

I. Illud tamquam singulare quoddam notandum, subinde fieri posse, vt iudex superior simul primam et alteram habeat instantiam in eadem causa, in qua infimo iudici alias est ius primi fori. Continget illud e. c. si iudex supremus ob forum continentium causarum statim adiri potest, etiamsi in eadem lite inferior sit iudex domicilii et rei sitae, id quod obseruatum iam olim video ab HERM. VVLTEIO in tract. de iudic. lib. I. cap. III. n. 214. p. 92. et ad L. 4. C. de iurisdict. n. 24. 25. p. 148.

§. X.

*Eandem
causam di-
rimendi
potestatem
habeant,
necesse est.
Quod ex-
emplis suf-
fulcitur.*

Porro in eadem causa singuli iudices ius dicere possint, necesse est. Licet enim vel maxime duorum iudicum in eadem instantia forum esset competens, tamen non ideo concurrunt, si quidem alios quisque iurisdictionis limites, aliasque causas habet discernendas.

I. Sic e. g. de rebus ciuilibus olim consules et praetores; inter ciues urbanus, inter exteros peregrinus praetor; de capitalibus quaestores parricidii et praefectus vrbi; de fideicommissis praetor fideicommissarius Romae ius dixerunt, teste GERARDO NOODT ad lib. 5. tit. I. x. de iudic., operum tomo II. p. 124. Nulli vero eorum inter se concurrerunt. Pariter hodie inter senatum sacrum, siue consistorium, et iudicem politicum, licet eiusdem instantiae, quod ad causas saltem sacras aut ciuiles pertinet, nulla concurrat iurisdictionis.

§. XI.

CAP. II. DE IURISDICTIONE CONCVRRENTE. 7

§. XI.

Denique, ut singulus iudex, quod in solidum vo- *Singulos*
cant, cognoscere possit, adiecimus, ut ne forsan pluribus *iudices in*
personis, in corpore eodem iudicandi potestatem habenti- *solidum co-*
bus, inter se quis tribuat iurisdictionem concurrentem. *gnoscere*
Non enim personae concurrunt, sed iurisdictiones. Iu- *posse, oportet.*
risdictio autem sicuti plurium in vno corpore, ita et sin-
gularum personarum vna potest esse, HERM. VVLTEIVS
de iudiciis lib. I. cap. III. n. 198. p. 88. et ad *L. fin. C. ubi*
in rem actio n. 13. p. 406.

§. XII.

Plura de concurrente iurisdictione monere, nefas du- *Recensio*
xi. Neque hoc monuissem, nisi ad intelligenda sequentia *hac de re*
evitari haud potuisset. Ex innumeris enim ea de re com- *scripto-*
mentationibus, quarum filia recensetur in MARTINI LI- *rum.*
PENII *bibliotheca reali iuridica*, quae sollertissima V. C.
GOTTL. AVGVSTI IENICHEN cura prodiit, sub titulo: *con-*
currens iurisdictio, p. 99. et sub voce: *iurisdictio concurrens*,
p. 296, nominare sufficiat HENRICI COCCII *de concursu plu-*
rium iurisdictionum, quod Heidelbergae 1684. prodiit,
opusculum, IO. PHIL. MELCHIORIS *concurrentium iurisdic-*
tionum labyrinthum, Giesae 1682. ventilatum, et TO-
BIAE IAC. REINHARTHI *de duarum vel plurium iurisdictionum*
in una eademque causa conflictu, Erfordiae 1732. habitam
dissertationem.

CAPVT III.

DE PRAEVENTIONE, EIVSQUE TEMPORE

SECUNDVM IVS CIVILE ROMANVM.

§. XIII.

Iudices concurrentes aequali iure instructi sunt (§. 7.), *Ratio con-*
neque tamen omnes simul in eadem causa ius dicere *nexionis.*
queunt; Ergo ex paribus ei potius iustribuendum esse,
quem partes priorem elegerunt; iam supra occupavimus,
(§. 2.). Solum illud dubium, ex quo tempore iudici *Dubium,*
cuidam ius tale nascatur, et in quam re versetur occu- *quando*
patio

praeuentio incipiat. patio ista iurisdictionis, quam praeventiorem vocauimus. In eo igitur quid iura nostra, quibus diuersis utimur, disponant, et primum quidem, quid Quirites hac de re senserint, figillatim dispiciamus.

§. XIII.

Fundamentum in eo est, quod Romae magistratus, praesertim praetorius fuerit iurisdictionis. Ante omnia fundamenti loco praemonendum, Romae inter praetores potissimum, quorum nunc sedecim, nunc quatuordecim fuisse constat, de concurrente iurisdictione, indeque exorta praeventione litem moueri potuisse. Quoniam enim magistratibus, inter quos primum locum tenuere praetores, solis tribuebatur iurisdictionis; contra iudicibus datis, quos pedaneos vocant, non nisi notio propria erat, eaque quasi ab unico praetorum verbo: DO, deriuabatur; inter iudices pedaneos iurisdictionis, quia nulla iis erat, neque concurrere neque praeveniri poterat.

§. XV.

Ea vero a vocatione in ius incipiebatur, Enimuero cuncta, quae coram praetore seu in iure fiebant, ab in ius vocatione initium, et a litis contestatione, quandoquidem continuabatur iudicium, finem capiebant; unde eleganter in ius vocationem initium iurisdictionis vocat IANVS A COSTA *ad decretalium* lib. II. tit. III. P. 373. 374.

non ab editione actionis.

I. Saltim si qua praecesserit editio actionis, uti inter honestiores nonnumquam accidere solebat, teste TERENTIO in *Adelph.* act. II. sc. I. V. 41.; ea tamen inter solas partes fiebat, unde nihil minus, quam initium iurisdictionis praetoriae esse poterat. Immo plerumque duriores statim a vocatione in ius incipiebant, et actionem apud praetorem demum edebant; ut docet exemplum illud PLAVTI in *Persa* act. III. sc. 9. V. 9; S. Age, ambula in ius, leno. D. Quid me in ius vocas? S. Illic apud praetorem dicam, sed ego in ius voco. CAROLVS BRETVS in *ordine per antiquo iudiciorum* cap. 26., IACOBVS RAEVARDVS in *protribunalibus* cap. 4. p. 15. 16., EVERARDVS OTTO *ad institutiones* lib. III. cap. 16. §. 3. in not. p. 598.

§. XVI.

§. XVI.

Hinc, quia non ex eo actu, quo quid finem recipit, *Ergo per sed tum, quando initium capit negotium, occupari dici-* *illum occu-*
tur (§. 3. III.), nihil tam naturale videri poterat, quam *pabatur.*
occupationem iurisdictionis ex eo, quod primum fiebat,
videlicet vocatione in ius, diiudicari, atque eum praeto-
rem alteri praeferrī, ad quem primum reus in ius voca-
tus. Contra quantumcumque sit, quod in litis contesta-
tione alias quaesiverint Romani, nihil tamen magis abso-
num fuisset, quam occupari iurisdictionem per contesta-
tionem litis, quae finem iam imponebat ei, quod in iu-
re et coram praetore fieri dicebatur.

§. XVII.

Fieri ergo ob veram istam antiquae Romanorum iu- *Hinc prae-*
risdictionis faciem vix aliter poterat, quam vt praeuentio *uentio na-*
inter concurrentes magistratus oriretur per vocationem *scebatur*
in ius. Idem vero non coniecturis sed certissimis legum *per voca-*
testimoniis conuincimur, si paucas illas, quae hac de re *tionem in-*
in ius Iustinianum promanarunt, leges vel primo intui- *ius.*
tu adspicias.

§. XVIII.

Primo loco inter eas perpendi meretur lex 7. *. *de Idem dis-*
iudiciis, cuius haec sunt verba: *Si quis, posteaquam in ius positum in*
vocatus est, miles, vel alterius fori esse coeperit; in ea causa L. 7. D. de
ius reuocandi forum non habebit, QVASI PRAEVENTVS. Duae, iudiciis.
ni fallor, in lege hac continentur propositiones: I.) Si
quis in ius vocatus, praeventus est; II.) Hinc forum post-
ea reuocare nequit, licet forum mutauerit. Vnde in iu-
re Iustiniano terminum praeventiois in vocatione in ius,
seu, quae iam tum illi subrogata erat, citatione positum
fuisse, euidenter liquet.

I. Equidem illud non eo inficias, dictam legem de *Licet ea de*
ista praesertim praeventiois specie loqui, vbi forum *una tan-*
postea demum accidente facto mutatur (§. 4. I.). Vn- *tum prae-*
de dubium videri posset, an ex ea lege etiam ad alte- *uentionis*
ram praeventiois speciem, quae ab initio concurren- *specie loqui*
tem videatur.

tem iurisdictionem supponit, argumentum ducere liceat? At vero si unquam, certe hic securus concludo, ut aiunt, a maiori ad minus: Si privilegium, in primis militiae, superueniens cedit praeventioni; quanto minus illi tribuetur ius reuocandi forum, quam iam ab initio concurrenti plurium iudicum subfuit iurisdictioni, inter quos actoris est optio. Immo, quantumvis singularem quamdam speciem contineat lex, tamen generatim eam simul, in ius vocatum praeventum esse, adfirmare, vel ideo non dubitauerim defendere, quia generalis causae loco adduntur verba: *quasi praeventus*. Forsan haec quoque mouerunt doctores, ut sine ulla dubitatione ex ista lege omnem praeventionem eruerent.

Item in L. ult. C. de veteranis.

II. Non ita perspicua, sed eiusdem fere valoris est L. ult. C. de veteranis, conf. IO. IAC. WISSENBACHII exerc. ad π. disp. VIII. lib. II. §. 7. 8. p. 56. 57.

Nec obstat L. 12. pr. D. si quis caution.

III. Sed obmoneri posse videtur L. 12. pr. D. si quis cautionibus, quae, qui nouo, inquit, privilegio utitur, non videtur in eadem causa sisti. Sunt enim, qui hoc ita interpretari tentent, ut eum, qui nouo fori privilegio munitus est, in priori iudicio sisti haud amplius oporteat. At vero unde suspicari, quod lex ita de fori privilegio loquatur? Ego potius, de aliis, rei praesertim personam respicientibus, privilegiis, veluti induciarum quinquennalium, ibi sermonem esse, crediderim cum IO. IAC. WISSENBACHIO L. c. §. 7. p. 56., CONR. RITTERSHVSIO ad Nouellas P. VIII. cap. X. n. 64. p. 570. et HERM. VULTIO ad L. vn. C. in quibus causis militantes n. 72. p. 565.

Nec L. 4. §. 5. D. de re militari.

III. Similiter nequidquam nobis contraria est L. 4. §. 5. π. de re militari, quae militem reum capitalis criminis ad locum, ubi iam prius postulatus erat, non remitti iubet. Ea enim lex ius militum singulare tradit, quod regulam minime euertit, CONR. RITTERSHVSII L. c. n. 65. Immo, si penitus legem inspicias,

cias, haec eius intentio videtur, vt miles, qui crimi-
ni civili adiunxit militare in reatu capitali, ibi punien-
dus sit, vbi improbe nomen dedit militiae, **VVLTEI-
VS** *de iudiciis* lib. I. cap. III. n. 203. p. 89.

V. Generatim vero haec omnia iuri Romano quam
optime esse consentanea, egregie, vti solet, tradit
laudatus **VVLTEIUS** *de iudiciis* lib. I. cap. III. n. 202.
seq. p. 89. Numquam enim prodest excusatio, nisi
eo tempore adsit, quando onus cui iniungitur. Sic
igitur, vti tutor, ab initio recte petitus, licet postea
priuilegium nactus, ne tutor fiat, tamen tutor erit, qua-
si praeuentus, L. 28. pr. π . *de excus. tut.*; ita actor,
iure sibi per in ius vocationem semel quaesito, rei pri-
uilegium fori postea accedens, rite praeuenit.

*Sed con-
gruere haec
iuri Roma-
no, ostendi-
tur.*

§. XVIII.

Neque minoris hac in re ponderis est L. ult. C. *Additur*
de in ius vocando, vbi, qui semel in ius vocauit aliquem, L. ult. C.
apud primum iudicem permanere; contra, qui libellum ac- *de in ius*
cepit, etiamsi miles factus, omnino in primo foro responde- *voc.*
re; quid quod, qui semel in ius vocauit, si post admoni-
tionem reo oblatam cum ad alium iudicem ob easdem causas
vocauerit, causa cadere iubetur. Nemo non videt, men-
tem legis huius eo tendere, I.) ne actor post vocatio-
nem in ius priorem iudicem derelinquat, reumque ad
aliud forum trahat, et II.) vt reus in ius vocatus pariter
in primo foro permaneat, licet alterius fori esse coeperit.

I. Lex haec clarissima tanto magis pro praeventio- *An vim*
ne militat, quum ambas illius species comprehendat *iuris ha-*
(§. 4.). An vero vim iuris habeat, alii disputent cum *beat haec*
VLR. HVBRO. Hic enim in *praelectionibus iuris ciui-* *lex?*
lis P. II. ad π . lib. II. tit. III. §. 19. p. 80., eam Grae-
cam esse constitutionem ex Basilicis desumptam, ne-
que eo tempore, quo primum Iustiniani disciplina in
orbe Christiano recepta, in codice fuisse, hinc legis
vigorem non habere, defendit. Nobis sufficit, aliis,
quas iam attulimus, legibus eam firmari, et dispo-

nere id, quod iuri Iustiniano optime congruere, **MOX** ostendemus.

§. XX.

*Etiam sine
his legibus
cuiuslibet,
praeuentionem
oriri
post voca-
tionem in
ius.*

*Neque id
impedit li-
belli oblatio
antecedens.*

Sane si vel omnes hae, quas exposui leges, deficerent, certissimum nihilominus foret, praeuentionem secundum Iustiniani scita ex vocatione in ius oriri, dum id solum probatum efficiam, quod vocatio in ius primus iurisdictionis etiam Iustiniani tempore fuerit actus, adeoque, qui hunc prior explicuit, iurisdictionem praecoccupauerit (§. 3. III.). Ita autem rem se omnino habere, quis dubitet, nescio, nisi vnicum illud forte cui in mentem veniat, quod libelli oblatio iure nouo praecedat citationem, atque ideo potius illa, quam haec, primum iurisdictionis actum efficiat. Verum in libello solus actor intentionem suam proponit, necdum iudex, nec reus de iurisdictione quidquam cogitat. Vnde tantum abest, eius oblationem initium iurisdictionis constituere, ut potius ea iudicium tantum praeparare dicatur in L. 7. D. de inoffic. test., HERM. VLTEIVS de iudiciis lib. I. cap. III. n. 213. p. 92. Immo differte, quod apud iudicem initium lis non acceperit, si tantum conuentionali libello quicumque pulsatus est, docet Nou. 112. cap. 3. §. 1.

§. XXI.

*Nam in
ius vocatio
omnium
actionum
primum.*

E contrario, omnium actionum instituendarum principium ab ea parte edicti proficisci, qua praetor edicit de ius vocando, ipse fatetur IMPERATOR in §. 3. Inst. de poena temere litigantium, conf. Nou. 112. cap. 3. princ. et §. 1. Quid ergo clarius, quam primum, quo iurdictio occupari possit, actum, aequae de iure nouo, ac de iure veteri (§. 16.), esse in ius vocationem, seu, quae iure nouo cum ea commiscetur, citationem? Quid ergo certius, quam ex iure Iustiniano praeuentionem nasci ex citatione (§. 3. III.)?

*Alia quae-
stio est, non-
ne etiam
per L. C.*

I. Quodsi vero praeuentione iam ex citatione oritur, nemo dubitabit, neque minus eam oriri ex iis, quae post citationem demum accidunt, videlicet contestatione litis, ne dicam sententia, qua totum iudicium finitur.

finitur. Vnde non obstat L. 19. pr. D. de iurisdic., inducatur
 quae iudicem, qui in puellam quamdam sententiam praue-
 dixit, hanc exsequi vult, licet alii iurisdictioni subie- tio?
 Et viro dein nupserat femina. Hoc enim neutiquam
 excludit id, quod, si vel citata dumtaxat fuerit, ta-
 men in priori iudicio fisti debuisset.

§. XXII.

Omnes, quas explicui, leges fere antecellere videtur *Proceditur*
 L. 30. π. de iudiciis, in qua egregie MARCELLVS: *Vbi ac-* *ad explica-*
ceptum est semel iudicium, ibi et finem accipere debet. Cu- *tionem L.*
 ius legis verba quam clara videntur, tanta rite explanan- 30. D. de
 di difficultate atque iuris peritorum contentione sunt in- iudic.
 tricata. Securius autem procedi non posse, credo, quam
 vt prius in genuinam verborum significationem, deinde
 in ipsa rerum argumenta inquiramus.

§. XXIII.

Iudicium legitimam rei controuersae inter litigantes *Quid sit*
 apud iudicem esse tractationem, inter omnes constat, *iudicium*
 GERARDVS NOODT ad π. lib. V. tit. I. operum tomo II. *acceptum?*
 p. 119., IO. VOET ad π. tom. I. lib. V. tit. I. §. 3. p. 308.
 Quid vero sit iudicium acceptum, non omnium eadem
 est sententia. Me quidem iudice tum demum iudicium
 accipi Romanis dicebatur, quando et iudex et vterque li-
 tigans de disceptanda lite consentiebant. Quemadmo-
 dum enim praetor iudicium dabat, ita illud litigatores,
 et reus in primis, accipiebant et fuscipiebant. Speciatim
 dictare, edere, exercere iudicium dicebatur actor, acci-
 pere et excipere reus; litem facere actor, fuscipere et pa-
 ti reus, BARN. BRISSONIVS de verb. signific. lib. VIII. sub
 voce: *iudicium datum*, p. 973. 974., ARN. VINNIUS *partitio-*
num iuris libro III. cap. VII. p. 244., IANVS A COSTA *ad de-*
cretales lib. II. tit. V. p. 398.

§. XXIII.

His itaque concessis, non est, quod quaeras initium *Non illud*
 accepti iudicii in vocatione in ius. Quidquid enim post *est post in*
 eam statim fiebat, in iure, non in iudicio fieri dicebatur. *ius voca-*

Nondum ibi litigantes de iudicē, nondum de lite consensiebant. Reus quidem, formulam sibi demonstrari, simulque spatium indulgeri, petebat, ad deliberandum, vtrum cedere, an ultra contendere, h. e. iudicium suscipere velit; neque vero ob id ipsum iudicium susceperat, neque consenserat in iudicem, L. 33. D. de iudiciis, L. vn. C. de litis contest., GERARD. NOODT de iurisdictione lib. II. cap. XIII. p. 113., IO. VOET ad τ, tom. I. lib. II. tit. I. §. 20. pag. 97.

§. XXV.

Sed lite demum contestata.

Magis Romanorum legibus consentire videtur, iudicium accipi demum per litis contestationem. Per hanc enim litigatores quasi contrahebant, nouatio fiebat, actio perpetuabatur, procurator dominus fiebat litis, iudici nascebatur ius certum, illam causam prosequendi, et quae sunt reliqua. Verbo: Per litis contestationem iudicium suscipiebatur, conf. NIC. HIER. GVNDLINGII, lcti huius seculi facile principis, exquisitissimam de lite contestata comoda plerumque, incommoda numquam dissertationem, cuius utraque pagina huc facit.

Quod legibus corroboratur

I. Atque ita etiam in legibus sumi verba: *iudicium accipere*, patet ex L. 1. pr. D. si ex noxali causa, L. 1. D. de litigiosis, L. 9. D. de verb. oblig., L. 34. D. de iudiciis, L. vn. C. de lit. cont., L. 15. D. ratam rem haberi, L. 40. D. de hered. petit. cet. Maximeque adficientem habeo V. C. GER. NOODT, qui de iurisd. et imperio lib. I. cap. XV. p. 99. non ex legibus solum, sed ex Cicerone quoque clarissime euincit, idem valere verba: *iudicium susceptum*, vel *acceptum*, et *litem contestatam*, adde BARN. BRISSONIVM de V. S. sub voce: *iudicium*, p. 973. et de formulis lib. V. n. CXVI. p. 398. GUIL. MARANVM ad tit. C. de iudiciis, operum p. 631. CAROLVM BRETVM in ordine perantiquo iudiciorum cap. XXX. p. 83., IANVM A COSTA ad decretales lib. II. tit. V. p. 398. et VLR. HVBERVM in praelect. iur. ciu. P. II. lib. II. τ. tit. III. §. 19. p. 80. Vnde eleganter Graccis litis contestatio *πρὸς ἀποδείξει τῆς δίκης*, quasi initium litis voca-

VOCABATUR, CAR. BRETI *ordo perant. iud. cap. XXX. p. 83.*,
IANVS A COSTA *ad decret. lib. I. tit. XXXII. p. 205. 10.*
IAC. WISSENBACH *in disput. iuris civilis disp. LII. n. 16.*
P. 574

II. Sunt quidem etiam leges, vbi dies iudicii acce-
pti pro die latae sententiae ponatur, e. g. L. 46. §. 3. *Aliae iu-*
dictii acce-
de administr. tutor. et reliquae, quas enumerat GER. pti signifi-
NOODT *de foenore et usuris lib. III. cap. XV. p. 225.; cationes.*
Similiter per tempus iudicii accipiendi in L. 2. §. 3. D.
de priuat. delict. non L. C., sed tempus delicti et obli-
gationis natae intelligi, erudite obseruat IO. CAR. VAN
WACHENDORFF *diff. de conditione triticiaria. p. 321.*
Eas vero leges hic non quadrare, nemo non videt,
conf. quoque PETRI DE TOVLLIEV *collectanea diff. I. cap.*
VIII. §. III. p. 35. seq.

§. XXVI.

Eatenus igitur iam clara est lex dicta 30. *de iud.*, vt, *Quid deno-*
vbi lite contestata iudicium acceptum, ibi illud finem acci- *tent illa:*
pere debeat. Vltima autem haec verba non nullam adhuc *finem acci-*
merentur disquisitionem. Nimirum sicuti pendere dici- *pere?*
tur, quod nec finem accepit, nec terminatum est, BRIS-
SONIVS *de V. S. ad vocem: pendere, p. 1517.*, ita litem
post acceptum iudicium inchoatam, nondum tamen fini-
tam, i. e. litem pendentem, in eodem iudicio finiendam
esse, mens legis mihi quidem videtur.

§. XXVII.

Ergo, nisi omnia me fallunt, legem istam ita rite *Expositio*
interpretor: Vbi lis contestata, ibi ea tamquam pendens *dictae legis*
finiri debet. Hinc, vti praeuentio oritur per citationem *30. de iud.*
(§. 21.), ita litis pendentiam per litis contestationem na-
sci, prono fluit alueo.

I. Neque tamen hoc solum modo, credas velim, *Litem post*
probari posse, litem non nisi contestatam pendere. *L. C. pen-*
Illud enim vel ex sexcentis iuris Romani legibus con- *dere, aliun-*
ficere facillimum. Ita e. g. noxalem actionem inten- *de confici-*
dens cauere debebat, se in eadem causa seruum ex- *tur.*
hibi-

hibiturum, in qua tunc erat, donec *iudicium acciperetur*, L. 1. pr. D. *si ex noxali causa*. Post iudicium acceptum, seu, quod idem est, post L. C. pendentia litis idem, quod antea satisfactio ista, operabatur, vide illustris IVST. HENN. BOEHMERI *iur. ecclesiasticum protestantium* tom. I. lib. II. tit. XVI. §. 1. p. 1158.

Ex L. 1. D. de litigios.

II. Pariter post litem contestatam, non post vocationem in ius res fiebat litigiosa, L. 1. D. *de litigiosis*, id quod certo satis est testimonio, Romanis post contestationem litis eam demum pendente fuisse, quia effectus iste in praecipuis censetur pendentiae litis, ut res fiat litigiosa. Vnde non obstat, quidquid postea Iustiniano aliter statuere placuerit in *Nouella CXII. cap. I.*, et quidquid inde compilauerit *auth. litigiosa C. de litig.*

§. XXVIII.

Discrimen inter litis pendentiam et praeuentionem.

Litis pendentia vero, quam tamen plenam hic tractandi locus non est, quantum a praeuentione differat, et quantum olim praecipue Romanis discrepauerit, nemini, nisi Romani iuris nescio, ignotum. Vnicum idque principale vtriusque discrimen adferre hic sufficiat. Scilicet litis pendentia oritur, quando iudicium apud competentem iudicem eo fine coeptum est, ut ibi terminetur, et causa in eodem statu permaneat; praeuentionio eo in primis tendit, ne inter plures iudices concurrentes causa ad alterum trahatur (§. 3.).

Aliae inter eas differentiae.

I. Hinc innumerae deriuantur aliae differentiae. Litis pendentia vel vnum tantum requirit iudicem; praeuentionio necessario plures, eosque vel simul vel successiue concurrentes (§. 4.). Illa magis reum et rem ipsam respicit, atque efficit, ut res fiat litigiosa, ut altera actio ob eandem causam institui nequeat, ut lis transeat ad heredes, cetera; Haec ad solum fere iudicem attinet, neque ultra extendi potest, quam ne alter iudex concurrens in eadem causa iudicare queat. Immo breui: Illa oritur ex litis contestatione, et plerosque

rosque cum ea effectus habet communes, qui contra praeuentioni tribui non possunt.

II. Quum igitur ad reum praecipue pertineat litis pendentia, tanto magis eo ipso stabilitur interpretatio mea legis 30. x. *de iud.* (§. 27.), quod lex ista de iudicio accepto loquitur, accipit autem iudicium praesertim reus (§. 23.), unde eius respectu lis pendens fini-
Stabilitur interpretatio facta per ipsa legis verba.
ri iubetur, ut reus rem interea non alienet, ut causam ad heredes transmittat, multoque minus forum mutare possit.

§. XXVIII.

Sine vlla iam difficultate conciliabuntur leges, quae alias sibi inuicem paene contradicere videntur, scilicet L. 7. et 7. et L. 30. D. *de iudiciis*. In illa enim de praeuentione, in hac de lite pendente sermo est, conf. 10. HENR. DE BERGER *oeconomia iuris* lib. III. tit. 18. p. 1014. in f. Prae-
Conciliatur L. 7. et L. 30. D. de iudiciis.
uentio autem post citationem; litis pendentia post litis contestationem oritur. Hinc ubi haec, ibi certe adest illa (§. 21. I.), non vicissim.

I. Distinctionem hanc, legibus Romanorum, ut ostendi, maxime consentaneam, agnouerunt quoque Iure consulti, quibus curiosius cuncta inquirendi mos est, omnes. Sic enim litis contestationis effectus alios, alios in ius vocationis, et in his quidem praeuentionem, in illis litis pendentiam sollerter enumerant V. C. 10. ORTW. WESTENBERG in *principiis digestorum* lib. II. tit. 4. §. 52. n. 3. p. 97. et lib. V. tit. 1. §. 67. p. 228.,
Distinctio nem inter praeuentionem et litis pendentiam plerique Icti agnoscunt.

NIC. HIER. GYNDLING *ad D.* lib. V. tit. I. §. 32. p. 10. ARN. VINNIUS *partitionum iuris* libro III. cap. XI. p. 43., NOT. M., VLTEIVS *de iud.* lib. II. cap. 7. p. 419. n. 171., GEORG. FRANTZKIVS *ad D.* lib. V. tit. I. n. 51. p. 104.

II. Non tamen est, quod dissimulem, esse, qui iuris Canonici praxeosque, nescio vtrum amore, an consuetudine inducti pariter litis pendentiam ac praeuentionem tribuant citationi, inter quos est CONR. RITTERSHYSIVS *ad Nouell.* P. 9. cap. 2. n. 29. p. 579. et, Nonnulli tamen utramque confundunt.
C quod

*Inimofunt,
qui, prae-
uentionem
post L. C.
denuum na-
sci, statu-
ant; qui
refelluntur.*

quod miror, acutus ille ICtus 10. GOTTL. HEINECCIUS in *elementis pandectarum* lib. II. tit. 4. §. 287. n. 3.

III. Simili modo et illi e contrario falluntur, qui, praeuentionem demum post litem contestatam nasci, defendunt. Hi autem praeter illud, quod iam supra (§. 21. I.) refellimus, eo maxime nituntur argumeto, quod ante litis contestationem proprie non lis, sed controuersia sit, L. 25. §. 7. D. *de bered. petit.*, indeque litem, quae nondum est, necdum pendere posse, colligunt. Neque vero opus est, ut lis adsit. Non enim de eius pendentia sermo est, quia, ibi litem adesse debere, nemo negat; sed de praeuentione, quae vel in sola iurisdictionis occupatione in certa causa consistit (§. 3.); Iurisdictionem autem ab in ius vocando initium capere, iam supra probauimus (§. 15. 21.), VVLTEIVS *de iud.* lib. I. cap. 4. n. 205. seq. p. 90. Vnde non possum non mirari, quod re tam clara tamen tradant aliqui, reum in ius vocatum, modo litem nondum contestatum, semper derelicto priore iudice ad alium adhuc ab actore trahi posse, vide 10. A SANDE *decis. Frisicas* lib. I. tit. VII. def. 1. p. 9. et SIM. VAN LEEVWEN *cenfuram forensem* P. II. lib. I. cap. XXVI. n. 6. p. 102. Sane ex mutatione libelli aliisque eius farinae argumentis facultatem mutandi fori nequidquam colligi posse, euidenter satis demonstrat 10. VOET *ad r.* tom. I. lib. II. tit. II. §. 24. p. 98.

CAPVT III. DE PRAEVENTIONE ET CVM EA COMMIXTA LITIS PENDENTIA EX MENTE IURIS CANONICI

§. XXX.

*Iure Cano-
nico citatio
initium iu-
dicii est;* Iure Canonico uti conclamata res est, initium omnis litis, omnis iudicii esse solam citationem; ita citatione non praeuentionem tantum, sed et litis pendentiam oriri, ex singulis eius iuris legibus ostendere, erit facillimum.

§. XXXI.

Hinc et Et praeuentionem quidem ex citatione nasci, iisdem

dem paene, vti solent pontifices, verbis, quae in L. 7. *praeuentio- de iudiciis* reperiuntur (§. 18.), testatur GREGORIUS VIII. *nis, per in cap. 19. X. de foro competente*, vbi, *si quis*, inquit, *ad cap. 19. X. petitionem cuiusdam aduersarii sui a quodam legitime cita- de foro tus ad causam*, quia postmodum iurisdictionis alterius esse comp. coepit, illius intendit iudicium declinare, is in praedicta caus- sa ius reuocandi forum non habet, quasi ab illo iam prae- uentus.

§. XXXII.

Quod capitulum quum fere κατὰ πρόδα ex d. l. 7. *de Quod com- iud. compilatum* esse, nemo non videat; nos, omnia pilatum ex quae de lege hac supra (§. 18.) monuimus, hic repeti pos- l. 7. *D. de se*, nulli dubitamus. Ergo, sicut vtrunque alterutrius iud. tantum praeuentionis speciei fit mentio (§. 4.), ita aeque capitulum hoc, ac lex ista haud inepte extenditur ad alte- ram praeuentionis speciem, vbi de causis mixti fori agi dicunt (§. 18. I.).

I. Idem iam obseruauit, neque profecto aliter ob- *Vnde et ad seruare potuit P. FRANC. SCHMIER in iurisprudencia ca- causas nonico ciuili tom. II. lib. II. tract. I. cap. III. §. 2. p. 69. mixti fori n. 97. seq. quod nimirum "praeuentioni etiam in iis" extendi- causis, quas mixti fori dicunt, seu quarum intuitu" tur. tum secularis tum ecclesiasticus iudex concurrentem iurisdictionem habent, locus sit, adeo, vt et iudex ecclesiasticus laicum et hic illum praeuenire queat, licet negari non possit, de ea potissimum specie lo- qui capitulum, si quis laicus, post litem coram laico iudice coeptam, in clericorum ordinem transierit, vt is litem ibi finiat, vbi coepta est, tamquam praeuen- tus, SCHMIER l. d. cap. III. §. VII. p. 59. n. 408., conf. quae amplius ea de re disputantur a P. LVD. ENGEL in collegio iuris canonici lib. II. tit. II. §. VI. n. 53. seq. p. 322. seq. et ab EMAN. GONZALEZ TELLEZ in decretales tom. II. lib. II. tit. II. cap. 19. p. 103. seq.*

§. XXXIII.

In vnico, nescio quo fato, discrepant verba iuris Ca- *Exigit au- nonici et legis Romanae. Illud enim requirit citationem tem ius*

tionem ad- ad petitionem cuiusdam aduersarii sui emissam; haec simpli-
uerarii, citer dumtaxat: Si quis, posteaquam in ius vocatus est, ait.
 Quid igitur, si proprio motu a iudice quodam facta sit
 citatio? Ea in causa civili secundum ius Canonicum effi-
 cere non poterit praeventionem, licet aliud de causa cri-
 minali dicendum, FRANC. SCHMIER *l. d.* cap. III. §. VII. p.
 59. n. 412., P. LVD. ENGEL *d. l.* n. 52. p. 322.

§. XXXIIII.

et citatio-
nem legiti-
mam.

Praeterea legitime aliquem citatum esse, oportere,
 addit pontifex, id quod pariter silentio praetereunt leges
 Romanae. Vnde citationem non omnibus numeris ab-
 solutam praeventionem haud efficere, rectissime colli-
 gitur.

§. XXXV.

Concilian-
tur cap.
19. X. de
off. et pot.
iud. deleg.
et cap. 20.
X. cod.
cum clem.
2. ut lite
pend.

Ad litis pendentiam autem, quod attinet, videri qui-
 dem cui posset LVCIVS III. eam demum liti contestatae tri-
 buisse in cap. 19. X. de officio et potestate iudicis delegati.
 Verum uti porro statim in cap. 20. X. cod. citatione facta
 negotium quasi coeptum, censetur; ita per clem. 2. ut lite
 pendente illud postea certissimi iuris factum, litem pendere,
 postquam a iudice competenti in ea citatio emanauit, et ad
 partem citatam pervenit, vel per eam factum fuit, quo mi-
 nus ad eius notitiam perveniret; Dum tamen in citatione
 praedicta talia sint expressa, per quae plene possit instrui, su-
 per quibus in iudicio convenitur. Conf. III. IVST. HENN. BOEH-
 MERI ius ecclesiasticum protestantium vol. I. lib. II. tit. XVI.
 §. 2. p. 1158., FRANC. SCHMIER *d. l.* tract. II. cap. II. §. 2.
 p. 118. n. 87. seq.

§. XXXVI.

Quid illa
ad litis
penden-
tiam requi-
rat?

Satis perspicue, ad efficiendam litis pendentiam suf-
 ficere solam citationem, statuitur in Clementina ista; si-
 mul tamen requiritur I.) ut citatio emanauerit a iudice
 competente; II.) ut pervenerit ad reum citatum; aut
 III.) per eum factum fuerit, quo minus ad eius notitiam
 accesserit; et III.) ut expressa fuerit in citatione causa,
 quur illa sit emissam.

I. Neque est, quod obiicias mihi, quod in cap. *Remouetur* 20. X. de offic. et potest. iud. deleg. iurisdictio sola cita- *dubium ex* tionis commissione perpetuari dicatur. Si cui enim in- *cap. 20. X.* de, ne opus quidem esse insinuatione, colligere, in *de off. et* mentem veniat, hoc capiat velim, alia esse: perpe- *pot. iud.* tuari iurisditionem, alia: pendere litem. Illud vel *del.* qualemcumque iurisditionis vsum tantum exigit; li- tis pendentia autem desiderat iurisditionem cum liti- gantibus communicatam. Horum enim contempla- tu nulla lis, si nulla citationis notitia, SCHMIER l. d. tom. II. p. 59. 60. n. 413. seq., ENGEL coll. iur. can. lib. II. tit. II. n. 52. p. 322.

§. XXXVII.

En igitur, quae Romani acutissime et satis subtili- *Ius canon.* ter distinxerant, commixta pontificum iure. Non enim *confundit* praeuentio solum, sed et ipsa litis pendentia oritur per *litis pen-* citationem. Vel haec sola rem efficit litigiosam, litem ad *dentiam et* heredes transmittit, aliam actionem institui vetat, et, *praeuentio-* quae sunt reliqua. Breui: Omnia, quae iure Romano *nem,* ob litis pendentiam tribuuntur liti contestatae (§. 27. seq.), ea ius Canonicum citationi iam adscribit, III. BOEHMERI *ius ecclesiast. prot.* vol. 1. lib. 2. tit. 3. §. 17. p. 1047. et tit. 16. §. 3. p. 1159.

I. Neque proinde mireris, si, quae ius Canonicum *et commu-* ad praeuentionem requirit (§. 33. seq.), ad litis pen- *scet alteru-* dentionem quoque; contra, quae ad hanc necessa- *trius re-* ria esse aiunt leges (§. 36.), ad praeuentionem etiam *quisita.* exigunt legum pontificiarum interpretes. Hos enim et eos, qui grandia pragmaticorum nomina ad- fectant, summa imis, imia summis miscere, quis ignorat?

CAPVT V.

DE EO, QVOD HODIE CIRCA PRAEVENTIO-
NEM IN CAVSSIS CIVILIBVS STATVNT PRAGMATICI.

§. XXXVIII.

Nescio, nonne dignum sit, quod mireris, in Germa- *Exponitur* norum, quas antiquas veneramus, legibus de prae- *legum Ger-* uentio- *manarum*

*de praeuen-
tione silen-
tium,*

uentione, de litis pendentia inueniri nihil. Enimuero silentii huius hanc tene, quam veram suspicor, rationem: Paucissimae maioribus nostris fuerant lites forenses; Paucissimis igitur ad eas decidendas opus erat iudicibus; Nec uni cuidam iudici nimiam litium incumbere molem, queri quisquam poterat. Hinc non opus, ut inter plures iudices distribuarentur litigantium controuersiae; Hinc nulla plurium iudicum concurrebat iurisdictio (§. 6. II.); Hinc nulla praeuentio.

§. XXXVIII.

*de quo ta-
men hodie
conqueri
haud licet.*

Quae igitur maiorum leges quum nos tantum deferant, quantum nostri mores antiquorum abhorrent placita, quantumque nostrorum temporum infinitae lites optimam illam veterum simplicitatem excedunt; ad nouiores patriae leges erit recurrendum. Quemadmodum autem et controuersiarum multitudine, et inde promanante concurrentium iurisdictionum labyrintho scetet Germania; ita necquidquam de praeuentione nostrorum temporum deficiunt leges, easque interpretando plus iusto saepe secundum est pragmaticorum ingenium.

§. XXXX.

*Attingi-
tur ex le-
gibus pa-
triae ord.
iud. imp.
aul. tit. 2.
§. 7.*

Inter leges patriae in hoc argumento palmam reliquis praeripit ORDINATIO IUDICII IMP. AVLICI tit. 2. §. *Somwol-
len wir auch*, 7, ubi, pariter atque in iure Canonico, terminum praeuentionis in citatione, eaque insinuata, definiri, hic monuisse sufficiat. Quoniam enim lex ista potissimum ad suprema imperii tribunaia pertinet, infra commodior eam explicandi locus erit, hic vero, quod dicunt, *moribus* et, quas inde extorquent, conclusionibus paucis, quoad eius fieri poterit, iminorabimur.

§. XXXXI.

*Moribus .
citatio ini-
tium iudi-
cii, et prae-
uentionis;*

Moribus vero hodiernis, aequae ac iure Canonico (§. 30. 35.), citatio est initium iudicii, IO. BRUNNEMANN in *processu civili* cap. 3. n. 1. p. 50. Ill. BOEHMER in *iure eccl.* prot. vol. 1. lib. 2. tit. 16. §. 3. p. 1159. Vbi autem iudicii principium, ibi litis pendentia, ibi praeuentio, ibi occupatio,

patio, ibi iurisdictionis propagatio, atque actionis perpetuitas (§. 27.), GVNDLING *diff. de L.C. commoda plerumque, incommoda nunquam* cap. 4. §. 5. p. 49. Hinc certissimum, quod citatio moribus nostris et praeuentionem et litis pendentiam pariat, SAM. STRYK *in usu bodierno* π. lib. 5. tit. 1. §. 4. p. 444, DAVID MEVIVS P. 6. dec. 6. n. 1. p. 3. et P. 2. dec. 313. n. 7. p. 202., GEORG. FRANTZKIVS *ad D.* lib. 5. tit. 1. n. 54. p. 204.

§. XXXXII.

Quum ergo ius ciuile Romanum (§. 17. 21.), ius Canonicum (§. 31.), leges imperii (§. 40.), et mores hominum diurni (§. 41.) in eo consentiant, ut praeuentione oriatur ius Romanum, per citationem; hoc etiam communis ita seruat praxis. Canon., leges interim ut specialissimi, quos inde cogitauerunt, casus, imperii et ex suo quisque fonte, rite decidentur, fundamenti loco praxis. ante omnia quaedam erunt subiicienda.

§. XXXXIII.

Primum iam supra stabiliuimus principium: Ad Stabiliun-
praeuentionem scilicet requiri plures iudices concurrentes (§. 5.). Quum igitur incompetens non concurrat cum
competenti iudice (§. 7.), euidentissimum est, iudicem in-
competentem nullo modo posse alterum praeuenire. Er-
go licet vel sexcenties citationem emisit iudex non suus, non suus
tamen nulla inde oritur praeuentione, *clerm. fin. ut lite pendente*, VVLTEIVS *de iudiciis* lib. 1. cap. 4. n. 204. p. 90. seu, non potest;
vbi alii id effari solent: praeuentione iurisdictionem non ha-
benti numquam tribuit, MEVIVS P. 1. dec. 232. n. 1. p. 88.
et P. 2. dec. 68. p. 121. siue, quod iterum idem est: prae-
uentione locum non habet, vbi, qui primum aditur, iu-
dex vel esse non potest, vel non vult, IO. CHRIST. COCH
in praxi fari Germ. P. 1. cap. 2. §. 20. p. 49., MEVIVS P. 1.
dec. 164. p. 63.

I. Quid vero, inquires, si reus coram iudice non licet iuris-
suo litem sponte contestatus sit? Forum illud postea dictio pro-
declinare profecto non poterit, MEVIVS P. 1. dec. 165. rogari pos-
p. 63. Ergo utique etiam incompetens iudex praeue-
nire

nire posse tibi videtur. Verum respondeo: iudex hic reuera non est incompetens. Reus enim prorogauit iurisdictionem; per prorogationem autem iudex antea non suus dein fit competens. Hinc reus talis, postea forsan causam ad suum iudicem remitti cupiens, repellitur non exceptione praeuentionis, sed prorogati fori, arg. L. 52. pr. *de iudiciis*.

§. XXXXIII.

II.) Praeuentio oritur per citationem primum insinuatam.

Dein monuimus, eum esse praeuentum, qui primum in ius vocatus, seu citatus est (§. 18. 31.). Sicuti autem pragmatici, in extendenda legum interpretatione, immo confundenda aliquando earum mente, numquam difficiles, ea, quae ius Canonicum requirit ad litis pendentiam, ad praeuentionem quoque necessaria esse, tradunt (§. 37. I.); ita non dubitarunt, omnibus viribus tueri, necesse esse, vt citatio ad partes peruenerit, seu, vti loquuntur, insinuata sit, licet id leges non ad praeuentionem, sed ad litis pendentiam exigant (§. 36.). Interim quia reipsa non aduersatur legibus, potius dicta lex imperii tribunalis aulici expressis verbis illud sancit (§. 48.), indubia hodieque haec est propositio: Praeuentio oritur per citationem primum insinuatam.

§. XXXXV.

III.) In dubio, quid prius praesumatur, respiciendum.

Enimvero, vti omnis praeuentio eam habet rationem, quod in paribus ei potius ius tribuendum, qui prior tempore occupat (§. 2.), haud incongrue inde colligitur, in casu dubio omnem controuersiam super praueuentione exortam ex eo, quod prius tempore factum, decidendam esse, adeo, vt ne verisimilitudo aliquando excludatur, COCH in *praxi fori Germ.* P. 1. cap. 2. §. 20. P. 49., MEVIUS P. 6. dec. 6. n. 2. p. 3.

§. XXXXVI.

III.) Praeuentio non oritur nisi ex citatio-

Porro si quidem citationi effectum praeueniendi tribuis, illa vero legitima esse debet (§. 34.); sane citatio, quae nullum effectum habet, neque praueuentionem efficere potest, IO. VOET *ad* *τ.* tom. 1. lib. 2. tit. 4. §. 14. p.

II9., P. LVD. ENGEL in *coll. iuris can.* lib. 2. tit. 2. §. 6. n. ne, quae
 52. p. 322., IO. ZANGER *de exceptionibus* P. 2. cap. 3. n. 14. effectum
 15. p. 140. Contra ea, quaelibet citatio effectibus suis habet.
 non destituta praeuentionem efficiat, necesse est.

§. XXXXVII.

Immo ex paritate rationis quidni colligamus, nihil V.) Oritur
 interesse, ipsa citatio emanarit, an aliud quid eiusdem effi- quoque ex
 cacitatis? Quodsi enim, ubi par ratio, ibi eadem legis dis- analogo ci-
 positio; certe, ubi ἀνάλογον quoddam citationis, ibi et- tationis.
 iam praeuentio oritur.

§. XXXXVIII.

Ex eodem fundamento ἀμείσως profluit, si cui id, VI.) Vbi
 quod maius est, tribuitur, eidem neque id, quod minus litis pen-
 est, denegandum esse. Quum ergo in litis pendentia dentia, ibi
 magis, quam in praeuentione contineri, ostenderimus praeuentio.
 (§. 28. 29.), secure hanc ex illa colligemus, non illam ex
 hac. Vnde certissima manet regula: Vbi litis pendentia,
 ibi et praeuentio (§. 28.).

§. XXXXVIII.

Denique illud onni dubitatione caret, quod, ubi VII.) Lex
 lex specialem quemdam casum eximit, vel peculiare quid specialis
 statuit, hoc tamquam ius singulare strictim sit obseruan- strictim ob-
 dum, contra tamen ad alia, maxime incogitata, extendi seruanda
 nequeat. est.

§. L.

His ita constitutis, amplissimus patet conclusionum Arbitr
 pragmaticarum campus, quarum praecipuas attingere iu- praeuenire
 uat. Sic quoniam nulla praeuentio, ubi nulla de causa nequit.
 controuersa iudicandi potestas (§. 43.); arbiter praeuenire
 numquam potest iudicem ordinarium, sed actori semper
 est integrum, causam, de qua compromissum, ad iudi-
 cem suum retrahere, etiamsi reus iam ante ad arbitrum
 vocatus sit, L. 30. π. de receptis, qui arbitrium receperunt.
 Nam ex compromisso exceptionem non nasci, sed poenae pe-
 titionem, diserte ait L. 2. π. eod., IO. ZANGER *de exceptioni-*
bus P. 2. cap. 3. n. 13. p. 140. Hinc ex compromisso nec

praeuentionem nec litis pendentiam oriri, iure Romano simul defendit, iure Germanico propter pactorum obligationem simul contrarium tuetur IO. SCHILTER in *exercitationibus ad pandectas* exerc. 12. lib. 4. tit. 8. §. 10. II. p. 250.

§. LI.

Hinc commissioni potest renunciari: nec obstat praeuentionio;

Propterea et is, qui delegationem principis impetravit, ei, licet citatio a iudice extraordinario emissa sit, renunciare, et ad committentem, non tamen inferiorem, inuito etiam reo, regredi potest; vti et principi causam a delegato suo auocare integrum est, L. 6. §. 1. *de offic. procons.*, L. 58. *de iudic.*, LVD. GÜNTHER. MARTINI in *comment. forensi* tit. 11. §. 2. n. 406. p. 630., BEN. CARPZOVII *decis. illustr.* dec. 97. p. 154. seq.

Nisi forsam inferiorem iudicem adire velint;

I. Contra vtiq. tunc obest praeuentionio, si, lite iam a iudice extraordinario agitari coepta, alter litigantium iudicem quemdam inferiorem aliumue adire velit. Ille enim repraesentat iudicem committentem, hinc sicut hic per citationem alios praeuenit, ita et ille, CARPZOV. *proc.* tit. 9. art. 3. n. 74. p. 284. Vnde tunc ita ea de re statuitur:

Diemeil aus den Acten so viel zu befinden, daß Beklagter hochfürstliche Commission ausgebracht; So wird, bis dieselbe erörtert, in dieser Sache billig in Ruhe gestanden, und ergethet alsdann, wann die gültliche Entscheidung entschlagen, ferner darauf, was recht ist.

Ex quo simul adparet, praeuentionem aliquando tantum suspendere iurisdictionem iudicis praeuentioni, CARPZOV. *respons. iur. elect.* lib. 2. tit. 3. resp. 51. n. 13. seq. p. 329.

aut lis iam ante coram iudice ordinario coepta sit.

II. Multo magis obest praeuentionio ipsi iudici delegato, si qua lis iam coram iudice ordinario coepta, BARTH. LEONH. SVENDENDÖRFER in *processu Fibigiano* P. 1. cap. 2. sect. 1. lit. k. p. 54. nisi tantum ad amicam compositionem, vti aiunt, tentandam datus sit. Id enim et pendente lite fieri potest, WOLFG. AD. SCHOEFF. *Decis. Tub.* P. 1. dec. 118. n. 1. p. 634.

§. LII.

§. LII.

Similiter frustra ibi quaeres praeuentionem, si forsan *Inter iudi-*
inter plures iudices delegatos, quos commissarios nomi- *ces ad v-*
nant, ad vnam causam coniunctim datos, alter sub spe *nam caus-*
praeuentionis solus emisit citationem. Ipse enim non *sam simul*
solus, sed concurrentibus tantum reliquis simul delega- *delegatos*
tis in causa ista ius dicendi potestatem habet, hinc non *nulla est*
ita, uti requiritur (§. 11. 43.), iudex competens est. *praeuentionio.*

I. Aliam huc spectantem speciem singularem prae- *Est tamen,*
fus ex VESTRIO refert VVLTEIVS *de iudiciis* lib. 1. cap. 4. *si coniu-*
n. 214. p. 92., quod nimirum ex pluribus iudicibus, *etiam dele-*
non coniunctim delegatis, is alterum praeueniat, cui *gati non*
primum commissio data. *sunt.*

§. LIII.

Praeuentio desiderat iudices concurrentes (§. 5.), non *Praeuentio*
autem concurrunt, nisi iudices eiusdem, uti dicunt, in- *requirit iu-*
stantiae (§. 9.); Hinc neque superior iudex inferiorem, *dices eius-*
neque hic illum praeuenire potest. Immo si vel maxime *dem in-*
superior magistratus, cuiusdam vera silentis precibus *stantiae.*
commotus, prior litigantes citauerit in tali causa, in
qua reo ius primi fori est, hic semper tutus tamen erit
exceptione, quam dicunt, sub-et obreptionis, et prae-
scriptione primi fori (§. 9.).

§. LIIII.

Illud tamen, quod iam supra monuimus (§. 9. I.), *Subinde ta-*
accidere potest, ut iudex superior, ob forum continen- *men infe-*
tium causarum eandem causam praecoccupet, cuius alio- *rior supe-*
quin inferior ex foro rei sitae non minus erat competens, *riorem, et*
et vicissim, ut iudex inferior ea in causa praeueniat, quae *hic illum*
et praeterito illo statim ad iudicem superiorem deferri *praeuenire*
potuerat. Ea vero hic intercedit differentia, ut postero- *potest.*
ri casu adpellatio deinde adhuc pateat ad superiorem iu-
dicem, priori non amplius liceat; seu, ut pragmatico-
rum lingua loquar, illo casu non tot adsunt instantiae,
quam hoc, HERM. VVLTEIVS *ad L. 4. C. de iurisdict.* n. 24.
25. p. 148.

§. LV.

Dein iudices eidem causae praesunt, necesse est.

Quandoquidem porro plures iudices, licet eiusdem instantiae, tamen ob diuersos cuiusque iurisdictionis limites saepe non concurrunt; quid quod concurrunt, neque tamen in causis singulo cuique propriis (§. 10.); sane talia iudicia se inuicem praeuenire non poterunt, nisi in istis dumtaxat causis, quae vtrique communes sunt. Sic ergo neque rerum sacrarum iudex in causa civili magistratum politicum, neque in causa sacra hic illum praeuenire poterit, id quod singulari quadam specie praeclare illustrat ill. IVST. HENN. BOEHMER in *iure eccles. protest.* vol. 1. lib. 2. tit. 2. §. 26. p. 999.

Praeuentio non obest, si ob praescriptionem fori a priore instantia reus absolutus.

I. Hinc si quis primum a iudice incompetente citatus, dein ab eodem, opposita fori praescriptione, ab instantia, uti aiunt, absolutus erat, postea vero causam ad alium iudicem redigit; ei praeuentio obijci non poterit, quia prior iudex non suus fuerat (§. 43.), BEN. CARPZOV *definitionum forens.* P. 1. const. 7. def. 21. p. 63.

§. LVI.

Porro vnam eandemque causam esse oportet;

Easdemque personas.

Similiter vna eademque causa sit, de cuius occupatione quaeritur, necesse est (§. 3.); Si qua enim causa connexa vel praeparans ab alio iudice tractata est, id nihil impedit, quo minus causa altera vel principalis ad alium deferatur; immo saepe illud fieri aliter nequit.

I. Multo minus itaque praeuentio aderit, si et diuersae personae in lite sint. Sic in causa quadam pignorationis reum, qui ab alio ob eam rem coram iudicio aulico vocatus erat ad praestandam euictionem, frustra praeventam esse causam, obiectasse, refert perill. GE. MELCH. DE LVDOLF *observationum forensium* P. 3. obs. 265. p. 152. et P. 2. obs. 160. p. 346. seq. et P. 1. obs. 57. p. 136. seq.

Causae tamen omnino conne-

II. E contrario certissimum, causas, quae ita connexae sunt, ut sine iniuria separari nequeant, simul debere tractari, disceptari, dirimi, praeveneri, tot.

tit. 7. de quibus rebus ad eundem iudicem eatur, ill. IVST. xae in eo-
HENN. BOEHMER consult. tomo 2. P. 2. resp. 1154. n. dem iudi-
79. p. 589. ciotrattan-
dae sunt.

§. LVII.

Maxime haec agitur quaestio in prouocationibus, Prouoca-
quas dicunt, ex L. diffamari et ex L. si contendat. Quum tiones non
enim prouocans suum ipsius pariter, ac prouocati forum pariunt
adire queat, hic autem postea actoris partes recipiat; quae praeuentionem,
ritur saepe, vtrum prouocatus iste actionem intendere
possit contra prouocantem coram quocumque eius iudice
competente, an coram eo tantum, qui de prouocatione
sententiam tulit? Enimuero quoniam prouocatio et post
eam instituta actio plane alia sunt ac diuersa, siquidem
illa praeparat, haec principalis est; praeterea prouocato
ius, quod tamquam actor habet, ex pluribus rei foris
vnum quoddam eligendi, per prouocationem demi haud
potest; facile patet, disceptationem prouocationis non
efficere praeuentionem in causa principali, postea demum
separatim tractanda, vid. excell. quem in praeceptoribus
meis honoris causa nomino, CAR. GOTTL. KNORRE in der
gründlichen Anleitung zum gerichtlichen Proceß lib. 3. cap.
V. §. 2. p. 515., DAV. MEVIVS P. 6. dec. 9. n. 6.

I. Magis adhuc suffulcitur haec decisio, si qua caus- In primis;
sa principalis non continetur in iudicis prioris iuris- si causa
dictione, e. g. si propter matrimonium facta prouo- principalis
catio apud iudicem politicum, ill. BOEHMER l. d. et lib. non est in
2. tit. 16. §. 3. p. 1158. iurisdic-
tione prioris
iudicis.

II. Illud tamen excipiendum videtur, si diffaman- Nisi proba-
ti cuidam non separata actio instituenda, sed proba- tio tantum
tio tantum eius, quod gloriando dixit, iniuncta est. Tunc enim ineptum foret, ibi probationem offerre
in iudicio, vbi nihil antecessit, excell. KNORRE d. l. calumniae
§. 9. p. 520. not. (a). iniuncta -

III. Quur autem in remedio legis, si contendat, et sit.
praeuentioni et litis pendentiae locum concedat BART. Nec in pro-
LEON. SVENDENDOERFFER in processu Fibigiano cap. 2. de uocatione
pro- ex L. si

contendat, processu diffamationis, edit. 4. pag. 1509. contra com-
statuitur munem doctorum opinionem, quam mascole defendunt
praeuentio. 10. ZANGER *de except.* P. 3. cap. 26. n. 208., LAVTERBACH in
disp. de remedio L. si contendat, cap. 8. th. 66. n. 3. et 10.
HENR. de BERGER in *oeconomia iuris* lib. 4. tit. 14. p. 994.,
ego equidem non video. Interim vide sis, quae disputat
ea de re Q. SEPT. FLOR. RIVINVS in *specimine exceptionum fo-
rensiarum* cap. 4. n. 8.-12. p. 29. seq.

§. LVIII.

*Lis super
possessione
baud efficit
praeuentio-
nem ratio-
ne petitio-
nis;*

Eandem fere quaestionem moueri posse, credo, in
lite super possessione momentanea, quae pariter praepa-
rans dumtaxat est, neque igitur praeventio, quod
ad causam principalem, scil. petitorium, attinet, saltem
si in hoc iudicio diuersa agendi causa aut aliae personae
animaduertantur, efficere valet, 10. HENR. DE BERGER in
rec. iur. lib. 4. tit. 18. p. 1016. Nam petitorium coram alio
iudice institui posse, immo non numquam debere, si for-
san de possessione e. g. in causa sacra cognouit iudex po-
liticus, iam alii obseruarunt, vid. ill. 10. GEORG. ESTOR in
den kleinen Schriften Tom. 3. P. 12. pag. 753. seq. et ill.
BOEHMER in *iure eccles. prot.* tom. 1. lib. 2. tit. 12. §. 13. n.
2. p. 1116. Licet enim, commodius vtrumque coram eo-
dem iudice tractari, lubenter largiamur 10. HENR. de BER-
GER in *elect. discept. forensium* ad tit. 4. obs. 10.; inde ta-
men nihil minus, quam necessitas praeventiois confici
poteat.

§. LVIII.

*Nec actio
ratione re-
conuentio-
nis;*

Porro idem accidit in reconuentione. Quam ut in
conuentionis foro intendat reus, nulla eum adstringit ne-
cessitas. Quum enim reus reconueniendo fiat actor, hu-
ius vero sit electio, quodnam rei forum adire velit, ne-
mo reum isto eligendi reconuentionis fori beneficio,
quod iure competit, iure priuabit, maxime, quia recon-
ueniendi facultas reo in ipsius commodum concessa, ideo-
que eandem in eius odium detorquere absonum foret,
10. VOET *ad* . tom. 1. lib. V. tit. 1. §. 79. p. 339.

§. LX.

§. LX.

Neque reservatio litis instituendae a iudice in sententia *Nec reser-*
 cuidam facta praeventionem inducit, vti saepe reservatur *uatio litis;*
 litigantibus: *dieses oder jenes rechtlich auszuführen; Beklag-*
ten desfalls vermittelt einer anderweiten Klage in Anspruch
zu nehmen, reliq. Hoc enim nec citationis nec praeven-
 tionis loco est, sed, litigare velint, nec ne, hunc an illum
 suum iudicem adire malint, arbitrio litigantium relinqui-
 tur, BENED. CARPZOVIVS *definitionum forensium* P. I. const.
 7. def. 26. n. 64.

§. LXI.

Multo minus nascetur praeventio, si actus quidam, *Nec actus*
 quem voluntariae iurisdictionis dicunt, coram alio iudi- *volunta-*
 ce antea explicatus est. Sic v. c. frustra iudex quidam, *riae iuris-*
 se praevenisse alterum, contenderat, dum contractum, *ditionis.*
 de quo lis postea orta, ante confirmaverat. Confirma-
 tio enim non efficit praeventionem; vti patet ex specie,
 quam habet IO. HENR. DE BERGER *consiliorum iuris* par-
 te 2. consil. 688. p. 684. seq. Pariter neque testium exa-
 men, neque inventarium ab alio iudice antea confectum
 praeveniendi ius illi tribuit, WOLFG. ADAM SCHOLPF
in selectis decisionibus Tubing. P. I. dec. 45. n. 8. p. 269.

§. LXII.

Ultimo hic notandum, quid in nominatione aucto- *Nominato*
 ris de praeventionē statuendum sit? Nimirum constat, si *auctori*
 vnum nominantis et nominati commune forum est, post *prodest*
 factam auctoris nominationem non opus esse nouo libel- *praeventio*
 lo. Quaeritur ergo, vtrum, emissā ad reum nomi- *nominan-*
 nantem citatione, actori adimatur electio fori respectu *tis.*
 nominati? id quod vtrique adfirmandum videtur, adeo,
 vt ex persona rei nominantis etiam nominato profit prae-
 ventio, si forsan actori in mentem veniat, nominatum
 ad alium trahere iudicem, quam qui causam ab initio
 tractauit, DE BERGER *in oec. iur.* lib. 4. tit. 20. p. 1028. seq.

§. LXIII.

E contrario frustra obicitur praeventio, si fraude *Debitor*
 quaesita est. Hinc, si quis debitor, cui mox imminet *per actio-*
 proces- *nem altio-*

*ris indagi-
nis credito-
rem suam
praeuenire
nequit.*

processus, quem nominant, exsequutius, exceptiones suas, quas habet, altioris indaginis per modum actionis antea profert, ne dein forsan ad reconuentionem reiiciantur, postea a creditore ob debitum actione ad exsequutionem tendente pulsatus, praeuentionem mouet, causamque ad forum prius, ubi de exceptionibus actum, remitti petit; doli exceptione statim profligabitur. Eo enim pacto iuri, quo creditor fruitur, debitum statim exigendi, mora iniici haud potest, BARTH. LEONH. SVENDEN-DÖRFFER in *processu Fibigiano* P. 1. cap. 2. sect. 9. p. 314.

§. LXIII.

*Quando lo-
cum habeat
praeuentio
in concursu
credito-
rum?*

In concursu, quem vocant, creditorum, id singulare est, quod debitor inter plures suos iudices eligendi ius habeat, licet loco rei sit. Quum vero inter eius fora praecipue forum domicilii tamquam generalissimum concursui maxime commodum sit, illud, si forsan inter plures iudices distributum, ibi praeuentum esse, statuendum, ubi prius per edictum creditores citati. Confer, quae amplius de hoc argumento tradit SAM. STRYKIVS in *not. ad Brunnenianni proc. concurs. cred.* cap. 1. §. 2. p. 9. Quod si autem alius iudex, v. c. contractus, singularem quamdam communis debitoris causam tractauerit, haec ad iudicium concursus vniuersale remittenda, neque vlla hic attenditur praeuentio, DAV. MEVIVS P. 7. dec. 72. p. 167.

§. LXV.

*Quid si duo
iudices si-
mul cita-
uerint?*

Altera eaque lepida obuenit quaestio de praeuentione, quando duo iudices concurrentes in vna causa simul aditi simul et eodem tempore litigantes citarunt. Tunc, si quidem, vel momento tantum praecessisse alterius iudicis citationem, liqueat, ob ea, quae (§. 45.) diximus, dubium non est, eum iudicem praeuenisse, qui vel momento causam praeccepit, idque a tempore traditae potius quam decretae citationis diiudicari a pragmaticis, iam supra monitum est (§. 44.), LVD. GÜNTHER. MARTINI in *comm. for. tit. II. §. 2. n. 445. p. 633.*, BEN. CARPZOV in *processu tit. 9. art. 3. n. 18. seq. p. 279.*, P. LVD. ENGEL *coll.*

coll. iuris can. lib. 2. tit. 2. n. 52. p. 322. Verum vix vnamquam ita subtiliter momenta temporis discernere licet.

§. LXVI.

Plures igitur modos, in paribus hisce circumstantiis quis potior iudex sit, inuentare mirifice solliciti sunt Icti. Alii suadent, ei iudici relinquendam esse causae disceptationem, cuius iurisdictioni magis congruit; At si concurrunt iudices, i. e. pari plane iure praediti sunt (§. 7.), nil nisi tempus praecipuum cui tribuit (§. 2.), licet vel maxime alterius iurisdictioni v. g. sacrae magis accedat; Sin par utrique ius non est, ne cogitare quidem licet quidquam de praeuentione (§. 43.). Alii iubent attendi, superiore, an inferior iudex citationem emisit? illumque huic praeferendum esse, censent; At vero itidem, quatenus concurrunt, alter alteri aequalis habetur, et nemo alterum antecellit (§. 9. I. §. 7.); Si non concurrunt, nulla locum habet praeuentione (§. 43.). Alii demum optioni litigantium committunt, coram quo iudice velint comparere? Verum non litigatorum, sed iudicum est, tueri iurisdictionem suam, L. 1. pr. D. *si quis ius dicenti non obtemp.* Immo quantumvis auctori in pluribus rei foris vnum quoddam eligere liceat, id tamen re tantum integra procedit, non si, vno iudice electo, illa eligendi facultas iam consumpta est.

Recensentur variae ea de re opinionones.

§. LXVII.

Vnicum ergo fere hoc supererit, in aequali omnino plurium iudicum conditione illud sorti committere, quod per rationes decidi amplius nequit. Profecto nec inusitatus, nec legibus contrarius est iste per sortem res dubias discernendi modus. Quodsi enim, *quum ambo ad iudicium prouocant, sorte rem discerni solere*, ait VLPIANVS in L. 14. D. *de iudiciis*; quodsi fortis ope in eligendo iudice pedaneo nonnumquam vsi sunt Romani, vti pluribus docet V. C. GER. NOODT *operum* tomo 1. *de iurisd. et imperio* lib. 1. cap. 13. p. 95.; quidni etiam sortem aliquando loco praeuentionis esse liceret? IO. ZANGER *de except.* P. 2. cap. 3. n. 30. seq. p. 142. seq., CARPZOV P. 1. const. 7. def. 23.

Ad sortem confugere, fere necessitas iubet.

E

§. LXVIII.

§. LXVIII.

Citatio, quam vocant, realis praefertur verbis factae; Non ita ex utraque parte aequalis est conditio, si in eadem causa simul alter iudex manus reo iniecit, seu, uti dicunt, realiter, alter verbaliter citavit litigantes. Tunc enim citatio realis, quae citationis nomine paene maior est, tamquam fortior antecellere verbis factam, licet eodem tempore emissam, communi doctorum consensu dicitur, VOET *ad D.* tom. 1. lib. 2. tit. 4. §. 17. p. 120., ZANGER *l. d.* n. 35. p. 143.

§. LXVIII.

Licet haec illam antecesserit. Magis autem dubium videtur, quis iudex praefendus sit, quum citatio alterius verbis concepta realem ab alio dein demum factam antecessit, VULTEIUS *de iud.* lib. 1. cap. 4. n. 211. p. 92. Quem enim quasi in manibus habet, reum difficulter dimittet iudex, neque vlla lege, saltem quod ad constitutionem, quae de criminibus agit, CAROLI V. attinet, adstringitur, ut tradat reum illi, qui prius forsan per litteras citavit tantum, PROSPER FARINACIUS *operum* tomo. 1. in *praxi et theor. crim.* lib. 1. tit. 1. qu. 7. n. 53. p. 79. Potius, quia noxa caput sequitur, et crimen personam ubique comitatur, L. 1. §. 2. *de priuat. delict.*, iudex, qui reum adprehendit, alterum, qui prior citavit, praeuenisse censendus est, 10. VOET *ad x.* tom. 1. lib. 5. tit. 1. §. 70. p. 335.

§. LXX.

Semper enim et a quouis iudice reus, exigente necessitate, prebendi potest. Immo ea saepe citationis, quam vocant, realis, est efficacia, et, ut res seruetur, necessitatis et securitatis gratia, tantus fauor, ut, lite licet pendente, in omni iudicii parte, quoties suspicio suboritur, decerni queat, et non illius quidem iudicis dumtaxat auctoritate, coram quo lis pendet, sed et alterius iudicis iussu. Hinc non est, quod rem hanc ex regularum legumque verbis emitti velis. Secundum haec enim etiam per citationem litteris conceptam praeuenta est iurisdictio, alterique iudici quasi ademptum ius manus iniiciendi in eundem reum; qualis est ratiocinatio P. LVD. ENGEL in *coll. iuris can.* lib.

lib. 2. tit. 2. §. 6. n. 52. p. 322. At vero hic plerumque necessitas, quae instar legis est, et securitatis fauor vim praeuentionis eneruare videtur, VOET *d. l.* lib. 2. tit. 4. §. 19. p. 121.

§. LXXI.

Ante omnia autem requiritur citatio legitima, atque *Praeuentio* omnibus numeris absoluta (§. 46.). Enimvero, quae- *non oritur* nam citatio sit legitima, ostendendi hic locus non est. *ex citatio-* Satis superque id traditum habes a CARPZOVIO in *processu ne illegiti-* tit. 7. art. 2. pag. 219. seq., LVD. GÜNTHER. MARTINI in *comm. ma,* *for.* tit. 4. §. 1. p. 243. seq., WOLEG. AD. LAVTERBACH in *coll. theor. pract. π.* lib. 2. tit. 4. §. 36. seq. p. 165. aliisque innumeris. Hoc hic solum notare iuuat, citationem vicio quodam laborantem nullam efficere praeuentionem. Proinde si in serias incidit citatio, si nomen iudicis citantis, vel litigatorum, aut causa, ob quam quis citatur, aut dies, quo comparandum, deficit, non nascitur praeuentio. Praesertim autem etiam id in citatione ad efficiendam praeuentionem opus est, ut expressa sit causa, propter quam, reum in ius vocari, voluit actor (§. 36. n. 4.), IO. GOEDDAEVS in *consil. Marburgens.* vol. 4. cons. 40. n. 20. p. 983.

§. LXXII.

Quur citationem reo in manus datam esse, requi- *aut liti-* rant, ostendimus supra (§. 44.). Hinc si non rite facta *gantibus* est traditio ista, quam vulgo insinuationem dicunt, cor- *non tradi-*ruit praeuentio. Neque locum ea habet, si traditio do- *ta,* ceri non potest, licet perinde sit, si ex actis, ac si aliunde proberetur, ill. AVG. DE LEYSER *med ad π.* sp. 31. med. 5. p. 319. seq. An vero etiam ex parte actoris necessum est, ut rite insinuetur, uti aiunt, citatio? Actoris respectu, respondent Icti, lis pendere incipit, quam primum ei innotuit, decretam esse citationem, licet nondum litigantibus traditam, IOACH. CHRIST. COCH in *praxi fori Germ.* P. 1. cap. 2. §. 20. p. 48.

§. LXXIII.

Hoc certum, et ex superioribus liquet, citationem, *aut cir-* qua *cumducta.*

qua emissa neuter litigantium se sistit, quam circumductam vocant, non habere effectum praeuentionis. Quando enim neque actor neque reus sui copiam faciunt, vterque citationi omnibusque, qui inde redundant, effectibus renunciare videtur. Vnde quum talis citatio nulla habeatur, omnique destituatur efficacitate, adeo, vt de nouo prorsus litigandum sit; neque praeuentionem inde nasci perspicuum est (§. 46.), LVD. GÜNTL. MARTINI in *comm. for. tit. II. §. 2. n. 418. seq. p. 631.*

§. LXXIII.

Oritur tamen praeuentionio, si vel unus litigantium se sistit;

Aliud tamen dicendum, si alteruter tantum contumax fuit. Vel vno enim se sistente citatio effectum fortitur. Recte igitur actori, qui reum in primo termino frustra expectatum postea ad alium iudicem trahere cupit, obiicitur praeuentionio. Quamuis enim ZANGERVS *de except. P. 2. exc. 3. n. 18. p. 141.* eo ipso rei contumaciam coercendam esse putet, vt exceptione praeuentionis deinceps priuatur, alia profecto satis remedia contra reum contumacem sibi prospiciendi in promptu sunt, vt noua fingere minime liceat, L. 73. D. et L. 13. C. *de iudiciis*. Duplici enim poena adficeretur reus, si praeter refundendos sumtus praeuentionis commodo priuaretur, CARPZOV *respons. iuris elector. lib. 2. tit. 3. resp. 48. n. 17. p. 322.* Contra si actor eremodiciu contrahit, reus absoluitur instantia, i. e. actor de nouo actionem intendere cogitur. Neque tamen illud coram alio iudice recte fieri poterit, sed causam coram eodem iudice finiri iubet praeuentionio, CARPZOV *proc. tit. 9. art. 3. n. 51., MARTINI d. l. n. 424.*

etiam variatione actoris contumacis.

I. An autem actor contumax reo, qui se sistit, postea praeuentionem obiicere potest? Negat id DAV. MEVIVS *P. 2. dec. 67. n. 5.,* quia exceptio ista in odium actoris potius, quam rei tendit; Vnde illi ex sua contumacia non tribuendum commodum, sed distinguendum esse putat, vtrum praeuentionio in odium, an fauorem eius allegetur. Ego vero nec actoris contumaciam bis coercendam esse, crediderim.

§. LXXV.

§. LXXV.

Irrita etiam fit citatio, si libellus tamquam ineptus *Cessat prae-*
 per sententiam reiectus est. Hinc et tunc cessabit prae-*uentio, si*
 uentio (§. 46.), IO. HENR. DE BERGER in *oeconomia iuris* lib. *libellus ceu*
 4. tit. 14. p. 995., et nihil impedit, quo minus actor no-*ineptus re-*
 uam actionem coram alio aequae competenti iudice inti-*iicitur.*
 tuere possit, DE BERGER in *elect. discept. forens.* tit. 4. p. 86.,
 Q. SEPT. FLOR. RIVINI *enunc. iuris* tit. 5. n. 41. p. 182. et
 tit. 11. n. 21. p. 426.

§. LXXVI.

Dein nihil interesse, supra monuimus, vtrum ipsa *An analo-*
 citatio, an aliud quoddam eiusdem efficacitatis emanaue-*ga citatio-*
 rit (§. 47.). Non equidem hic inquirendum puto in ipsius *nis quoque*
 citationis genera; Ea enim siue peremptoria, siue moni-*praeuentio-*
 toria, siue arctatoria, siue realis, siue verbalis sit, cuius *nem effi-*
 effectus praeuentionis tribuendus erit, quia generatim *cient?*
 lex 7. *π. de iudiciis: Si quis, inquit, in ius vocatus, cet.*
 ZANGER *de except.* P. 2. cap. 3. n. 19. p. 141. Ast hoc ma-
 gis enodari meretur, an reliqua citationis *ἀνάλογα* effi-
 ciant praeuentionem. Quippe non semper, nec in qua-
 uis causa decernitur citatio. Decernuntur saepe manda-
 ta, eaque vel cum clausula, vti aiunt, iustificatoria, vel
 sine illa; Decernuntur aliquando litterae, quas dicunt, in-
 formatoriae, (*Schreiben um Bericht*), aliquando rescripta.
 De omnibus his erit quaestio.

§. LXXVII.

Si quidem rationem legis penitus inspicias, certum *Id quod ge-*
 est, praeuentionem ideo per citationem oriri, quia per *neratim*
 hanc iudex declarat, se causam recepisse, iudicemque in *adfirma-*
 ea perpetuum futurum esse. Illud ipsum vero per solam *tur.*
 citationem fieri posse, quis adfirmet? Generatim ergo
 omnia enarrata citationis similia praeuentionem efficere,
 nihil habet difficultatis; Sigillatim tamen specialius illud
 disquirere lubet.

§. LXXVIII.

Mandata, quae vocant, sine clausula emitti non so- *Speciatim*
 lere, nisi rei iustitia iudici statim quasi in oculos incurrat, *huc perti-*

neut man- notum est. Constat quoque, eorum naturam in eo con-
data S.C., sistere, ut reus statim petito actoris satisfacere, idque fa-
 ctum esse, certo tempore praefinito docere iubeatur.
 Quid quod notum, cum in finem plerumque adiaci ipsam
 citationem, ut doceat reus, se paruisse, Tantum igitur
 abest, quin talia mandata efficiant praeuentionem, ut ma-
 ior, quam citationi, illis merito tribuatur effectus.

§. LXXVIII.

et cum Idem fere dicendum de mandatis clausulam iustifica-
clausula; toriam continentibus. Quae quum in eo dumtaxat a prio-
 ribus differant, quod referretur reo, intra certum tem-
 pus proferre causas, quare, mandato parendum non es-
 se, credat; indubium est, ea aeque ac citationem effice-
 re praeuentionem. Quumque his mandatis paria sint
monitoria monitoria Saxonibus consueta, quibus reo, ut vel satis
Saxonum; actori faciat, vel causas, quur id nolit, intra tempus prae-
 finitum adferat, iniungitur; facile patet, et ex his prae-
 uentionem oriri, IO. BALTH. DE WERNHER *obseruat. forens.*
 P. 6. obl. 268. n. 1. seq. p. 459.

§. LXXX.

Litterae Accedo ad litteras, quas *Schreiben um Bericht* vocant.
informato- His iudex superior ad veritatem facti a supplice narrati
riae; magis indagandam, reum iudicemque inferiorem prius se
 informare iubet, quam quid ulterius cognoscatur, id quod
 in iis potissimum causis fieri solet, quae decernendis man-
 datis nondum maturae esse putantur, ill. IO. IAC. MOSER *in*
den Grundsätzen der Reichsbofraths praxis lib. 4. cap. 3. §.
 1. p. 89. In eo igitur, quod ad iudicem attinet, qui utram-
 que hic paginam efficit (§. 28. l.), cum citatione conue-
 niunt, ut causa a iudice recipiatur, reus audiatur, hinc
 indubio nascatur praeuentionio.

§. LXXXI.

Rescripta; Rescriptorum diuersissimas esse species, quilibet no-
 scit. Ea autem, quae a principe in causis, uti aiunt, iu-
 stitiae aut ipsius citationis loco, aut in vim monitorii qui-
 dem emittuntur, sed a citatione vix deflectunt, quod
 prae-

praeuentionem tribuant, itidem adseuerare non dubitamus. E contrario minime id quadrat rescriptis, quae contra ordinem iudicarium saepe, omissa tum citatione tum causae cognitione, eliciuntur. Talia enim omnino nulla sapientissime censent leges, L. 7. C. de prec. imp. offer., L. 5. 6. C. si contra ius vel util. publ., MEVIUS P. 1. dec. 233. n. 5., MARTINI l. d. n. 441. seq. p. 633.

§. LXXXII.

De arrestis, quae vocant, vix necesse videtur separatim quaedam monere. Ea enim quum species citationis esse credantur, omnesque cum ista communes effectus pariant; nemo dubitabit, praeuentionem inde oriri, IO. VOET ad π tom. 1. lib. 2. tit. 4. §. 63. p. 135. Interim quando quis tantum ad securitatem crediti, sine intentione ius suum ulterius prosequendi, debitorem, eiusue bona detineri curat, illud praeuentionem non efficit, MEVIUS P. 4. dec. 348. Contra generatim propterea arresto negari praeuentionis effectus haud potest, vtut id defendat BERLICHIVS P. 1. dec. 119., vid. MARTINI in *comm. for.* tit. 11. §. 2. n. 432. p. 632. (§. 68. seq.).

§. LXXXIII.

Dispiciendum superest, lexne forsitan peculiaris ab *An L. vii.* iis, quae diximus, discedat (§. 49.). Ius, quod personis *C. quando* quibusdam, quas miserabiles nominant, concessit L. vii. imp. int. *C. quando imper. inter pup.*, vti satis singulare est, ita dubium videtur, an etiam ad litem praeuentam et pendentem trahi possit? Adfirmat quidem ill. DE LEYSER ad π , *pup. obfit* spec. 78. med. 7. p. 139. seq., sed nescio, vtrum rite extendamus ius quam maxime singulare ad ea, quae iuri firmissimo, quod L. 30. π . de iudic. continetur, sunt contraria, conf. GE. BEYER *delin. pand. tit. de iudic.* n. 126. litt. E. p. 183. *praeuentioni?*

I. Plura, quae de L. i. C. quando libell. princ. da- *Ceterae le-* tus, de priuilegio de non adpellando aliisque huc re- *ges singu-* ferri possent, quia magis ad Augustissima Germaniae *lares infra* iudicia pertinent, infra enodare itudebimus. *tractabantur.*

§. LXXXIII.

§. LXXXIIII.

*De prae-
uentione in
superiore
instantia;*

Huc vsque de eo praecipue sermo nobis fuit, si in primo foro de praeuentione inter plures iudices concurrentes lis oritur, et per primum emissam citationem definitur. Quid vero, si in alteram superiorem instantiam causa per prouocationem vel alio modo deuoluitur, et duo iudices, quorum vterque competens est, simul adeuntur? Per remedia, quae dicunt, deuolutiua id fieri, inter omnes constat. Sunt autem ea in primis adpellatio, prouocatio, supplicatio, querela nullitatis, protractae seu denegatae iustitiae, restitutio in integrum, actio syndicatus et auocatio actorum, vti videre est in ill. ESTORIS *Anfangsgründen des gemeinen und Reichsprozesses* cap. 37. §. 948. 949. p. 316.

§. LXXXV.

*ubi ordo iu-
dicii redin-
tegratur,*

Ante omnia monendum, remedia haec, quae totam causam ad superiorem iudicem deuoluunt, adeo nouam efficere, vti aiunt, instantiam, vt ordo procedendi iudiciarius penitus integrandus sit, ideoque omnes eius partes in nouo isto foro iterum occurrant, saltem occurrere possint, v. c. noua actio, citatio, contestatio litis, probatio, reprobatio et sententia.

§. LXXXVI.

*praeuentio
vero iti-
dem ex ci-
tatione
eiusue simi-
li aestima-
tur;*

*e. g. per
auocatio-
nem acto-
rum,*

Siue igitur citatio reuera adsit, siue ea alio quodam nomine veniat, e. g. plenariorum adpellationis processum, reliq., siue vel maxime *ἀνάλογον*, tantum citationis sit (§. 47.), ex illo tempore, quo talis citatio, vel simile quoddam ad manus rei peruenit, praeuentio adest.

I. Vt ne obscurum forsan videatur, quid per analogum citationis intelligam, exempli loco illud proferre sufficiat, si quando acta auocantur. Scil. quum iudices superiores, si forsan eiusdem instantiae plures concurrunt, omnes simul acta auocare non possint, necessaria est praeuentio (§. 2.); A vera autem citatione haec discerni nequit; Ea enim non adest, sed acta tantum auocantur. Ergo ab hac ipsa actorum auoca-

auocatione, quae loco citationis est, hinc *ἀνάλογον* eius dicitur, computanda praeuentio, ill. ESTOR in *den Anfangsgründen des gem. und Reichsproc. cap. 60. §. 1723. p. 585.*

II. Immo si vel reiiciatur statim adpellatio, nihilo- *immo et* minus iudex iste adeo alios concurrentes praeuenit, *per denega-* vt minime amplius ad hos confugere liceat adpellan- *tionem ad-* ti, id quod non numquam sed frustra, nec impune *pellationis.* tentatum esse, obseruat perillustis DE LVDOLF in *iure cancr. ad obs. Magenborst. 39. ed. vlt. p. 292.*

CAPVT VI. DE EFFECTIBVS PRAEVENTIONIS ATQVE INDE NATA PRAESCRIPTIONE FORI.

§. LXXXVII.

Satis contemplati ipsam praeventio-*nis* naturam, non *Proceditur* exiguos, quibus pollet, effectus etiam inspiciamus, *ad effectus* fas est. Sunt vero effectus isti varii, atque multiplici mo- *praeuentio-* do considerandi, prout vel ratione iudicis, vel actoris, *nis,* vel rei accidunt.

I. Quamuis enim praecipue praeventio iudicem re- *qui etiam* spiciat (§. 28. I.), aegre tamen cum VLR. HVBERO in *litigantes* *praelect. iuris ciuil. P. 2. ad π. lib. 2. tit. 4. §. 19. n. 3. respiciunt.* p. 80. crediderim, non dari inde reo exceptionem, aut hanc saltem non differre ab exceptione litis pen-
dentis. Vti enim differunt ipsa praeventio et penden-
tia litis (§. 28.), ita quoque earum effectus, seu, quae
inde proficiscuntur, exceptiones differant, necesse est,
quae discrimina specificè mox indicabimus.

§. LXXXVIII.

Ratione iudicis illud efficit praeventio, vt iurisdictio *Ratione iu-*
eius, qui alterum iudicem alias etiam competentem prae- *dicis efficit,*
uenit, iam quasi consolidata, et sicuti antea cum alio con- *vt iam so-*
currebat, iam propria et separata sit, *cap. pen. X. de foro lus compe-*
comp., cochi in praxi fori Germ. P. 3. p. 344. *tens sit.*

et iurisdictionem suam tueatur.

I. Iudex igitur praeueniens alterum praeventum eius iurisdictione priuat, iamque solus iis mediis utitur, quae iura ad tuendam iuris dicendi potestatem concedunt, COCH *l. d.*, FRANC. SCHMIEB in *iurispr. can. civ.* tom. 2. lib. 2. tract. 1. cap. 3. §. 7. p. 59. n. 410. Hinc recte mandatis poenalibus litigantes iubet, coram se continuare, nec quocumque modo impedire ordinem iudicii, aut, si mitiorem viam procedere malit, litem coram se pendere, testatur instrumento quodam, alteri iudici loco praescriptionis fori eum in finem exhibendo, ut hic ea in re cognitionem sistant, et ad se remittat.

§. LXXXVIII.

Aëtoris commodum est, ut reus alium iudicem adire nequeat;

Aëtor hoc ex praeventione commodum habet, quod reum necessario iam inter plures suos iudices ad eum adiudicandum est, ut re oporteat, qui petente aëtoris prius litigantes citauit, adeo, ut post haec nullo modo reus ad alium iudicem forsitan sibi commodiorem trahere queat causam, id quod alias saepe accidere potuisset, si vel uterque aëtoris personam sustinere poterat, videlicet in iudiciis communibus, familiae herciscundae, et reliq., vel uterque per modum adpellationis pro suo quisque lubitu iudicem eligendi facultatem habebat.

§. LXXX.

Incommodum, ut ipse in eodem iudicio permaneat.

Neque tamen e contrario ex eiusdem aëtoris parte desunt incommoda. Simul enim atque vnum ex concurrentibus iudicibus elegit, reliquos recusasse, et iuri suo eos adeundi renunciasse existimatur. Proinde quantumvis optio ante aëtori esset, in eo tamen, quem semel elegit, iudice, adquiescere debet, ne consilium suum cum alterius iactura mutet, L. 75. *de reg. iur.*, Nou. 112. cap. 3. §. 1., *Auth. qui semel, C. quom. et quando iud. sent.* Immo si non obstante praeventione aëtor, quem priorem adiisse iudicem poenitet, causam ad alterum postea transferre, reo inuito, in animum inducat, hunc non indemnem tantum praestare debet, sed et ipsum causae totius

etius dispendium incurrit, L. 4. §. 2. C. *de in ius voc.*, cōcu
in *pr. fori Germ.* P. 1. cap. 2. §. 20. p. 49.

§. LXXXI.

Reus autem pariter atque actor per praeuentionem *Similiter*
certo iudici addictus est. Accepta enim citatione, forum *reus iudici*
quali praeuentus mutare non valet, tamen alterius coe- *praeuenien-*
perit esse iurisdictionis, L. 7. *de iudic.*, L. 4. §. 1. C. *ti addictus*
de in ius voc. est,

L. Nocet quoque praeuentio reo, si vel maxime *et ius eli-*
hic antea ius eligendi iudicem habuerat, id quod qui- *gendi iudi-*
busdam locis reo concessum videmus. Sic e. g. Lu- *cem amit-*
becae reo semper integrum est, coram superiore aut *tit.*
inferiore senatu respondere actori; ita tamen, ut an-
te citationem huic denunciatur. Post citationem ei
obstat praeuentio, MEVIVS *in ius Lubecense* P. 5. tit. 3.
art. 6. n. 9. p. 884. et art. 7. n. 1. 2. p. 885.

§. LXXXII.

Neutri igitur litigantium a iudice praeueniente dis- *Discedenti*
cedere licet. Sin tamen cui id in mentem veniat, ei ob- *a priore iu-*
stat praescriptio fori, quam exceptionem praeuentionis *dice obstat*
adpellant, quae in eo consistit, ut reus causam ad prio- *exceptio*
rem iudicem, qui eam praeoccupauit, remitti, petat. *praeuentionis*

§. LXXXIII.

Quemadmodum ergo fori praescriptionibus, seu, *quae fori*
uti pragmatici aiunt, *exceptionibus fori declinatoriis*, quae *declinato-*
ratione iudicis obiectantur, insignes tribuuntur effectus, *ria est*,
ita et nostra praeuentionis exceptio liberat a lite coram
hoc iudice contestanda, MEVIVS P. 6. dec. 6. n. 13.; hinc
locum habet in omnibus causis, etiam exsequutiuis, ME-
VIVS P. 3. dec. 105., et ante reliquas exceptiones dilato-
rias opponenda est, IO. BRVNNEMANN *in processu civili* cap.
7. n. 12. p. 95.

L. Quid quod quum per praeuentionem iudex an- *et incompe-*
tea suus fiat incompetens (§. 88.), haud incongrue *tentiae ex-*
haec fori praescriptio exceptionibus incompetentiae *ceptio.*
adnumeratur ab HERM. VVLTEIO *in tract. de iudiciis*

lib. 2. cap. 7. p. 419. n. 169., licet obiiciatur iudici competenti quidem, sed praeuento.

§. LXXXIIII.

*Quando
ea opponi-
tur?*

Opponit hanc exceptionem ille, quem alter litigans ad aliud forum trahere cupit, quoties iam antea eiusdem causae disceptatio ad iudicem quemdam suum redacta est. Sigillatim vero locum habet ea exceptio, si a iudice alio competente prius emissa citatio (§. 44.), licet vel momento tantum eius citatio alteram praecesserit (§. 45.), porro si a iudice delegato ad ordinarium, sed interiorum quis transire vult (§. 51. I.), si iudex extraordinarius pendente lite datus (§. 52. II.), si iudex superior cum inferiori concurrat, et alteruter litem occupauit (§. 54.), si nominatus ad alium iudicem, quam nominans, vocatur (§. 62.), si in concursu creditorum hi per edictum vocati sunt (§. 64.), si alteruter tantum litigans non comparuit (§. 74.), si *ἀνάλογον* citationis (§. 76.), v. g. mandatum C. vel S. C. (§. 78. 79.), litterae informatoriae (§. 80.), rescriptum (§. 81.), aut arrestum decretum est (§. 82.), si persona miserabilis post citationem iudicem superiorem adire tentat (§. 83.), si plenarii adpellationis processus cogniti (§. 84.), si aliud remedium, quod vocant, deuolutum acceptatum (§. 86.), si acta auocata sunt ab altero iudice (§. 86. I.), si reiecta est adpellatio (§. 86. II.), reliq.

§. LXXXV.

*Et quomodo
obiiciatur?*

Ad modum obiiciendi praeuentionem quod attinet, primum protestari solet reus, se non agnitarum iudicem posteriorem, dein monet., iam alium iudicem competentem emisisse prius citationem, eamque prius esse traditam ex addita ipsa citatione et documento, quod vocant, factae insinuationis (*Insinuations Sehein*), docet, postea exceptionem praeuentionis opponit, et demum rogar, vt cognoscatur:

Daß Beklagter gestalten Sachen nach allhier sich einzulassen nicht schuldig, sondern die Sache an die Gerichte zu N. billig zu verweisen.

Id quod formulis consuetis illustratur a Q. SEPT. FLOR. RIVINO in *spec. except. forens.* cap. 4. n. 2. p. 26.

I. Quam maxime necessarium est, ut statim per additam citationem probetur, eam reuera emissam atque reo traditam esse. Haec enim, quia facti est, neque praesumitur, neque coniecturis inducitur, sed probanda est, 10. GOEDDAEVS in *consil. Marburgensibus* vol. 4. conf. 40. n. 18. 19. p. 983. *Addenda est citatio prius emiss.*

§. LXXXVI.

Quid vero, si reus ad alium iudicem vocatus neglexerit se rueri exceptione praeuentionis? Tunc sane in hunc iudicem tacite consentire, et iuri suo ex praeuentione nato renunciare censetur, COCH. in *pr. fori Germ.* P. 3. p. 344., MEVIUS P. I. dec. 165. Probe tamen notandum, renunciationem istam haud praesumi, nisi pure et simpliciter contestata lis sit. Quodsi enim vel verbulo quis meminerit praeuentionis, non eo procedit coniectura, ut statim priuetur omnino hac fori praescriptione, vide ill. BOEHMERI *consultationum* tom. 2. P. I. resp. 695. n. 52. p. 1065. *Quid si neglexerit reus praeuentionis exceptionem?*

§. LXXXVII.

Sed vtrum iudici quoque priori id praeeindicio esse poterit? Neutiquam. Nemo enim alterius iuri renunciare potest. Ergo iudici nihilominus, si velit, saluum erit, defendere iurisdictionem suam, L. 1. D. *si quis ius dicenti non obtemp.*, VVLTEIVS ad L. 4. C. *de iurisdic.* n. 35. p. 156. Immo iudicem, praesertim iurisdictione, quam dicunt, patrimoniali pollentem, se praeuenisse, interueniendo indicare posse, quamuis reus id reticuerit, iam alii obseruarunt, 10. HENR. DE BERGER in *electis discept. forens.* tit. 11. p. 352., MEVIUS P. 6. dec. 6. n. 12. *Id iudici priori damno esse nequit.*

I. Verum nonne ex officio attendenda praeuentionio? Ita videri quidem posset, quia nullum est, quidquid a iudice non suo, qualis et praeuentus est (§. 88.), peragitur. At sicuti non suum iudicem per spontaneam litis contestationem competentem fieri (§. 43.), et suo quemque iuri renunciare posse, paullo ante

monuimus §.96.), reuera non agi nihil, adparet, si iudex praeuentus, cui ne praeuentio quidem nota esse potest, tacentibus litigantibus ius dicit. Hinc ex officio ob praeuentionem haud relinquet causam ullus iudex.

§. LXXXVIII.

Quid reponi possit exceptioni isti in replicis?

Interea non desunt quoque, quae actor in replicis, uti vocant, reponere queat; Nimirum in cassum obmo-uetur praeuentionis exceptio, si libellus tantum oblatu- (§. 20.), si citatio prior a iudice incompetente profecta (§. 43.), tardiusue ad reum peruenit, quam posterior (§. 44.), si ab arbitro causa ex compromisso tractata (§. 50.), si a iudice extraordinario ad delegantem quis regreditur (§. 51.), si plures coniuncti iudices sunt (§. 52.), si praepostere superior instantia fuerat adita (§. 53.), si causa controuersa non est in limitibus iudicis prius aditi (§. 55.), si a priore iudice ob praescriptionem fori reus instantia absolutus erat (§. 55. I.), si diuersae tractantur controuersiae (§. 56.), veluti si prior iudex tantum prouocationem (§. 57.), vel possessionem (§. 58.), vel conventionem diremit (§. 59.), vel litem tantum instituendam antea reseruauit (§. 60.), vel actum voluntariae iurisdictionis praeambulatum, e. g. confirmationem contractus explicuit, aut inuentarium confici curauit (§. 61.), vel exceptionem altioris indaginis, quam reus fraudulose antea tamquam actionem protulit (§. 63.), vel singularem quamdam communis debitoris litem disceptauit (§. 64.), porro si eodem tempore vterque iudex citauit litigantes, ut, quis praue-nerit, vix aliter ac per sortem dirimi posset (§. 65. sq.), si posterior citatio realis, prior verbalis est (§. 69.), si ipsa citatio vitio quodam laborat (§. 71.), aut ad litigan-tes non peruenit (§. 72.), si prior citatio circumducta (§. 73.), si actor, antea contumax, reo, qui se stiterat, praue-ntionem obiicere tentat (§. 74. I.), si libellus ceu ineptus reiectus est (§. 75.), si rescriptum contra ordinem iudi- ciarium exiit (§. 81.); cet. Vide formulas, quas habet

BARTH.

BARTH. LEONH. SVENDENDÖRFER in *proc. Fibig.* P. 1. cap. 2. sect. 9. p. 311. seq.

§. LXXXVIII.

Rite opposita, nec per replicas elisa praeuentionis ex-
ceptione, non potest non sequi sententia petito (§. 95.) *de praeten-*
conformis: *Formulae tione pro-*

Daß Beklagter auf die wider ihn erhobene Klage vor nunciari diesen Gerichten sich einzulassen nicht schuldig; sondern solitae. es wird Kläger an die Gerichte zu N., wo in eben der Sache die Ladung bereits ergangen, billig verwiesen.

aut breuius:

Daß diese Sache anhero nicht gebærig.

Sin probatione adhuc indiget praeuentio, decernitur:

Daß Beklagter die angezogene Praeuentio anderer Gestalt und besser dann geschehen, beyzubringen schuldig; worauf sodann ferner erget, was recht ist.

aut:

Würde Beklagter die angeführte Praeuentio besser, als geschehen, bescheinigen, so erget in der Sache ferner was recht ist.

conf. RIVINVS in *enunc. iur.* tit. 2. n. 20. p. 426. Si post haec non satis demonstratur praeuentio, aut forte per responsiones actoris eliditur, porro sequitur haec sententia:

Daß Beklagter die vorgeschützte Praeuentio, wie recht, nicht beygebracht; derowegen er auf die wider ihn erhobene Klage, einwendens ungehindert, allhier zu antworten, und den Krieg Rechts zu befestigen, schuldig.

CARPZOV *proc.* tit. 9. art. 3. n. 42. p. 281., SVENDENDÖRFER *d. l.* p. 319. Quodsi iudex praeuentus praeuentionem rite probatam haud attenderit, locus est adpellationi, MEYVS P. 2. dec. 293., MARTINI in *comm. for.* tit. 11. §. 2. n. 446. p. 633.

§. C.

His ita stabilitis facile vnicuique liquet, vti ipsa prae-
uentio discrepat a litis pendentia (§. 28.), sic differre et-
Differen- tia prae-
iam scriptio-

num ex
praeuentio-
ne et ex li-
te penden-
te orta-
rum;

iam exceptiones, quae inde proficiscuntur, praeuentio-
nis et litis pendentis (§. 87. I.). Nimirum exceptio prae-
uentionis tunc demum locum habet, quando iam alius
iudex competens litigantes adesse iussit (§. 92. 94.); contra
litis pendentiae exceptio etiam in pluribus casibus recte
obiicitur, si forsan iam coram eodem iudice eadem lis
mota erat. Illa eo tendit, vt caussa ad iudicem priorem
remittatur, et posterior incompetens declaretur (§. 95.);
haec hunc finem habet, vt noua actio reiiciatur, actor-
que litem priorem continuare cogatur. Illa solum iudi-
cem respicit (§. 28. I.); haec causam praeterea. Illa tan-
tum est inter fori praescriptiones (§. 93.); haec etiam
ratione causae obiicitur. Illa necessario duo exigit iu-
dices concurrentes (§. 5.); haec vel vnicum eundemque
tantum. Illa semper nouo iudici obmouetur; haec in
priori iudicio. Illa plerumque ab eo, qui coram iudice
praeueniente actor erat, contra actorem in iudicio prae-
uentione opponitur (§. 89.); haec semper ab eo, qui est et
fuit reus, vrgetur, SVENDENDOERFFER *ad Fibig. P. I. cap.*
2. sect. 9. n. 179. p. 311. seq., MARTINI in *comm. for. tit. II.*
§. 2. n. 449. p. 633., WOLFG. AD. LAVTERBACH in *coll.*
theor. pr. π. lib. 44. tit. I. §. 21. p. 510.

Quae mi-
nus recte
commiscen-
tur;

I. Quanto insignius est hoc, quod inter ambas
istas exceptiones intercedit, discrimen; quantoque
frequentius vtraque in foro occurrit: tanto magis sa-
ne mirandum credo, non coniungi eas solum, sed
commisceri et confundi a plerisque tantum non omni-
bus, distingui a paucissimis. Ni fallor, vt ita statue-
rent, hoc mouit ICtos, etiam magni nominis, quod
vtraque exceptio tamquam praescriptio fori opponi
solet, quando iudex alius competens eandem caus-
sam iam disceptare coepit. Firmavit illud, quod tum
praeuentio, tum litis pendentia ex iure Canonico a
citatione initium capit (§. 37.). Ita quidem recte, sed
minus adcurate inde collegerunt, omnino non dis-
crepare, quae in vno quodam conueniunt. Vtraque
exceptio iudicem respicit. Litis pendentia autem et-
iam,

iam, lite apud eundem iudicem antea mota, locum habet; praeventio numquam, nisi plures adsint iudices (§. 5.).

II. Ipsa iudicandi formula militat pro me. Obie- *id quod ex*
cta enim a reo praeventione, vix aliter umquam co- *iudicandi*
gnosci potest, ac formula, quam paullo ante retuli- *formulis*
mus (§. 99.). Quis vero ita iudicabit, si actor reum *euiucitur.*
quemdam coram iudice eius competente ante aliquot
annos conuenerit, litem eam deseruerit, postea, coram
eodem iudice de nouo agere conatus, exceptione litis
pendentis repelleretur? Sane cum exceptio tum for-
mula ob praeventionem vltata ineptissima foret. Sim-
pliciter enim hoc casu haec sententia fertur:

Dass Beklagter auf diese Klage sich einzulassen nicht schuldig.
conf. COCH in *prax. for. Germ.* P. 1. cap. 2. §. 20. p. 49.
et P. 3. p. 344., excell. KNORRE *gerichtl. proc.* lib. 1. cap.
5. §. 3. n. (a). p. 87. seq.

CAPVT VII.

DE PRAEVENTIONE IN PERSECVTIONE

CRIMINVM.

§. CI.

Si qua umquam inter iudices de iurisdictione lis oritur, *Praeventio*
certe illa quam maxime tum accidit, quando delicta quoque in
persequi, criminumque reos punire iudices oportet. No- *persequi-*
tandi igitur essemus, si graue illud praeventionis caput, *tione crimi-*
quod de criminibus agit, sicco pede transire velimus, li- *num obue-*
cet optime simul persuasum habeamus, non dissertatio- *nit.*
nis, sed commentarii esse, egregium hocce argumentum
exhaustire. Vnde satis scopo nostro facere credimus, dum
modo praecipua ea de re attingantur. Reliqua enim illu-
striori cuidam argumento destinari memini.

§. CII.

Quemadmodum autem, praeventionem semper iudi- *Concur-*
ces concurrentes exigere, diximus (§. 5.), ita tantum non *runt enim*
vbique concurrere animaduertimus aut vnus loci crimi- *in ea saepe*
nibus iudices de-

*licti, depre-
bensionis et
domicilii,*

*aut si deli-
ctum in
confinio
perpetra-
tum.*

*Quando
tunc oria-
tur prae-
uentio?*

*Non id fit
per solam
inquisitio-
nem.*

nibus vindicandis praepositos, aut diuersi loci alteriusque fori iudices (§. 8. I.). Toto enim die, vbi commissum delictum, vbi deprehenditur reus, vbi moratur idem, iudices certant de iurisdictione, IO. BRUNNEMANN in *processu crim.* cap. 3. n. 3. seq. p. 11. Sicuti tamen iniquissimum foret, ob idem delictum bis reum punire, aut coram duobus iudicibus trahere, longe optimum et incomparabile iurisdictionem vnicam definiendi medium etiam hic est praeventio (§. 2.), MEVIUS P. 4. dec. 177. n. 1.

I. Eadem praeventione tum quoque opus est, si quando delictum in duarum iurisdictionum confinio committitur, quarum vterque iudex vindictam criminis praetendit, ill. DE LEYSER *ad π. spec.* 74. cor. 3.

§. CIII.

Enimuero quum praeventio generatim ex citatione oriatur (§. 44.), in criminalibus autem reali praesertim opus sit, qua deficiente demum ad edicta proceditur; is merito praueuisse censendus, qui delinquentem primus carceri inclusit, alteriue custodiae generi mandauit, IO. BALTH. DE WERNHER *obs. for.* P. 2. obs. 373. n. 5., VLR. HUBER in *praelect. iur. ciu.* P. 2. ad π lib. 5. tit. 1. §. 58. p. 201. Contra, si sui copiam non facit reus, iste iudex litem occupat, qui res per pignorationem prior adprehendit, ill. DE LEYSER *spec.* 74. med. 8., aut qui prior ipsum reum per edicta citat. Interim quamuis contra vnum delicti reum praeventio stabilita sit, haec tamen ideo extendi non potest in reliquos eiusdem criminis participes, DE WERNHER *d. l.*

§. CIIII.

Facile ex his deceditur frequens illa quaestio: an per inquisitionem nascatur praeventio? id quod iure negat PROSPER FARINACIUS in *pract. crim.* lib. 1. tit. 1. quaest. 7. n. 56. 58. p. 80. Non enim ab inquisitione, sed a vocatione in ius praeventio deriuanda, ANT. FABER in *C.* lib. 3. tit. 14. def. 3. Ergo si iudex alius in crimen prius inquisuerit, sed delinquentem nec citauerit nec adprehenderit,

rit, alius vero eundem adesse iusserit edictis, siue, quod magis est, manus ei iniecerit, huius potius quam illius ius erit tractandi crimen, 10. VOET *ad D.* tom. 1. lib. 5. tit. 1. §. 70. p. 335.

I. Illud interim inficias haud eo, quod innumerae *Aliquando* ut plurimum accidunt circumstantiae, quarum minima *is iudex* vniuersam rem variat. Fieri enim potest, ut ad pro- *praefertur,* mouendam iustitiam satius sit, ut inter plures iudices *cui maxi-* simul vel inquirentes, vel citantes, praesertim si sub *ma delicti* vno principe degunt, is praefertatur, cui maxima delicti *notitia.* notitia est, id quod plerumque in foro delicti contin- git, excell. 10. RVD. ENGAV in *elem. iur. crim.* lib. 2. tit. 4. §. 53. p. 319. Egregie haec illustrantem speciem inueni apud ill. DE LEYSER *ad π.* spec. 74. med. 7. p. 98. seq.

§. CV.

Quod si duo iudices de praeuentione contendunt, at- *Aliquando* que inde periculum imminet, ne reus poenam ex carce- *satius est,* ris diuturnitate iam ante sententiam patiatur, crimenque *litem a su-* si non indecisum, suspensum tamen maneat iusto diutius, *premo iudi-* consilii esse putem, ut lis ad tribunal, dummodo vtrique *ce auocari.* iudici commune quoddam adsit, superius euocetur, id quod eximia Batauorum constitutione euincit 10. VOET *d. l.* §. 71.

§. CVI.

Regula, quam supra tradidimus (§. 102.); iniquum *Aliquando* esse, bis vnum crimen vindicari, adeo vera est; ut, siue *plures iudi-* condemnatus, siue absolutus sit a priore iudice, reus am- *ces de eo-* plius ab alio quocumque ob idem crimen prehendi non *dem crimi-* possit, nisi fraus vel collusio commissa, aut noua super- *ne cogno-* ueniant indicia. Collidit tamen eadem regula subinde *scere pos-* cum alia quadam lege: ut ne impune transeat delictum. *sunt.* Vnde delinquentem, immerito a priore iudice e. g. de- prehensionis adgratatum, iterum a iudice altero, v. c. delicti commissi, prehendi et puniri posse, colligunt; li- cet cautissime ea in re procedere suaserim, quoniam et

gratia loco poenae, seu potius loco absolutionis est, IO. BRVNNEMANN in *proc. crim.* cap. 3. n. 20. seq., FRIEDEM. POSNER *de citatione reali* decis. 16. n. 19. seq. p. 54. Immo et si condemnatus est reus in foro quodam, neque tamen eam poenam soluit, nec ideo satisdedit, tamen in alio foro ob idem delictum puniri potest, CARPZOV *def. for.* P. 4. const. 1. def. 18. p. 1289.

§. CVII.

Effectus praeventio- nis in per- sequutione criminum. Denique praeventionis effectus in persequutione cri- minum in eo consistit, ut iudex praeveniens suam iuris- dictionem, quam iam solus habet, legitimis quibusvis mediis tueatur (§. 88. I.), reus contra, si adcusatus, aequae ut in civilibus (§. 92.), exceptionem praeventionis obie- ctet, V. C. ENGAV in *el. iur. crim.* lib. 2. tit. 5. §. 62. n. 4. 323., sin inquisitionem incurrit, eandem tamquam praecipuum defensionis caput praemittat. Processus enim praeventionis filere iubet processum praeventi, CHRIST. IAC. HEILS *proc. inquis.* cap. 3. §. 2. p. 71.

CAPVT VIII.

DE PRAEVENTIONE AVGVSTISSIMORVM
IMPERII GERMANICI TRIBVNALIVM.

§. CVIII.

Proceditur ad summa Germ. iudi- cia, et ordo tractandi eorum praeventio- nem prae- scribitur. Tandem accedo ad illustre illud argumentum, quod praeventionem Augustissimorum Germaniae tribu- naliū tractat. Sicuti enim aulicum imperii, quod vo- cant, tribunal, et camerae, quod Wetzlariae sedet, iu- diciū vtrumque illustrissimū simultanea in plerisque causis pollet iurisdictione; ita non fieri non potuit, quin, exorta de ea dubitatione, ad praeventionem nostram re- curreretur. Haec igitur quatenus summis hisce tribunali- bus quadret, quum pro exiguis viribus emetiri proposi- tum habeamus; necesse erit, semel electum ordinem se- qui, hinc prius conflictum vtriusque iurisdictionis dilu- cidare, dein, quando praeventio oriatur, et, quinam in- de fluant effectus, paucis disquirere.

§. CVIII.

§. CVIII.

Regulam hanc esse: quod ambo tribunalia concurrant, euidenter statuit ORDIN. CAMERALIS P. 2. tit. 2., *su ambo-ORDINATIO IVDICII IMPERII AVLICI* tit. 2. §. 7., *rum tribu-conf. IO. DECKHERR vindicias rei cameralis ad Iac. Blumii naliuni. processum cameralem* tit. 25. n. 41. 42. p. 151. seq. Eam autem exceptionibus haud carere, vel inde patet, quod plerique ICI in enumerandis iis, quae alterutri reseruata sunt, sollertissimi inueniantur, neque tamen in omnibus omnes consentiant, ex quorum silua nominare tantum iuuat IO. FRID. PFEFFINGER ad *Vitriarii institutiones iuris publici* tom. 4. lib. 4. tit. 6. §. 23. not. (a). p. 585. seq. ibique allegatos, FRANC. SCHMIER in *iurispr. can. ciu.* tom. 1. lib. 1. tract. 5. cap. 3. sect. 3. §. 1. 2. p. 482. seq. n. 95. seq., IO. GREG. FLENDER in *diff. de iurisdictione imperatoris Rom. Germ. et supremorum imp. tribunalium*, cap. 3. §. 4. seq. p. 20. seq.

I. Vt ne nihil adferendo peccare videar, praeci- *Causae*
 puas utrique proprias causas attingam breuibus. Ni- *quaedam*
 mirum camerae indubio priuatiue reseruatae sunt li- *alterutri*
 tes personarum cameralium. Contra iudicio aulico *propriae.*
 separatim tribuunt delicta et matrimonia immedia-
 torum, feuda regalia, causas Italicas, commissiones
 Austregales, saluam guardiam, ius conferendarum
 dignitatum principis, cet., ius creandi equites, no-
 biles, comites Palatinos, cet., ius primogeniturae,
 academiaram, priuilegii de non adpellando, prima-
 riarum precum, reuisiones sententiarum Marschalli
 aulici, lites personarum iudicii aulici, reliq. Ad no-
 strum finem sufficit, in causis hisce cuique propriis
 non concurrere suprema tribunalia (§. 10.), hinc nec
 praeueniri (§. 43.).

II. Ordinarie quidem tantum inter se concurrunt *Aliquando*
 Augustissima iudicia; Saepissime autem etiam camera *cum dele-*
 cum commissariis a iudicio imp. aulico datis collidit, *gatis, et in-*
 id quod tamen perinde esse reor, ac si cum ipso hoc *ferioribus*

iudiciis
concur-
runt.

tribunali concurrat. Immo possunt quoque ambo summa tribunalia cum aliis quibuscumque aliquando concurrere, si ob continentiam causarum iudicia inferiora alias etiam competentia praetereuntur (§. 9. I.).

§. CX.

Quando in-
cipiat prae-
uentio?

Ex ord.

iud. imp.

aul. tit. 2.

§. 7. demon-

stratur;

Ipsa praeuentio, quum ex omni iure a citatione (§. 42.), eaque, vti pragmatici volunt (§. 44.), insinuata, incipiat, eundem terminum, credo, haberet in summis imperii tribunalibus, si vel maxime nulla de iis peculiaris lex existeret. Est vero ea, et egregia quidem in ORDIN. IVD. AVL. tit. 2. §. 7., cuius verba, ceu fundamentum totius argumenti huius, haec tene: *So wollen wir auch, daß unser Reichs-Hofrath, sonsten und in denen Fällen, darinnen wir und unsere Vorfahren am Reich unserm Cammergericht concurrentem iurisdictionem zu mehrerer Beförderung der Parteyen und unserer Uebertragung mitgetheilet haben, demselben seinen starcken Lauff lassen, und per auocationem causarum nicht verbindern, wann nemlich solche Sachen allbereit daselbst durch ausgewürckte und insinuirte citation anhängig gemacht worden.* Ex qua lege clarissime liquet, I.) vtrumque tribunal concurrere, et II.) lites in alterutro fieri pendentes per citationem insinuatam; id quod et praeuentionem efficit, licet haec expressis verbis non nominetur (§. 48.).

§. CXI.

et ex capi-

tulatione

Caroli VII.

confirma-

tur.

Confirmata est haec lex nuperrime per capitulationem A. P. P. CAROLI VII. art. 17. §. 17. verbis cedro dignis: *Die am Kayserlichen Cammergericht aber anhängig gemachte und noch in unerörterten Rechten schwebende Sachen von dar nicht ab-noch an unseren Reichshofrath gefordert, noch von uns aufgehoben, und dargegen inhibiret oder sonsten in andere Weise rescribiret: Ingleichen die wæbrender allda rechts-hängiger Hauptsach daraus entspringende Nebenpuncten, welche in jene dergestalten, daß sie ohne deren Entscheidung nicht erörtert werden kænten, einschlagen, bey dem Reichshofrath nicht angenommen, auch in künfftig nichts gegen dieses alles* vor-

vorgenommen, sondern all widriges als null und unkräftig vom Cammergericht gehalten werden.

I. Idem fere disponitur in ORD. CAM. an. 1555. P. 2. *Querelue* tit. 35., in INSTR. PAC. WESTPH. art. 5. §. 56. et in R. I. *de auoca-* anni 1654. §. 166., quibus collatis ubique in primis *tione caus-* cautum esse animaduertes, ne per auocationem caus- *sarum pen-* sae pendentes auferantur camerae. De eo enim innu- *dentium.* merae semper fuere querelae tum ipsorum, quos protestantes dicunt, principum, vti videre est apud MICHAEL. CASP. LONDORPIVM tom. I. *act. publ.* lib. I. cap. 7. p. 67. ad ann. 1509. §. *So können*, etc. et §. *Dero-* *wegen dann*, cct., tum camerae iudicii, cuius et egregiae et graues apud FABRVM *in der Staatscantzley* tom. 7. cap. 3. §. 6. p. 74. exstant litterae, quas in caussa MICH. CAR. WIGANDI, assessoris camerae, contra episcopum HERBIPOLENSEM Wetzlaria d. 30. Oct. 1701. ad comitia imperii exarauit, litem praeuentam per modum recursus ad iudicium imperii aulicum tractam esse, grauitur conquerens. Pertinent quoque huc potentissimi Borussiae regis in caussa Tecklenburgica querelae, quae itidem leguntur apud FABRVM *l.d.* tom. 41. cap. 11. p. 667., conf. 10. FRID. PFEFFINGER ad VITRIARIVM tom. 4. lib. 4. tit. 6. §. 34. *not. (a).* p. 602.

§. CXII.

Substratis igitur et hic iis, quae §. 43.-49. stabiliui- *De prae-* mus, principiis, eodem ordine ad specialiora, quae in *uentione* praeuentione summorum tribunalium obtinent, progredi *iudicium de-* licebit. Sic quamuis iudices extraordinarii coniunctim de- *legatorum.* legati se numquam praeuenire queant (§. 52.), praefendus tamen erit is, qui primum a iudicio aulico est delegatus, ei, qui postea demum in eadem caussa a camera datur, et vicissim; adeo, vt tempus, quo commissio primum praesentata, spectandum sit (§. 52. I.).

§. CXIII.

Παραδοξον quidem videtur, summa Germaniae tri- *Praeueniri* bunalia praeueniri ab inferioribus, immo infimis; Sed *possunt* acci- *summa tri-*

lunalia ab infimis; dere illud posse, quando his est domicilii aut rei sitae, illis continentiae forum, constat ex §. 54.

Quod singulari quadam specie illustratur.

I. Nota mihi est egregia huc pertinens species, quam tanto minus praeterire libet, quanto rarius talia exempla occurrere solent: Lis quaedam coram Senatu Francofurtensium orta erat anno 1693. inter comitem *de Schænborn* et ordinis Ioannitarum, qui Francofurti ad Moenum erat, commendatorem *de Metternich* super domo quadam, a ciue quodam *de Neufville*, postea *Herff* eiusque heredibus Francofurti possessa, cui inhaerebat ius hypothecae, quod an comiti *de Schænborn*, an ordini Ioannitarum esset, controuersum erat. Ea lite per longum tempus sopita, heredes *Herffii*, ab hypotheca domus suae liberari cupientes, anno 1738. offerebant debitam pecuniam, quia autem litigiosum erat, cui soluendum, Augustissimum camerae iudicium Wetzlarum adibant, cuius iurisdictionem ob continentiam causae competentem esse, hisce verbis indicabant: *Als sieben Anwalts Principalen sich gemüßiget, zu diesem höchsten Gericht ihre Zuflucht zu nehmen, dessen iurisdiction ex continentia causae, ratione personarum diuersis iurisdictionibus subiectarum, sowohl der hochgräflich Schænbornischen Herren Erben, als des löblichen Johanniter Ordens zeitigen Herrn Commenthurs in Frankfurt satzsam fundiret ist.* Nihilominus supremum hoc tribunal litem de eadem re iam antea Francofurti motam, atque inde ortam praeuentionem attendit hac sententia, quae die 31. Aug. 1739. publicabatur:

Ist die Sache an diesem Kayserlichen Cammergericht nicht angenommen, sondern werden beyde Theile mit ihrem Suchen an den Stadtmagistrat in Frankfurt, woselbst die Sache schon vorhin anhängig gemacht, verwiesen.

§. CXIII.

Causae praeparan- De causis praeparantibus et connexis idem, quod in superioribus statuimus (§. 56.), repeti potest. Saepe illud

huc non nihil contribuit, ut in causis connexis obijci pos-
sit praeuentio, si forsan in citatione seu mandato earum *nexae*,
expressa sit mentio, e. g. *Dass sie in dieser Sache, so lange*
dieselbe bey dem Kayserlichen Cammergericht in unentschie-
denen Rechten schwebet, auch derselben anhängenden Sa-
chen etc. *nicht verfahren sollten*, qualia mandati cuiusdam
cameralis attentatorum reuocatorii verba habet ill. IVST.
HENN. BOEHMER *consult.* tomo 2. P. 2. resp. 1154. n. 77.
p. 589.

§. CXV.

Prouocationes non operari praeuentionem, iam su-
pra obseruauimus (§. 57.). Idem etiam in supremis Germ. *e. g. prouo-*
iudiciis locum habet, DE LVDOLF in *iure cam.* sect. 1. §. *cationes*
non pari-
II. p. 115., adeo, ut si vel iniunctum cui sit, agere co-
unt prae-
ram eodem tribunali, tamen alterum adiri possit. Con-
uentionem.
tra, quod ad ipsam prouocationem attinet, eatenus omni-
no praeuentio locum habet, ut post alterius iudicii cita-
tionem alterum tribunal diffamanti itidem terminum ad
agendum sub poena silentii praefinire nequeat, ANDR.
GAILL *practicarum observationum* lib. 1. obs. 11. n. 3. seq.
p. 23. seq.

I. Notatu dignissima est species, quam singulari *Quod prae-*
beneuolentiae viri, qui laudes meas excedit, et de lit-
teraria rep. optime meriti, et in illustrium causis fe-
dam specie
licissimi patroni ill. IO. IAC. ZWIRLEIN, debeo. Petie-
dilueida-
rat Augultissimum, quod Werzlariae est, dicasterium *tur.*
anno 1742. die 15. Dec. illustrissimus IO. PHIL. COMES
DE INGELHEIM, qui a consiliis imperatoris atque prae-
sulis Moguntiaci intimis est, ut citaret sorores illu-
strillimas, LVDOV. ANNAM PHILIPPINAM, et CAROLINAM
COMITES DE INGELHEIM, *ad proponendum et deducendum*
ius suum, si quod se habere putauerint, sub praeiudicio
perpetui silentii. Decernebatur citatio eodem die, ei-
que inferebantur verba: *An diesem unserem Kayserli-*
chen Cammergericht zu erscheinen, um die anmasliche
Forderungen gebührend vorzubringen, und rechtlich aus-
H
zufüh-

zuführen cet. Neque tamen prouocatae agebant Wetzlariae, sed, se egisse iam Francofurti coram Augustissimo imperii iudicio aulico, obiciebant. Prouocabat alter ad praeuentionem, praecipue, quum coram camera agere iniunctum fuerit prouocatis. Verum hoc non obstante sequebatur sententia: *Daß die Sache, als an dieses Cammergericht nicht gebärig, von hier abzuweisen sey.*

§. CXVI.

De petitorio, reconuentione aliisque,

Eodem modo neque petitorium, neque reconuentione adstringitur ei tribunali, vbi de possessione aut de actione disceptatum (§. 58. 59.), DE LVDOLF in iure cam. sect. 1. §. 7. n. 9. p. 55., ORD. CAM. P. 2. tit. 21. §. 2. Nec reseruatio litis, nec actus voluntariae iurisdictionis praeuentionem pariunt (§. 60. 61.). Contra actori electionem fori nominati, postea quam nominans recepit citationem, adimi, adparet ex §. 62.

et variis partibus litis incidentibus.

I. Quid quod ob eandem causam, sed in diuersis eius punctibus, quos vocant, incidentibus, mutato causae statu, nunc iudicium imp. aulicum, nunc camerale adiri posse, neque obstare praeuentionem, spinosa quadam specie docet GE. MELCH. DE LVDOLF obseru. for. P. 3. obs. 288. p. 350.

§. CXVII.

Quid si vtrumque tribunal simul citaue- rit?

Difficillima et hic esse videtur quaestio, si vtriusque summi tribunalis simul ad partes peruenerit citatio. Modos, quos supra profligauimus (§. 66.), definiendi hanc litem omnes itidem reiicit IO. DECKHERR ad Blumii processum tit. 25. n. 46. §. 164.; Neque sortem suis in re tam ardua carere difficultatibus idem monet; Addit et alia remedia: num forsan consultum sit, ipsi imperatori committere, hic an illic causam tractari malit? an satius, causam in vtroque tribunali simul disceptari? Vtrumque tamen aequè difficillimum esse, ipse non negat. Verbo: veram, quam mouit, controuerfiam, indecisam relinquit. Quod enim, si solus actor de eadem re simul am-
bo

bo tribunalia adiit, vtriusque decreta cassentur, immo insuper poenae locus sit; pariter, quod, si a diuersa quisque sententiae parte adpellauit, vtriusque, quae diuersa sunt, grauamina in iudicio vtroque simul expediri possint, neque dubium est, neque nostram quaestionem tangit. Haec enim de ea specie versatur, si vterque litigans in eadem causa, alter iudicium imp. aulicum, alter camerale adiit, amborumque tribunalium citationes, processusue simul litigantibus traduntur, vt, quid antecesserit, decidi nequeat, hinc cesset praeuentio. Illud ipsum vero quod fieri possit, vt ambo tribunalia simul litigantes citent, non est, quod neges, si quidem, vtrumque in iudiciis familiae herciscundae, communi diuidendo, finium regundorum, in interdictis vti possidetis et vtrubi, actorem esse, et a sententia quadam ob idem grauamen simul adpellare posse, constat.

§. CXVIII.

Sane haec non DECKHERRO tantum, sed omnibus fere, qui vel quidquam de praeuentione tradunt, Ictis crucem figunt, vt mirari satis non potuerim, ne vnicum quidem in re tam ardua aliter ac ZANGERI verba exscribere. Neque est, quin candide fatear, quod ipse diu ambiguus, quid statuerem, haesitauerim, et forsân haesitarem adhuc, nisi praeclara viri, quem laudare, cui gratias habere satis non possum, illustris IO. IAC. ZWIRLEIN eruditione ac beneuolentia nuperrime edoctus fuerim, vix fieri posse, vt adeo de prius tradita summorum tribunalium citatione dubitare liceat. Nuncios enim, quos camera emittit, eo fine sacramento adstrictos, diem et horam factae traditionis exacte notare oportet, neque alias eorum relatio acceptatur. Contra quamuis iudicii aulici decretorum non quidem ita adcurate fiat traditio, vt horae discerni possint; tamen is, qui camerae citationem alteri iam tradi curauit, dein ab eodem coram tribunali aulico in ius vocatur, optime profecto momentum sciet, quo aduersario suo a se petita citatio alterius iudicii tradi-

*Vera eius
rei decisio
traditur.*

ta est, idque coram viris fide dignis testari non omittet. Sic praeuentio stabilita. Sin neque id factum, aequissimum videtur, eum, qui, citationem per nuncium, iure iurando obstrictum, et ab ipsa lege camerali plena fide praeditum, tradi curavit, alteri, qui non ita exacte id fieri iussit, praeferrere. Etenim sicuti iura vigilantibus scripta, ita omnino ei, qui curiosius traditionem fieri, horamque notari curavit, haud immerito tribuitur praecipuum; maxime, quum et tribunalis aulici decreta per camerae nuntios litigantibus tradi licet, hinc culpam committit is, qui curam traditionis alteri cuicumque relinquit. Tum vero demum, si, vtrique litiganti eadem hora citationes summorum tribunalium traditas esse, constat, ultimum refugium erit, forti rem committere, licet id hoc modo rarissime euenire possit; neque propterea mirandum est, quur in vastis BARTHII, SEILERI, DECKHERRI, per IL. DE LVDOLF aliorumque collectionibus sententiarum cameralium exemplum huius rei haud reperiat.

§. CXVIII.

Citatio debet esse legitima, et litigantibus rite tradita; id quod tamen ratione actoris opus non est.

Sicuti autem citationem ipsam legitimam esse oportet (§. 71.), ita exacte examinari solet a supremis tribunalibus eiusdem traditio, adeo, vt ea rite non peracta ius praeueniendi cesset (§. 72.); e contrario, quando ea legitime facta, citatio prius tradita praeferatur alteri prius decretatae, serius traditae, IAC. BLUM in *proc. cam.* tit. 25. n. 56. p. 103. Attamen actoris ratione ne requiritur quidem traditio, sed solum decretum ad praeueniendum ipsum actorem sufficit, quamuis eius precibus locus datus non fuerit, IO. DECKHERR *ad Blum.* tit. 25. n. 54. p. 165. seq. et in *concordia supremorum tribunalium ad Vffenbach.* cap. 12. sect. 1. subsect. 3. n. 8-12. p. 140. seq. Vnde post citationem, a camera aut decretam, aut denegatam, non licet actori, siue sciuerit illud, siue ignorauerit, ad iudicium aulicum transgredi. Hinc, quum in causa Mühlberger contra Speyer, mandato de relaxando captiuo d. 23. Iun. 1670. a camera denegato, ille d. 8. Aug. a tribunali alte-

ro processus impetrauerat, iudicium camerale contra ipsum eiusque caussidicum d. 24. Ian. 1671. citationem, ad videndum se incidisse in poenam 10. marcarum auri puri, decreuisse, refert IAC. BLVM in *proc. cam.* tit. 25. n. 54. p. 102. (§. 86. II.).

I. Iterum eximie haec illustrantem speciem, quam *Illustris* idem vir amplissimus, IO. IAC. ZWIRLEIN, benigne me- *species de* cum communicauit, tacere non possum. Eodem fe- *rite facien-* re tempore illustrissima vidua comitis de SOLMS AS- *du traditio-* SENHEIM, eiusque ill. filius, qui comes iam est de SOLMS *ne.* RÖDELHEIM, orta anno 1729. de successione et possessione controuersia, obtinuerant mandata de non turbando, illa prius Wetzlariae a camera, hic posterius paullulum Viennae a iudicio, quod tum ibi florebat, imp. aulico. Illa tradi mandatum Wetzlariense prius curauerat, quam filius. Verum nuncius cameralis, qui secundum ordinationem iud. cam. primum ipsum comitem adire debebat, statim aedes cuiusdam, qui a consiliis comitis est, intrat, immo ne hunc quidem ipsum, qui in eodem loco tamen aderat, expectat, sed mandatum eius vxori, quae puerperio laborabat, in manus tradit. Quibus vitiis, in tradendo mandato commissis, postea iudicio camerali demonstratis, frustra petebat illustris vidua proclama. Causa enim tamquam praeuenta remitti iuebatur ad supremum imperii tribunal aulicum.

§. CXX.

Quamuis, si post citationem rite emissam nemo li- *Quid si* sigantium comparet, cesset praeuentio (§. 73.), DE LVDOLF *mos non ge-* in iure cam. sect. 2. §. 4. p. 197., ANDR. GAILL *pract. obs. ratur cita-* lib. 1. obs. 29. n. 8. p. 56.; ea tamen, dum modo alteru- *tioni, aut* ter sui copiam faciat, locum utique habet (§. 74.). Con- *libellus re-* tra cessat quoque, si libellus tamquam ineptus reicitur *iiciatur?* (§. 75.).

§. CXXI.

Id, quod §. 76. seq. de analogis citationis monui- *De analo-* mus, nusquam saepius, quam in supremis Germ. iudi- *gis citatio-* cis *nis; sigilla-*

*tim de
mandatis,*

cūis accidit. Et mandata quidem praeuentionem efficere, vix dubitare licet, quum aut ipsam citationem, aut magis aliquid contineant, et in plerisque causis, si non decerni, peti tamen soleant. Saepissime autem concurrere vtriusque Augustissimi tribunalis mandata, vel ex ea, quam (§. 119. I.) attulimus, specie colligi potest, ibique per solam praeuentionem litem de iurisdictione dirimi, quisque videt.

§. CXXII.

*de litteris
informato-
riis,*

Magis ambiguum adparet: vtrum litteris informatiis (*Schreiben um Bericht*), quarum naturam breui supra delineauimus (§. 80.), tribuatur effectus praeuentionis in summis tribunalibus? Vno ore tamen illud tantum non omnes adfirmant, et, vti mihi quidem videtur, rectissime, quia iudex eas decernens de causa cognoscere coepit, et reuera a citatione litterae istae vix discrepant, vtpote quae informationem intra tempus praefinitum transmitti iubent. Hoc vero eo procedit, vt litterae tales prius traditae praeferendae omnino sint alterius tribunalis verae citationi, aut processibus serius reo traditis, IO. DECKHERR in *processu informatiuo informato* cap. 2. p. 45., IAC. BLVMII *processus cameralis* tit. 25. n. 55. p. 102. Immo et si cum alio quodam iudicio forsan concurrunt summa tribunaia (§. 109. II.), illud, prius litteras tales, quas informatorias vocant, emittens, haec, licet citationes, aut mandata dein decreuerint, praeuenisse censendum est.

§. CXXIII.

*et de re-
scriptis.*

Rescriptis Augustissimorum iudiciorum effectus praeuentionis tanto minus denegari potest, quanto notius, quod vniuersus iudicii ordo saepe solis rescriptis a tribunali aulico instrui soleat; vnde risdem eadem efficacia, ac citationi ipsi, tribuatur, necesse est.

§. CXXIII.

*Explicatur
L. 1. C.
quando*

Superest L. 1. C. *quando libellus principi datus litis contestationem faciat*, quae in CODICE THEODOSIANO lib. 1. tit. 2. *de diuersis rescriptis* lege 8. edit. nou. rom. 1. p. 23. repe-

reperitur, cuius explicationem huic capiti reseruare me- lib. princ.
mini (§. 83. I.). Sunt vero eius verba haec: *Dubium non* datus.
est, contestationem litis intelligi, etiam si nostrae fuerint
tranquillitati preces oblatae; easque aduersus heredem quoque
eius, in quem porrectae sunt, vel ab herede eius, qui meruit,
exerceri. Cuius legis haud ambigua mens eo tendit, vt
libellus principi oblatus aequiparetur litis contestationi,
hunc in finem, vt in tali causa actio non post litem de-
mum contestatam sed iam post libellum principi datum
transeat ad heredes, et, quod lex sequens 2. eod. indicat,
actio antea temporalis post libellum principi datum fiat
perpetua.

§. CXXV.

Qui vero ex hac lege extorquere praeuentionem, *Quomodo*
quum ne voculam quidem de hac contineat? Eo proce- *inde docto-*
dit doctorum interpretatio, quam vocant, extensiuam. Ni- *res prae-*
mirum lex ait: Quando principi offertur libellus, ista ob- *uentionem*
latio litis contestationi aequiparanda. Inde conficiunt: *extorque-*
omnes litis contestatae effectus habet, idque eo magis, *ant?*
quum statim praecipuum illum effectum adicerent impe-
ratores, vt actio perpetuetur. Enimuero si libellus prin-
cipi datus omnes L. C. effectus habet; ita pergunt colli-
gere, etiam litis pendentiam inde oriri, quoniam, hanc
effectum litis contestatae esse, indubium est (§. 21. I.).
Quodsi autem post libellum principi porrectum iam lis
pendet, consequitur certissime, vt et praeuentione inde pro-
ficiscatur (§. 48.).

§. CXXVI.

En ergo ex lege illa egregie deductam propositio- *Quur eam*
nem istam: Simulac libellus supplex principi porrigitur, *summis*
adest praeuentione. Verum neque eo contentum vltius *tribunali-*
progreditur doctorum ingenium. Scilicet principi, in- *bus qua-*
quiunt, secundum illud tempus, quo lex ea lata, subro- *drare sta-*
gata hodie sunt Augustissima Germaniae tribunalia, to- *tuapt?*
tius imperii maiestatem repraesentantia. Ergo si quidem
legem adlegatam ad hodiernam rerum faciem adcommo-
dare

dare velis, hoc maximo cum vsu ita fiet, vt libellus alteri summorum imperii tribunalium datus praeuentionem efficiat. Ita statuunt BEN. CARPZOV in *processu* tit. 9. art. 3. n. 28. seq. p. 280. et in *responsis iuris elector.* lib. 2. tit. 3. resp. 49. p. 323. seq., LAVTERBACH in *coll. theor. pract.* lib. 44. tit. 1. §. 22. p. 510. in f., MEVIVS P. 1. dec. 232. 10. BRVNNEMANN in *processu ciuili* cap. 7. n. 14. p. 96., ERN. COTHMANN vol. 3. conf. 3. n. 27., BARTH. LEONH. SVENDENDOERFFER in *proc. Fibig.* cap. 2. sect. 9. not. (2) p. 311.

Non tamen principibus imperii.

I. Principibus tamen imperii Germ. haec adplicare non audent CARPZOV in *proc. d. l.* n. 23. p. 280. et *resp. d. l.* resp. 50. n. 6., MEVIVS P. 1. dec. 233. n. 2.; contra id statuere videtur MARTINI in *comm. for.* tit. 11. §. 2. n. 437. p. 633. Et esse, vbi in legibus nouis de ordine iudiciario latis, libellum principibus imperii eorumue regimini datum praeuentionem efficere, statutum sit, obseruaui *aus des Fürstlichen Sächsischen gemeinen Hofgerichts zu Jena erneuerten und verbesserten Ordnung vom Jahr 1653.*, in cuius capite 17. in fine sancitur: *inmassen bey obgedachten Fürstlichen Regierungen die daselbst angebrachte Sachen so balden nach eingegebenem Libell, oder sonst ausgeflossenem Fürstlichen Rescript, bey dem Hofgericht aber eber nicht, denn nach insinuirter formalischen Citation, vor rechtsbängig gehalten werden sollen.*

§. CXXVII.

Quid inde consequatur?

Enimuero haec thesis stabilita fecundissima quaeque pareret. Sic enim inter litigatores, quorum alter Augustissimum tribunal aulicum, alter supremum imperii iudicium camerae adiit, is praeuentione tutus esset, qui primum supplicem libellum obtulit, licet alter vel maxime prius nactus sit citationem, mandatumue. Pariter si forsan ab vna sententia vterque ad suprema tribunalia prouocauerit, aliud vero quisque adierit, alter hic, alter ibi supplicam, quam vocant, pro plenariis processibus, libel-

libellumque grauaminum obtulerit, id quod toto die accidit; illud iudicium causam occuparet, vbi primum libellus porrectus, quamuis alterum prius plenarios adpellationis processus decreuerit emiseritque, CARPZOV lib. 2. resp. 49. n. 11. seq. p. 324.

§. CXXVII.

Tot igitur non exigui ponderis quum ex vnica qua-
dam legis interpretatione resiliant conclusiones; operae
pretium erit, curatius paullulum dispicere, vtrum ipsa
illa, quae fundamenti loco ponitur, interpretatio omni-
bus absoluta sit numeris. Neque est, quod dissimulem,
plus vno moueri posse dubium. Et primum quidem hac
de re cogitanti mihi haec in mentem venit dubitatio: Lex
controuersa ius continet singulare, idque maxime a iure
communi in eo deflectens, dum libellum principi obla-
tum parem efficit ipsi litis contestationi. Enimuero quum
lex singularis anomalum quid statuens omnem respuat ex-
tensionem, quo pacto tam amplam in hac lege i. C. quan-
do libellus princ. dat. admittas interpretationem? Legem
autem esse plane singularem, ipsa illa lex eiusque inscri-
ptio loquitur, quae ostendere promittit: QUANDO libellus
principi datus litis contestationem faciat. Me saltem iudice
nil clarius, quam intentionem legislatorum fuisse, indi-
care certos casus, quibus libelli oblatio praecipuum quod-
dam habeat. Non enim generatim dicitur: VT libellus
principi datus L. C. faciat; sed: QUANDO, i. e. in quibus
casibus; id quod certo est indicio, non semper et vbique,
sed in certo definito quodam casu paritatem inter libellum
oblatum et litem contestatam induci.

I. Mentem legislatoris ex inscriptione, speciatim
ex verbis: VT, et: QUANDO, subinde erui posse, ne-
mo dubitabit, si consideret modo inscriptiones titu-
lorum: QUANDO actio de peculio annalis est; QUANDO
decreto opus non est; QUANDO liceat ab emitione discedere;
QUANDO mulier officio tutelae fungi potest; aliasque in-
numeras. Sane vti ineptum foret inde colligere, sem-

per actionem de peculio annalem esse; numquam opus esse decreto; semper licere ab emtione discedere; quamcumque mulierem tutelae suscipiendae idoneam esse, reliq.; ita aequè absonum credo, ex nostra inscriptione generatim conficere: libellum principi datum facere L. C.

§. CXXVIII

*et ex ipsa
lege firma-
tur,*

Id quod ex inscriptione conicere tentavi, ex ipsa lege multo adhuc clarius adparet. Haec enim certum istum casum, qui in illa per vocem: *quando*, indicatur, expressis verbis addit, quod nimirum post libellum principi datum aequè ac post litem alias contestatam lis ad heredes transeat, et temporales actiones perpetuae fiant (§. 124.), L. 1. 2. C. *quando lib. princ. dat.* Vix igitur est, quod legem singularem, quae, quod maximum est, specialem casum exprimit, ad alia extendamus. Minime vero extendenda mihi videtur ad ea, quae ne cogitare quidem potuit legislator. Vt enim praeteream, id quod reuera tamen satis vrgeri posset, vtrum substitutio ista supremorum Germaniae tribunalium in locum principis ex mente legislatorum rectè sese habeat; illud tantum non possum non monere, qui fieri potuerit, vt imperatores legis huius auctores praeuentionem ante oculos habuerint, quum nullus istis fuerit iudex concurrens, sine quo tamen ne concipi quidem potest praeuentionio (§. 5.).

§. CXXVIII

*et ex ord.
iud. imp.
aul. prorsus
stabilitur,*

Sed missis omnibus hisce de lege quadam Romana disputationibus, enarratam illam eius legis interpretationem ingentem pati deminutionem, existimo, si a Romanis ad patrias transgredimur constitutiones. Modo enim ea, quae §. 110. notauimus repetamus, statim adparebit, ORDIN. IVD. IMP. AVLICI, legem indubio nouiorem, nescire subriles istas ex lege Romana extortas conclusiones. Ea itaque quum diserte fanciat, praeuentionem per citationem demum nasci (§. 110.), quumque praeterea conclamata res sit, quod, si quis ad iudicium quoddam accessit, neque

neque tamen adhuc obtinuit quidquam, ei alterum tribunal impune adire liceat, id quod certe non liceret, si post libellum oblatum praeuentio nasceretur, IO. DECKHERR *ad Blum. proc. tit. 25. n. 46. p. 163.*; quid opus est, longis ambagibus ex lege antiqua exteraque elicere aliquid, cuius tamen contrarium lex nouior, priori, si qua esset aduersa, derogans, statuit?

§. CXXX.

Prorsus omnia corruere videntur, si, quae optima *et ex obser-* huius rei norma est, contemplemur Augustissimorum *uantia* tribunalium obseruantiam. Quam ut rite probem, vel *summorum* vnica, cuius (§. 119. l.) mentionem feci, species suffice- *tribunali-* ret. Et si enim illustrissima vidua prius libellum iudicio *um demon-* camerale dederat, immo et si illud prius mandatum decre- *stratur.* uerat; tamen, quia tribunalis imp. aulici mandatum prius in manus viduae rite traditum fuerat, ipsi perillustres camerae adfessores iudicium aulicum se praeuenisse, recte statuerunt. Praeterea innumeras, quotquot adsunt, ad eas sententias, quae a supremis tribunalibus de praeuentione latae sunt; Ex omnibus profecto adparebit, post solam citationem, eiusue similia, numquam post libellum dumtaxat porrectum pronunciari, adesse praeuentionem. Ita cameram, litem ad se delatam a delegatis Caesaris non praeuentam esse, licet prius illis libellus datus sit, nisi prius quoque eorum citatio litigantibus tradita fuerit, stauisse in causa *Augsburg* contra *Oettingen*, et *Ganferdingen* contra *Schlatten*, tradit IO. DECKHERR in *concordia supremorum tribunalium* cap. 12. sect. 1. subsect. 3. n. 6. p. 139. et in *vindiciis ad Blumii proc. tit. 25. n. 46. p. 169.* Idem ego animaduerti ex vehemente illa lite, quae inter serenissimum Holsatiae principem, PHILIPPVM LVDOVICVM, et illustrissimum comitem Lippiacum, HERMANNVM ADOLPHVM, tum coram utroque supremo tribunali, tum coram episcopo Paderbornensi atque duce Brunsvicensi, ceu iudicibus a tribunali aulico delegatis, de praeuentione et litis pendentia ob testamentum quoddam publicandum agi-

tata fuit. Nimirum Holsatiae princeps, se anno 1651. libellum iudicio aulico dedisse, comitem vero demum d. 31. Ian. 1652. citationem cameralem obtinuisse, hinc se praeuenisse, adfirmabat; Comes Lippiacus contra: a se petitam citationem cameralem d. 21. Febr. 1652. Holsatiae duci traditam, huius autem delegationem d. 26. Oct. 1652. a tribunali aulico decretam esse, hinc se praeuenisse. Sane si CARPZOVIO ex egregia sua interpretatione legis I. C. *quando lib. princ. dat.*, qua quam maxime nitetur Holsatiae princeps, gravem hanc litem dirimere licuerit, camerae iurisdictio tribunali aulico cedere debuisset; Verum sicuti delegatio ab imperatore petita neutiquam praeventionem iudicii imperii aulici efficit, prout, quod res est, statuit perill. DE LVDOLF in *iure cameraali* sect. I. §. 3. p. 32; ita non solum iure consulti Helmstädienses et Colonien- ses, anno 1662. de hac controuersia rogati, reiciendam esse, respondebant, CARPZOVII expositionem, et praefere- rendam camerae citationem libello tribunali aulico porre- cto, sed et ipsum Augustissimum camerae iudicium iuris- dictionem suam valide mandatis tuebatur; vti patet ex scripto quodam illustri, cui inscriptio est: *Exceptio prae- uentionis et litis pendens, mit Beylagen A.-L. in Sachen des durchleuchtigen hochgebohrnen Fürsten und Herren, Herrn Philipp Ludewich, Herzogen zu Hollstein, Impetranten und Kläger, contra den hochgebohrnen Grafen und Herrn, Herrn Hermann Adolffen, Grafen und edlen Herren zur Lippe, Impetraten; citationis ad videndum publicari. 4.*

§. CXXXI

De prae-
uentione,
quod ad ad-
pellationem
attinet.

Quod, si ad suprema tribunalia prouocarunt litiga- tores a sententiis inferiorum iudicum, praeuentio illi iu- dicio, a quo prius plenarii adpellationis processus, aliud- ue quid simile, decreti et traditi sunt, tribuatur, vix est, quod moneam; Satis enim id liquet ex §. 86. conf. LAV- TERBACH *coll. tb. pr. lib. 49. tit. 1. §. 20.* Possunt autem li- tigantes adpellationem coram tribunali quodam Augustis- simo prosequi, licet compromissum arbiter receperit, quo-
nam

nam hic numquam iudicem ordinarium praeuenit (§. 50.), ANDR. GAILL *pract. obs.* lib. 1. obs. 141. n. 2. 3. p. 254.

§. CXXXII.

Denique illud haud praetermittendum, vtrum, si *Quando ea* qua delegatio a iudicio imp. aulico decreta, delegati isti *oriatur in* cameram statim, ac decreta illa est, praeueniant, an de- *ter ca ne-* mum, quando prius delegati citant, quam camera? Ac- *ram et iu-* ter hac de re disputant IAC. BLUM in *proc. cam.* tit. 25. n. *dicii aulici* 57. 58. p. 103. et IO. DECKHERR *ad Blum. l. d.* p. 167. seq. *delegatos?* Ille, delegatos, non nisi citauerint; hic, modo delegatio a iudicio aulico decreta sit, cameram praeuenisse, defendit. Ego vero, si, delegationem decretam esse, litigantibus rite innotuit, statim ex illa; sin iuste ignorauerint illud, ex citatione demum litigantibus tradita praeuentionem nasci, existimo. Priori enim casu decreta delegatio *ἀνάλογον* citationis haberi potest (§. 77.); posteriori praeueniri nemo potest, nisi causae ad hunc iudicem delatae notitia ad eum peruenerit (arg. §. 36. I. §. 109. II.).

§. CXXXIII.

Effectus praeuentionis in summis Germ. tribunali- *Praeuen-* bus fere iidem sunt, quos cap. VI. delineauimus. Nimi- *tionis effe-* rum ratione iudicis illud tribunal, quod alterum praeue- *ctus ratio-* nit, solum causam cognoscit, aliudque excludit, ANDR. *ne iudicis.* GAILL *pract. obseruat.* lib. 1. obs. 29. n. 6. p. 55. Suam vero hoc modo consolidatam iurisdictionem variis quod- *Imperator* que modis tuetur. Imperator, quod ad iudicium suum *rescriptis* et imperii aulicum attinet, aliquando rescriptis camerae *lites prae-* tribunali significat praeuentionem, simulque causam prae- *uentas auo-* uentam auocat. Sic e. g. causa collectarum imperialium *care solet;* et circularium monasterii Ottoburani, tamquam in iudi- *quod illu-* cio aulico praenenta, auocata est a camera per rescriptum *stri exem-* caesareum, die 9. Aug. 1720. exaratum verbis hisce no- *plo declara-* tatu haud indignis: *Wir haben nicht ohne sondere Befrem-* *dung vernommen, was massen sich der Schwäbische Creyß* *tur.* *unterfangen, bey unserm Kayserlichen Cammergericht wider*

das Gotteshaus Ottobauern in puncto collectarum Klage zu führen, auch allda unterm 17. Maii 1718. ein Mandatum erhalten, da doch diese Sache - - - allbereit von anno 1675. an unserm Kayserlichen Reichsbofrath rechtsbängig, und von uns seithero des 1714. bis vorgedachten 1718. Jahrs in eben diesem Puncto collectarum verschiedene Verordnungen und Rescripta inhibitoria wider ermelten Creys erlassen worden. - - Wann wir nun bey solcher der Sachen obstrittigen Bewandnuß nicht geschehen lassen können, daß von Dero Liebden und Euch in dieser --- Sache cognoscirt, und dieselbe schlechterdings, durch Erkennung obgedachten Mandati verfahren und übern Haufen geworfen werden solte; - - - So können wir in keine Weise gestatten, daß obberührtes von Dero Liebden und Euch erkanntes Mandatum zu seiner Bewürckung gezogen werde, sondern gesinnen an Sie und Euch hiernit gnädigst und ernstlich, daß dieselbe und Ihr Euch in dieser Sache einiger Cognition nicht unterziehet, sondern mebrgedachten an Sie und Euch sich disfalls gewandten Schwäbischen Creys an Uns remittiret, gestalten wir dann an denselben hierunter gleichfalls das behörige ergeben lassen, und dememitt allem Ernst und Nachdruck zu inbæriren nicht ermangeln werden, cet.; prouti docet perill. DE LVDOLF variarum observationum forensium P. 3. obs. 277. p. 227.

§. CXXXIIII

*Aliquando
documentum
prae-
ventionis
sunt liti-
gantibus,*

Alter modus ratione iudicis est, vt suppeditet litigantibus documentum factae praeuentionis et litis pendentis, alteri tribunali loco praescriptionis fori exhibendum, IO. DECKHERR *ad Blum. proc. tit. 25. n. 46. p. 160.* Sic a tribunali aulico d. 17. Febr. 1724. decretum esse, tradit ill. IO. IAC. MOSER *in den merckwürdigen Reichsbofraths conclusis P. 2. concl. 280. von Ingelheim contra von Ingelheim:* Detur documentum fori hic in consilio imperiali aulico praeueniri, mit Beylegung desjenigen, so ebemahls in dieser Sache hier bey dem Kayserlichen Reichsbofrath vorgegangen, und sub num. 1. 2. 4. und 6. beygebracht worden, *Licet talia documenta non semper attendi, vnde quaque* con-

conquerantur; DE LVDOLF in *iure cam.* sect. 1. §. 1. p. 11. Solet vero documentum litis pendentis hoc plerumque modo expediri:

Wir Carl der VII. von Gottes Gnaden erwählter Römischer Kayser - - - Bekennen und bezeugen jedermanniglich mit diesem unserm offenen Kayserlichen Brief, welchergestalt an unserm Kayserl. Cammergericht durch N. wider N. unsere Kayserl. Citation ad videndum - - - ausgewürcket, auch den - - anno - - gerichtlich reproduciret, und darauf hinc inde gehandelt worden, inmassen aus folgender Abschrift darüber gehaltenen Protocolls mit mehrern zu ersehen. (Tenor protocolli). - - - Wann nun Klägers constituirter Anwalt, unser und des Reichs lieber getreuer N. der Rechten Lic. unsers Kayserlichen Cammergerichts Aduocat, hierüber und daß solche Sache jetzterwehnter massen im rechtlichen Proceß verfangen sey, um ein glaubhaftes Zeugniß gebührend nachgesucht; Als ist ihm dieser mit unserm Kayserlichen Insiegel bekräftigter Schein beut verfertiget und ausgefolget worden. So geschehen in unser und des H. Reichs Stadt Wetzlar den - - reliq.

Quale documentum est in parte 15. der Staatscantzley cap. 6. p. 501. et apud CHRIST. GASTELIVM de statu publico Europae cap. 32. p. 1186. et 1195.

§. CXXXV.

Saepe quoque, praesertim si de lite in altero iudicio *et litem*, praeventa alterum non satis certum est, summa tribuna- *ubi coepta*, lia contra eum, qui in alio iudicio per sub- & obreptio- *continuari*, nem aliquid obtinuit, emittunt mandatum poenale S. C. *mandatis* de continuando litem, ubi coepta, cum citatione, ad viden- *S. C. iu-* dum, se incidisse in poenam L. f. C. de *in ius voc.* (§. 19. *bent*, 90.). Qualis mandati, a camera in causa *Rbelingen* contra episcopum *Augustinum* aduersus illum d. 11. Iun. 1732. decreti, exemplum habet perill. DE LVDOLF *obs. for.* p. 3. *obs.* 253. p. 56. seq. et a consilio imperii aulico in causa *Oettingen* contra *Noerdlingen* 26. Ian. 1721. emissi formu- lam

lam exhibet ill. MOSER in *R. H. R. concl.* p. 3. concl. 629. p. 882. seq., item in caussa *Fridberg* contra *Burg Fridberg* a camera anno 1648. decreti exemplum tradit CHRIST. GASTEL *de statu publ. Europae* cap. 32. p. 1190. Immo si forsan, pendente in camera lite, tribunal aulicum delegauerit iudices extraordinarios, contra hos ipsos mandatum poenale dirigitur; id quod factum esse perspexi in caussa quam supra (§. 130.) attigi, *Hollstein* contra *Lippe*, ubi aduersus Paderbornensem episcopum et principem Brunswicensem, ceu delegatos a iudicio aulico, camera d. 4. Febr. 1653. mandatum poenale et inhibitorium de non impediendo prosequi litem S. C. hisce verbis emisit: - - - *Hierauf so gebieten wir deiner Andacht und Liebden - - - hiermit ernstlich, und wollen, daß Sie und Ihr den nächsten nach Ueberantwort - oder Verkündigung dieses, ohne einige Ein - oder Wider - Rede, in sothaner von Gegenseiten erschlachtenen Commission, alldieweil diese Sache an unserem Kayserlichen Cammergericht rechtbängig, nicht verfahren, sondern alles Eintrags und Vornehmens Sich und Euch enthalten und abthun, dargegen klagendem Grafen an seinem angefangenen Rechte bis zu dessen gantzlichem Austrag ungehindert lassen, deme also gehorsamlich nachkommen, cet.*

Aliquando camera comitia rogat.

I. Singulare est, quod iudicium camerae, si, re dubia, mandata de non impediendo litem decernere ambigit, litteras dei vniuersis imperii comitiis, eaque, quid agendum? interroget. Factum illud 1653. in caussa *Paderborn* contra *Waldeck*, petitumque fuit: *es dabin vermitteln zu helfen, damit biesigem Kayserl. Cammergericht, sich binfiübro in diesem und dergleichen Fällen in iudicando darnach verhalten zu können, ein gewisses verordnet, dadurch die Parteyen von einander gesetzt vverden, und der Richter gleichfals ohne Gefahr seyn und bleiben mæge. Vide copiam des an die gesamte bey dem Reichstag zu Regenspurg versammelte Churfürsten und Stænde, und dero Abgesandte, von des Cammergerichts zu Speyer Vicepräsidenten und Beysitzern den 18. Nov. 1653. abgegangenen Schreibens, die litis pen-*

pendentz der Graffschaft Pyrmond betreffend, apud CHRIST. GASTELIVM de statu publico Europae cap. 31. n. 91. p. 879.

§. CXXXVI.

Solent etiam Augustissima tribunalia et litigatores et *et litigan-*
eorum aduocatos, qui litem in alterutro iudicio praeuen- *tes aduoca-*
tam ad aliud trahere student, poena quadam adficere. Sic *tosque poe-*
camera d. 20. Oct. 1675. in caussa *Jordanischer Erben con-*
tra Fridken, teste DECKHERRO *ad Blum.* tit. 25. n. 46. p. *ciunt.*
166. et *rerum iudicatarum* n. 723. p. 329. inter alia pro-
munciauit: - - - *Dann ist gegen ernielde Appellanten und*
deren Aduocaten, vveil dieselbe, nachdem sie bey diesem Kay-
serlichen Cammergericht Processse gesucht, auch abschlägig-
und respectiue Vorbescheide erhalten, sich um dergleichen Pro-
cesse anderuvertig bevvorben, die Strafe 2. Marck Silbers
in der armen Seckel in Zeit 14. Tagen zu bezahlen, hier-
mit vorbehalten, und soll ermeldter Aduocat bey schærferem
Einschreiben sich dergleichen ins künftige enthalten. Pertinet
quoque huc mandatum in caussa *Mühlberger contra Speyer*
decretum, quod adlegat BLVM. in *proc. cam.* tit. 25. n. 54.
p. 102. (§. 119.). Quid quod haud raro ipse imperii fisca-
lis contra eum, qui litem praeuentam ad aliud iudicium
trahere volebat, excitatur, DE LVDOLF in *iure camerali* sect.
1. §. 6. p. 47., conf. ill. MOSERI *R. H. R. concl.* P. 2. concl.
467. p. 709., vbi traditur, d. 13. Apr. 1714. a tribunali
aulico conclusum esse: *Bevern contra Bevern:*

Rescribatur dem Kayserlichen Cammergericht, *nachdem*
diese Sache bereits anno 1707. allhier anhängig gewve-
sen, und die gebetene Appellations-Processse abgeschla-
gen worden, als vwürde dasselbe den Ernst von Bevern
mit seinem neuerlichen Gesuch hieher, tamquam ad fo-
rum praeuentum verwveisen,
atque insuper excitatum esse fiscalem aulicum, vt ageret
ad poenam.

§. CXXXVII.

Ratione litigantium praeuentio illud efficit, vt neque *Effectus ra-*
aëtor, neque reus a iudice praeueniente discedere possit (§. *trone liti-*
K 89. seq.), *gantium*

89. seq.), licet denegatum fuerit actoris petendum (§. 86. II.). Tunc enim subdole et satis astute quidem, sed parum plerumque feliciter, quod alterum denegavit, ab altero tribunali petere tentant aduocati, id quod tanto minus impune indulgeri potest, quanto magis incongruum, et summis iudiciis indignum foret, in alio aliam quasi iustitiam administrari iudicio, DECKHER *ad Blum.* tit. 25. n. 46. p. 163. (§. 136.).

§. CXXXVIII.

*primus est
exceptio
praeuentio-
nis.*

Nascitur igitur et in summis tribunalibus ex praeuentione praescriptio fori, de qua omnia, quae supra descripsimus (§. 93.), hic repeti possunt. Et tanta quidem sunt exceptionis huius, quam vocant, praeuentionis praecipua, ut iurisdictionem praeuenti iudicii excludat (§. 88.). ANDR. GAILL *practicarum observationum* lib. 1. obs. 29. n. 6. 7. p. 55., ut a litis contestatione liberet, hinc ante illam opponatur, IOACH. MYNSINGER *observationum* cent. 4. obs. 27. p. 242., ut ubique, et in causis fractae pacis publicae admittatur, GAILL *de pace publica* lib. 1. cap. 11. n. 25. p. 49. cet.

§. CXXXVIII.

*Quomodo
ea obiicia-
tur?*

Modus opponendi exceptionem praeuentionis reuera quidem perinde se habet, ac supra eum delineauimus (§. 95.). Notandum tamen rem tam arduam, quae sublimem supremorum tribunalium iurisdictionem tangit, paullo sollertius tractari oportere, saltem consultius esse. Hinc is, cuius aduersarius in lite praeuenta aliud iudicium adit, non in hoc solum praeuentionem obiicit, sed, ut vndequaue tum a iudicio praeueniente, tum a principibus imperii, tum aliunde iuri suo pondus addatur, omnem operam impendit. Primum itaque est, ut tribunali praeuento ostendat, alterum iudicium iam citasse litigantes in eadem causa, eiusque citationem prius traditam esse, quam alterius. Eum in finem statim adiungit ipsam praeuenientis iudicii citationem ac de eiusdem rite facta traditione relationem nuncii (*Insinuations Schein*), et, si lubet,

bet, documentum praeuentionis et litis pendentis ab altero iudicio suppeditatum (§. 134.). Dein opponit exceptionem praeuentionis, et demum petit: *Die erschlicheue citationem ad videndum, cet. zu cassiren und aufzuheben, Anwalds Principalen davon zu absolviren, den Klæger aber an das höchstpreisliche Kayserliche Cammergericht (aut: an den höchstpreislichen Kayserlichen Reichsbofrath) zu verweisen, und in die verursachte Kosten zu condemniren.*

§. CXXX.

Praeterea statim, simulatque animaduertit, alterum *Quid a iudicio praeueniente* aliud iudicium praeuentum adiisse, illud tribunali praeuenienti denunciat, rogatque, vt suppeditet documentum *ueniente petatur?* praeuentionis (§. 134.), et decernat contra aduersarium eiusque aduocatum poenale mandatum S. C. de continuando litem, vbi coepta est, cum citatione ad videndum se incidisse in poenam L. f. C. de in ius voc. (§. 135.), WOLFG. ADAM SCHOEPE *decis. Tubing. P. 1. dec. 117. n. 8. 9. p. 632.* Sin attendere id noluerit aduersarius, alter pergit petere mandatum arctius de non impediendo proseguiri litem, sed eam, vbi coepta, finiendo; quales supplicandi formulas habet IAC. BLVM in *supplicationibus camera-libus* tit. 8. n. 99. p. 354. et tit. 4. n. 6. p. 75.

§. CXXXI.

Deinde, quo magis suffulciatur exceptio praeuentionis, rogare haud raro neque frustra solent principes imperii quosdam potentes, vt hi in iudicio praeuento aut *Intercedere solent principes imperii* coram ipso imperatore intercedant pro praeueniente; quales litteras pro comite Lippiaco, in caussa, quam supra memorauimus (§. 130.), imperatori miserunt Castellis d. 30. Mart. 1661. Landgravius Hassiae, et Cliuiae d. 3. Maii 1661. elector Brandenburgicus, quorum hic hisce verbis imperatorem rogauerat: - - - *Eure Kayserliche Majestæt wollen sich obgedachten Grafen und dessen Angelegenheit dahin allergnædigst recommendiret seyn lassen, damit derselbe durch Occasion der Sachen, welche an sich selbst sebr klærlieh zu seyn scheint, in seinem habenden Recht nicht aufgehalten,*

balten; oder verkürtzet; sondern dieselbe an obangeregtes Cammergericht nach Speyer, woselbst sie befangen, zu völli- ger rechtlicher Decifion, inmassen den Reichs-Satzungen und Herkommen gemas, remittiret, und also denselben hierun- ter nicht vorgegriffen, sondern der Justitz ihr ungehemmter Lauf gelassen werden mæge.

§. CXXXII.

*corpus Eu-
angelico-
rum et co-
mitia.*

Neque desunt exempla, vbi corpus, quod vocant, Euangelicorum, immo vniuersa imperii comitia, ab eo, qui, praeuentionem suam haud attendi, verebatur, ro- gata, apud imperatorem officia sua interposuere, WOLFG. ADAM SCHOEPP *decif. Tubing. P. 1. dec. 117. n. 9. p. 632.* Sic quum, in caussa der Fürstin zu Nassau-Hadamar post- ea Salm, contra die Græfinnen zu Sayn und Blanckenheim dein Pættingen und Kirchberg, illa 1695. ipsa coram Au- gustissimo camerae tribunali actionem intenderat, citatio- nemque alteris tradi curauerat, dein in eadem caussa su- premum imp. consilium aulicum adire tentauerat; illu- strissimae comites, quia iudicium aulicum praeuentionis exceptionem respuere videbatur, vniuersa comitia roga- runt, vt intercederent; idque factum in CONCLUSO TRIVM COLLEGIORVM, dictato Ratisbonae, die 8. Oct. 1709. per Moguntinum, cuius omnia verba legi, perlegi merentur:

*Als man in allen dreyen Reichs-Collegiis die am 2. Oct. seq. 1704. wie auch 19. Jun. 1709. per dict. publ. Chur- fürsten, Fürsten und Stænden communicirte Pætting- und Kirchbergische, dann auch Salmische 7. Memorialia, ei- nen dritten Theil der Graffschaft Hachenburg betreffend, durch ordentlichen Vortrag in gebærige Berathschla- gung gezogen, und man die beyderseitige Fundamen- ta in puncto praeuentionis oder litis pendentis exse- cutionis, und sonst, erwogen: So ist, aller vorkomme- nen Umstænden und der Sachen selbst reiffer Ueberle- gung nach, dafür gehalten, daß, nachdem diese Sache von Salmischer oder daniablen Hadamarischer Seiten selbst beym Kayserl. Cammergericht angebracht, citatio
ad*

ad videndum se immitti, nec non restitui, et ad id condemnari, anno 1695. d. 5. Mart. ausgewürcket, den 20. Mai. dicti anni insinuiert, und daselbst endlich durch die Pætting- und Kirchbergische Litis contestation Rechtsbængig gemacht, und also bey dem Kayserl. Reichsbofrath nicht angebracht werden können, also dieselbe an das Kayserliche und Reichs-Cammergericht billig, wo sie anfänglich rechtsbængig gewesen, zu verweisen, und die Parteyen an zuveyfachen Gerichten mit Proceß und doppelten schvveren Kosten vvider die Reichs-Satzungen nicht zu fatigiren, und zu beschvverren, sondern an obbemeltem Cammergericht diese Sache zu erærtern und abzuurtbeilen, mithin die vom R. H. R. demandirte Exsecution bis dahin und zuvar absonderlich bis zu der von Kayserl. Maj. und dem Reich auf erstattetes Gutachten der zu Wetzlar anwesenden Visitations-Deputation erfolgende Interpretation der C. G. O. part. 2. tit. 7. zu suspendiren, auch vvas hiergegen etvva unternommen seyn dürfte, unnachttheilig zu achten, und dieses alles um so mehr und balder Kayf. Maj. durch ein allerunterthänigstes Gutachten (vwie hiermit beschiebet,) vorzustellen vware, als Sie von selbst, ihrem bächstgepriesenen Justitz-Eyfer nach, allerbächst erleucht erkennen vvürden, daß das Anbringen der Pætting- und Kirchbergischen gemeinschaftlichen Ræthen in den Reichsconstitutionen und C. G. O. sattfam fundiret, und daher seine Kayf. Maj. (vwie hiermit beschiebet) zu ersuchen vwaren, disfalls næthige allergnædigste Verordnung an Dero R. H. R. ergeben zu lassen. Sign. Regenspurg d 7. Oct. 1709.

(L. S.) Churfürstlich Mayntzische Cantzley.

vide *Electa iuris publici* tom. 2. p. 27. et ANT. FABRI *Staats-Cantzley* P. 15. cap. 6. p. 486. seq. p. 542.

§. CXXXIII.

Ceterum, quando locum habeat exceptio praeuentionis, et quid ei reponi possit, quantum satis est, supra de praeuentione latæ

a supremo
tribunali
imp.aulico,

tradidimus (§. 94. 98.). Quodsi vero diu, vti solent, de praeuentione certauerunt litigantes, omnia demum eo redeunt, vt iudicium, quod praeuentum esse, alter clamat, sententia litem finiat. Qua in pronuncianda quum aliis tribunal aulicum, aliis camera vtatur formulis, vtrumque exemplis, quoad eius fieri poterit, illustrabimus. Et iudicium quidem imperii aulicum aliquando statim, si de praeuentione camerae subito liquet, breuibus supplican-tem huc remittit, vti factum *Mercurii 11. Martii 1654.* in caussa saepe memorata: *Hollstein, Hertzog Ludvvig Pbilipp contra Graf Hermann Adolf zu der Lippe, cet.*

Des Herren Supplicanten sein Begehren abgeschlagen, sondern vverde er seine Notbdurft am Kayserlichen Cammergericht zu prosequiren vvisen.

item d. 23. Sept. 1716. *Gochsheim und Sennfeld contra Würtzburg und dero Rentcammer, reliq.*

- - - 3.) *In dem übrigen vwerden Supplicanten mit ihrer Notbdurft zu der Kayserlichen Cammer nacher Wetzlar verwviesen.*

pariter, teste ill. IO. IAC. MOSERO in den merckvvürdigen *Reichsbofraths conclusis P. 2. concl. 141. p. 212., d. 1. Febr. 1726. zu Pfortzheim Gemeinde contra Baaden-Durlach:*

Nachdem diese Sache bereits an das Kayserliche Cammergericht zu Wetzlar gedielen, und daselbst forum praeuentum ist; Als bat das Begehren biesigen Orts nicht statt.

et teste eodem P. 3. concl. 355. p. 486. in eadem caussa d. 19. Sept. 1726.

Werden Supplicanten - - - angewviesen, bey dem Kayserlichen Cammergericht ihre vermeinte Notbdurft rechtlich auszuführen.

porro, tradente ill. MOSERO l. d. P. 4. concl. 180. p. 256. *Zu Dreyß Untertbanen contra das Gotteshaus Ecbternach:*

Impetrantes vwerden, ibres gethanen Einvvendens ungeachtet, zum Kayserlichen Cammergericht verwviesen.

aut, vti habet idem d. l. concl. 249. p. 310. *Bentheim Tecklenburg contra Didden Erben:*

Wird

Wird die Sache nunmehr ad cameram remittiret.
 Aliquando simul mandatum obreptum cassatur, e. c. *Hannau contra Isenburg und Kametzky* d. 14. Jul. 1719.

Wird das unterm 24. Nou. 1716. erkannte Mandat wieder aufgehoben, und die Sache an das Kayserliche Cammergericht hiemit verwiesen:

MOSER P. 4. concl. 236. p. 301., et, teste eodem P. 6. concl. 486. p. 694., von Künsperg c. von Künsperg Nagel, d. 10. Febr. 1724.:

Wird auf der Reichs-Ritterschaft, Orts Gebürg, Anzeig und Bescheinigung der - - - bey derselben obhabenden Litispendentz mit Aufhebung des conclusi de 12. Oct. nup. und Verweis, wegen der von ihm hierunter begangenen Sub-et Obreption, derselbe hiemit an bevollmächtigte Ritterschaftliche Instantz zurück gewiesen.

Simile quoddam exemplum d. 18. Ian. 1686. in caussa *Bexischer, postea Steer und Wiesenbauerischer Erben* c. die *Gebrüdere Rassing* accidisse, refert DECKHERR in concord. supr. trib. cap. 12. sect. 1. subl. 3. n. 12. p. 142. seq. Aliquando probatio praeuentionis iniungitur, e. g. *Anbalt-Catlen* c. *Anbalt-Catlen*, d. 10. Mart. 1729.

Wird der verwittibten jüngern Frau Fürstin hiemit auferlegt, die Inhalts ihres exhibiti de 10. Febr. nup. angezogene Cammergerichtliche Praeuentio und Litispendentz - - - in forma probante sub termino vnus mensis zu bestärcken, damit nicht nöthig sey, weitere Verordnung ergeben zu lassen:

MOSER P. 7. suppl. concl. 1. p. 1033. Aliquando reiiicit simpliciter exceptionem praeuentionis, e. g. *Martis 6. Jul. 1723. Nassau-Weilburg contra Hadamar*, reliq.

1. Mit Verwerfung der eingewendeten Exception litispendentiae cameralis communicentur exhibita, cet. vid. MOSER R. H. R. concl. P. 1. concl. 293. p. 497., eamque recoctam secundo reiiicit, vti in eadem caussa 30. Sept. 1723. factum esse, liquet ex MOSERO l. d. concl. 295. p. 504. verbis:

Wird

Wird die wiederum hergebrachte unstatthafte exceptio litis pendentiae cameralis - - - nochmalen verworfen, mithin es bey dem vorigen vom 6. Jul. lediglich gelassen:

Subinde simul cameram rescripto monet, vt a causa cognoscenda absteineat, vti factum esse liquet ex parte 15. der Staatscantzley pag. 513. sequenti concluso: *Veneris d. 12. Sept. 1703. Nassau nunc Salm contra Pöttingen und Kirchberg:*

Fiat Rescriptum an das Cammergericht, sich in dieser Sache nicht weiter einzumischen, et hoc includatur dem Herrn Cammerrichter, mit Ermahnung, es dahin zu richten.

Immo reiecta exceptione praeuentionis aliquando statim sententia definitiua fertur, vti MOSER l. d. concl. 614. p. 964. pronunciatum esse tradit Sabbathi 27. Jul. 1709. *Tann contra Tann - - - und vird im übrigen, der circa praeuentionem fori mouirten Exception ungebindert, die Sache von Amts wegen für beschloffen angenommen, auch allem An- und Vorbringen nach zu Recht erkannt:* reliq. Quodsi vero eo non obitante litigantes ius suum, quod ex praeuentione natum censent, vltius prosequi voluerint; non quidem ita facile, vti alias (§. 99.), in adpellatione remedium quaerere licet contra Augustissima tribunalia; verum comitia imperii tamen neque raro, neque frustra omnino adeuntur, si praeuentionis, quae reuera adest, non attenditur, vti patet ex illustri illa, quam supra (§. 142.) retuli, specie illustrissimarum comitum Pöttingensium atque Kirchbergensium. Saltem satius hoc esse crediderim, quam adpellando, supplicandoue offendere magis, quam in mitiorem partem deflectere, summa iudicia. Adpellatum ita fuerat ob reiectam praeuentionem a caesare male informato ad melius informandum in lite *Holstein contra Lippe*; at, infelici successu, d. 8. Apr. 1661. decernebatur:

Wird dem Grassen die eingegebene Supplic samt dem Instrumento mit Verweis wieder herausgegeben und aufgelegt solcher unziemlichen Promocations-Handlungen sich

*sich in künftig zu enthalten, widrigen fals er ohne eini-
ges Nachsehen seines Aeguten Standes entsetzt seyn sol-
le. Dann wird der Notarius Ziegler, um daß er sich
seines Notariat-Amtes hiebey misbraucht, ab usu et ex-
ercitio jetztgedachtes seines Amtes in und auffer Ge-
richt ad annum suspendiret. cet.*

L. Nonnumquam, sed rarius tamen, ipse impera-
tor litem coram iudicio aulico pendentem ex iustis
caussis remittere aut potius delegare solet camerae, id
quod, rarissima quadam specie, a CAROLO V in contro-
uersia WIGANDI, episcopi Bambergensis, et ALBERTI
marchionis Brandenburgensis anno 1549. factum esse,
docet ill. ZWIRLEIN in *auctario* 18. vltimae DE LVDOLF
iuris cameralis editioni praemisso. Tempore interre-
gni quoque fieri potest, vt vicarii imperii causam
praeuentam camerae remittant. Fecisse illud IOANNEM
Palatinum principem, ceu vicarium, anno 1612. in
caussa *der Stadt Friedberg contra die Burg Friedberg*,
adparet ex CHRIST. GASTELII tract. *de statu publico Euro-
pae* cap. 32. litt. B. p. 1187. seq.

§. CXXXIII.

Iudicium camerae de praeventione cognoscens ali-
quando confestim litigantes ad tribunal aulicum remittit.
Sic in caussa *der Bürgerschaft zu Weisenburg am Rhein con-
tra den Magistrat daselbst* decretum:

*Abgeschlagen, sondern mägen Supplicanten, ob sie wol-
len, ihre Nothdurft bey Ihro Römisch Kayserlichen Ma-
jestät vorbringen; in conf. 8. Mart. 1677, DECKHERN
ad Blum. tit. 25. n. 46. p. 163.*

Aliquando si quis reticendo alterius iudicii praeventionem
impetrauit mandatum, hoc nullum pronunciatur, e. g.

*In Sachen F. von der T. Klägern, wider H. Erben, Be-
klagte, mandati de seruando pacta familiae, cet. ist
erkannt: daß ermeldtes Mandat, soviel es den T. Burg-
frieden betrifft, als obreptitie mit Verschweigung der
am Reichshofrath vorher von den Beklagten interponir-*

ten Appellation ausgebracht, zu cassiren und aufzuheben sey, als wir dasselbe hiermit cassiren und aufheben.

vide DECKHRERI *res iudicatas* n. 359. p. 163.

§. CXXXV.

*Cessat prae-
uentio, si
non adlega-
tur;*

Multis vero modis praeuentio, cuius quotidianum iamiam ostendimus vsum, aut enervatur, aut plane cessat, id quod pariter intactum relinquere non licebit. Primo quidem ea cessat, si is, qui alterum tribunal prius adiit, in iudicio praeuento se sustit, neque quidquam de praeuentione monet. Tunc enim iuri suo renunciat (§. 96.), ANDR. GAILL *pract. obs.* lib. I. obs. 29. n. 8. p. 56. Attamen alteri iudicio ius suum factum rectum conseruatur; tantum abest, vt solo litigatoris cuiusdam facto ei adimatur praeuentio (§. 97.), GAILL *d. l.* obs. 40. n. 1. 2. p. 89. Hinc fere contingere potest, vt in duobus simul iudicijs vna lis tractetur, quando litigantes, litem alibi pendere, tacent. Iudicem enim secundum adlegata tantum et probata iudicare oportere, nilque in facto supplere posse, vel tironibus notum (§. 97. I.), GAILL *de pace publica* lib. I. cap. 11. n. 27. 28. p. 49., IAC. BLVM in *proc. can.* tit. 29. n. 128. p. 187.

§. CXXXVI.

*si iudicium
mutatur;*

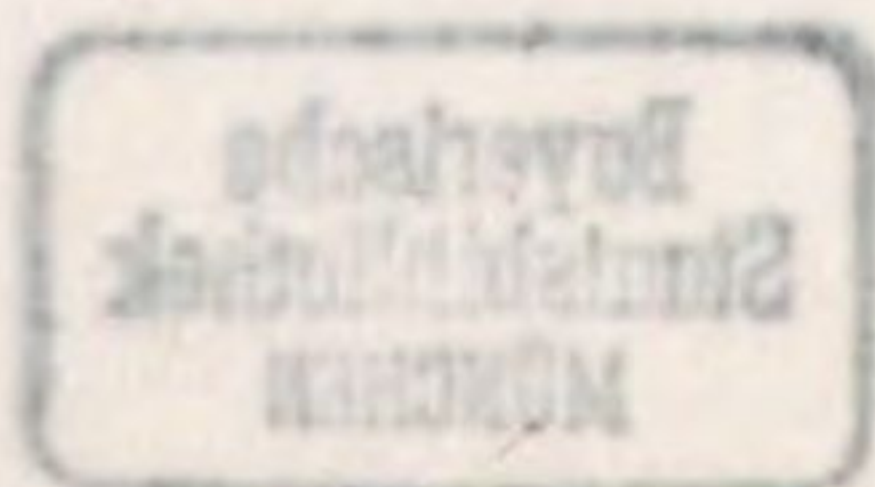
Praeterea saepe contingit, vt iudex, tum, quando primum aditus fuerat, competens, dein aut plane non suus, aut in certa causa inhabilis, aut iudicandi impotens fiat. Enimvero quum neque incompetens, neque inhabilis iudex vnumquam praeuenire possit (§. 43.); certe cessat praeuentio, quando iudicium, quod praeuenire aliquin poterat, plane mutatur vel transfertur, MEVIUS P. 1. dec. 214., WOLFG. AD. SCHOEPE *decis. Tubing.* P. 2. dec. 298. n. 4. p. 477.

§. CXXXVII.

*si iustitium
accidit;*

Singulare prorsus est, multisque illustrium controuersis occasionem praebuit, quod sub initio huius seculi in iudicio camerae imperii contigerat, septem annorum iustitium. Ne enim eo tempore nimis protraheretur litium,

tium, quae in camera inchoatae fuerant, disceptatio, tribunal imperii aulicum, summo iure has lites durante iustitio coram se tractari, statuit, et reuera istas continuauit. Alii, iustissimum atque ob summum iustitiae fauorem laude dignissimum id esse, tuebantur. Alii, quorum fors, lites sopiri iustitiamque perpetuam fieri, intererat, camerae iurisdictionem summum detrimentum pati, praeuentionem, litis pendentiam destrui, clamitabant. Quid quod vniuersi imperii status, rogante serenissimo WILHELMO FRIDERICO, marchione Brandenburgensi Onoldino, in senatus consulto quodam (*Reichsgutachten vom 14. Jul. 1706.*) imperatori ea de re conquerebantur. Hic vero tribunalis aulici partes quam strenue defenderit, patet ex litteris, quas habet IO. CHRIST. LÜNIGIVS parte generali *des Reichs-Archivs* p. 315. seq., IO. FRID. PFEFFINGER *ad Vi-triarii institutiones iuris publici* tom. 4. lib. 4. tit. 6. §. 34. not. (a) p. 606. seq. Compara perill. DE LVDOLF *systema iuris cam.* sect. 1. §. 1. n. 6. p. 7. et *obseru. forens.* P. 1. obs. 2. p. 7. seq. item ill. BOEHMERI *diss. de eo, quod iustum est durante iustitio* cap. 2. §. 11. et 26. Saltem qui praeuentione illo tempore, quo camera ius dicere non poterat, quisquam niti potuerit, ego quidem, me haud adsequi, ingenue fateor (§. 43.). Interim reuiuisciente iudicio camerali, nemo dubitauerit, quin remittendae ei fuerint omnes lites ante iustitium ibi coepae. Idque factum esse, vel ex sexcentis speciebus constat, quarum vnicam ex ill. MOSERI *conclusis* P. 2. concl. 463. 464. p. 707. adferre iuuat: *Lunae 4. Jul. 1712. Schleifert von Merode contra Melm. Nachdem in causa principali bey dem Kayserl. Cammergericht vormahls gesprochen, und ferner in puncto liquidationis fructuum dem Herren Hertzogen zu Füllich Commission von demselben aufgetragen, durante iustitio camerali aber die Sache allhier angenommen worden, als werden nunmehr partes, nach wieder eraffnetem Cammergericht, zu Beobachtung ihrer Nothdurft, dahin zurück verwiesen.* Nihilo tamen minus iudicium imp. aulicum eas litis partes, quas pendente iustitio tractauit, dein soli sibi, exclusa camera, vindicasse, per-

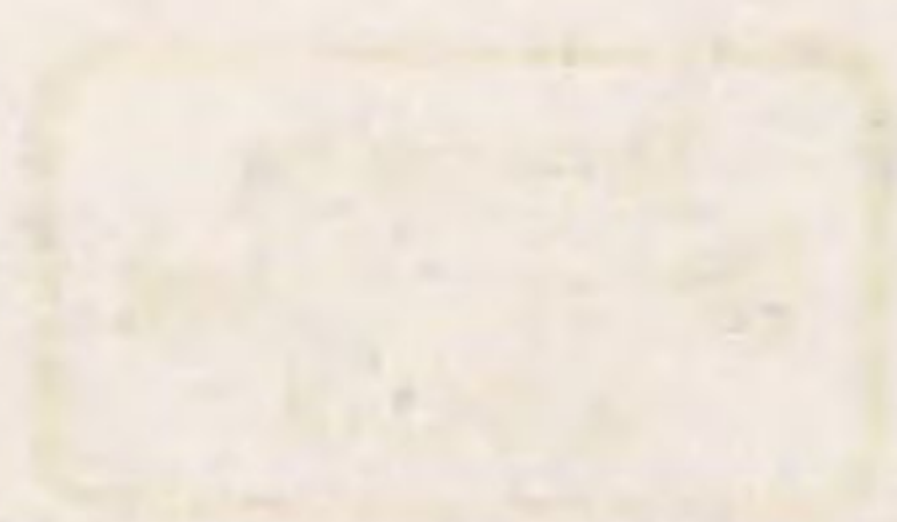
spexi ex sequenti concluso 466. apud ill. MOSERVUM d. l. p. 708. Lunae 7. Maii 1714. Kielmauseck contra Koblblatt. Notificetur dem Kayserl. Cammergericht, nachdem in dieser Sache der punctus executionis bey demselben nie anhängig gewesen, sondern vielmehr pendente iustitio camerali allhier eingeführet und ventiliret worden, einfolglich die allhier gemachte Verordnungen keiner anderweiten Cognition unterworfen seyn können, als würde dasselbe in diesem Punct von allen widrigen Verfügungen abstecken, wie hingegen demselben nach erfolgter Vollziehung der letzters ergangenen Kayserl. Rescriptorum, und dadurch beschebene Restitutionem causae in pristinum statum, in quo ante iustitium camerale fuit, gleichwohl den Rechten und Reichsconstitutionen gemas, darinnen weiter zu verfahren, bevorsteht.

§. CXXXXVIII.

et demum
ob priuile-
gium de
non adpel-
lando illi-
mitatum.

Eadem denique ratio obuenire videtur, si quando imperator principi cuidam priuilegium de non adpellando, quod vocant, illimitatum concedit. Tunc enim substituitur summis tribunalibus aliud iudicium, cessat eius iurisdictio in prouincia tali priuilegio praedita, mutatur forum, atque Augustissima iudicia ante sua iam incompetencia sunt. Hinc id, quod §. 146. statuimus, etiam hoc casu locum habeat, necesse est, MEVIUS P. I. dec. 17. et 114., IO. ZACH. HARTMANN diss. de priuilegio de non adpellando, exceptionem litis in supremis imperii tribunalibus pendens impediens.

§ 146. et sequens articulo 456. apud ill. MOSERVM d. l. p. 109. Caput. Titl. 17. §. Kielmantzsch contra Koblblatt. Notandum est, quod hoc iudicium, Cammergericht, nachdem in dieser Sache der zwischen Flavianionis bey demselben nie anhängig gewesene, sondern iudicialiter pendente iudicio camerali abhört und constatet worden, insofern die alhier genannte Flavianionis keine anderweitigen Cognition unterworfen zu werden, als würde dasselbe in diesem Punkt von dem iudicio §. 146. abhören, wie hingegen demselben nach erfolgter Vollziehung der letzteren ergangenen Kayserl. Resolution, und dadurch beschriebenen Requisitionen, so wie in primis statum, in quo antea iudicium cameralis hat, gleichwohl den Rechten und Reichsconstitutionen gemäß, weiter zu verfahren, befohlen ist.

§. CXXXVIII.

Redes denique ratio obuenire videtur, si quando principum quidam privilegium de non appellare, quod vocant, illimitatum concedit. Tunc enim sub iudicio summis tribunalibus sub iudicio, cessat eius appellatio in provincia tali privilegio praedita, quatenus legem, acque Augustissima iudicia ante sua iam incompetentia sunt. Hinc id, quod §. 146. statuimus, etiam hoc casu locum habent, necesse est, MEYERVS P. I. dec. 17. c. 114. 10. ZACH. HARTMANN diss. de privilegio de non appellare, de exceptionibus in supremis imperii tribunalibus pendens impediens.

Pütter, Johann Stephan,

Ioannis Stephani Pütteri Libellus de praeventione atque inde nata
praescriptione fori tum generatim, tum in specie, quod ad augustissima
Imperii tribunalia attinet

Marburgum [1744]

4 Diss. 3712,20

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10972223-3

VD18 15049752-001